

32310.

G.Ü.
Gazi Eğitim Fakültesi
Resim - İş Eğitimi Bölümü
Master Tezi

TÜRKİYE'DE GRAFİK SANATLARIN GELİŞİMİ VE GRAFİK SANATÇILARI

(1 9 2 3 - 1 9 9 3)

Nihan Semen Ersöz

Tezi Yöneten:
Prof, Dr. Yüksel Bingöl

Ankara - 1993

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Resim - İş Eğitimi Bölümü Başkanlığına,

İşbu Çalışma jürimiz tarafından bölümümüzde master tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan :

Üye :

Üye :

Onay :

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim elemanlarına ait olduğunu onaylarım.

.../.../1993

Bölüm Başkanı

İ Ç İ N D E K İ L E R

.ÖNSÖZ	
.GİRİŞ.....	1
.ARAŞTIRMANIN AMACI.....	2
.ARAŞTIRMANIN EVRENİ.....	3
.ARAŞTIRMADA İZLENİLEN YÖNTEM.....	4
.I. B Ö L Ü M	
.I.1 GRAFİK TASARIMIN TANIMI.....	5
.I.2 GRAFİK SANATLARIN TANIMI.....	6
.I.3 GRAFİK SANATI TÜRLERİ.....	7
.I.3.1 SANATSAL GRAFİK	8
.I.3.1.1 Gravür	
.I.3.1.2 Litografi	
.I.3.1.3 Serigrafi	
.I.3.2 AMACA YÖNELİK GRAFİK - REKLAM GRAFİĞİ...	8
.I.3.2.1 Simgesel ve Kavramsal Grafik.....	8
.I.3.2.1.1 Marka ve Amblemler.....	9
.I.3.2.1.1.1 Formlarını harflerden alan amblem- ler.....	12
.I.3.2.1.1.2 Firma hakkında imaj veren biçimler- den oluşan amblemler.....	12
.I.3.2.1.1.3 Harf ve firma hakkında imaj veren (harf ve resimsel biçimlerin birarada kullanıl- dığı) amblemler.....	12

. I.3.2.1.1.4 Firma hakkında yeni bir imaj veren (soyut veya somut) amblemler.....	13
. I.3.2.1.2 Marka ve Antropomorfik.....	13
. I.3.2.1.3 Piktogramlar.....	16
. I.3.2.1.4 Logotayplar.....	16
. I.3.2.2 İllüstrasyon türü çalışmalar.....	17
. I.3.2.3 Tanıtım Amaçlı Grafik Tasarımları.....	18
. I.3.2.4 Ambalaj Grafiği.....	22
. II. B Ö L Ü M	
. II.1 TÜRKİYE'DE GRAFİK SANATLARIN GELİŞİMİ....	24
. II.1.1 1923 ÖNCESİ TÜRK GRAFİK SANATI VE GELİ- ŞİMİ.....	24
. II.1.2 CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK GRAFİK SANATI VE GELİŞİMİ.....	34
.III. B Ö L Ü M	
. TÜRKİYE'DE GRAFİK SANATÇILARI (Kronolojik)....	46
. Kenan Temizan 1895 - 1953	46
. İhâp Hulusi Görey 1896 - 1986	48
. Münif Fehim Özarman 1899 - 1985	55
. Atıf Tuna 1918 -	61
. Namık Bayık 1926 -	64
. Mesut Manioğlu 1927 -	66
. Sait Maden 1931 -	69
. Mengü Ertel 1931 -	72
. Yurdaer Altıntaş 1935 -	77
. Erkal Yavi 1942 -	83

. Cemalettin Mutver 1944 -	86
. Turgay Betil 1944 - 1992	90
. Aydın Erkmen 1944 -	93
. Abdullah Taşçı 1945 -	95
. Sadık Karamustafa 1946 -	97
. Bülent Erkmen 1947 -	102
. Leyla Uçansu 1948 -	108
. Zeynep Karafakioğlu Ardağ 1949 -	111
. Hamdi Giray Koyuncu 1952 -	112
. Emre Senan 1954 -	114
. Hakkı Mısırlıoğlu 1957 -	115
. Uğurcan Ataoğlu 1958 -	116
. Haluk Tuncay 1958 -	118
. Mesut Kayalar 1959 -	119
. Serdar Benli 1959 -	120
. Savaş Çekiç-Şahin Aymergen 1960;1961	121
. SONUÇ	122
. BIBLİYOGRAFYA	127
. KATALOG.....	139

Ö N S Ö Z

Ülkemizde grafik sanatının çok eskilere dayanmaması sebebi ile bu konuda ülkemizde pek az yayın yapılmıştır. Grafik sanatı ile ilgilenenler Avrupa'da ve Japonya'da yayımlanan kitap ve dergilerden yararlanmaktadır. Bu nedenle Türk Grafik Sanatları kendi kişiliğini yeni yeni bulmaktadır. Tez konusu olarak seçtiğimiz "Türkiye'de grafik sanatların gelişimi ve Grafik Sanatçıları" konulu çalışmamızın grafik araştırmacıları ve Grafik sanatı ile ilgilenenlerin ihtiyacını bir ölçüde karşılayacağı inancındayız.

Tez çalışmalarım sırasında bana her konuda yardımcı olan, yol gösteren Hocam Prof.Dr.Yüksel BİNGÖL'e; araştırmalarım sırasında bana yardımcı olan Sn.Yurder ALTINTAŞ'a, Sn.Mengü ERTEL'e, Sn.Sait MADEN'e, Sn.Sadık KARAMUSTAFA ve Bülent ERKMEN'e teşekkürü bir borç bilirim.

NIHAN SEMEN ERSÖZ

Ankara 1993

G İ R İ Ş

Günümüzde Türk Grafik Sanatları her geçen gün biraz daha ilerlemekte ve her geçen gün uluslararası nitelikte yapıtlar veren sanatçılarımız biraz daha çoğalmaktadır.

Grafik dilin uluslararası olduğunu gözönünde bulundurarak Türk Grafik Sanatı'nın altmış , yetmiş yıllık bir dönemde ulaşmış olduğu durumu ve Türk Grafik Sanatları'nın bu günlere gelmesini sağlayan grafik tasarımcılarımızı tanımamız , bilmemiz gerekmektedir.

Çalışmamızda kullandığımız Grafikerler Meslek Kuruluşu Derneği'nin çıkardığı yayınlardan, Milli Kütüphane ' de bulunan çeşitli sanat dergilerinden vb. yayınlardan yararlandık . Yine de konu ile ilgili yayın azlığından dolayı bir çok başarılı sanatçımızla yüz yüze görüşerek bilgi toplama yoluna yöneldik. Gerçekten de yüzyüze görüşerek aldığımız bilgiler tezimizi hazınlarken bizi olumlu yönde etkilemiştir.

ARAşTIRMANIN AMACI

Başarılı bir grafik sanatçısı olan S.Maden'in daha önce çeşitli sanat dergilerinde yayınlanmış olduğu "Türk Grafik Sanatı Tarihi" konulu araştırması ancak Cumhuriyet yıllarına kadar ele alınmıştır. Amacımız, Cumhuriyet döneminde itibaren günümüze ağırlık vererek Türk Grafik Sanatlarının gelişimine ışık tutmak ve bu gelişmede önemli rol oynayan sanatçılarımızı kısaca tanıtmaktır. İşte günümüz grafik sanatının ulaştığı düzeye nasıl geldiğini öğrenmek ve Türk Grafik Sanatı'nı incelemek isteyenleri aydınlatmak amacıyla bu tezi hazırladık.

ARAşTIRMANIN EVRENİ

Tezimizin konusu gereği 1923-1993 yılları arasında Türk Grafik Sanatlarının gösterdiği gelişim ve bu gelişimi sağlayan sanatçılar kronolojik olarak (Doğum tarihlerine göre) tanıtılmışlardır. Bu sanatçıların özellikle son on yılda gösterdiği ilerlemeler kayda değer boyutlardadır.

Araştırmamızda 1920'li yıllarda Türk Grafik Sanatı'na hizmet etmiş sanatçıları ilkuşak, 1940 lardan sonra hizmet eden sanatçılarımızı ikinci kuşak ve 1960'li yıllarda başarı gösteren sanatçılarımızı üçüncü kuşak sanatçıları, 1980 lerden itibaren Türk Grafik Sanatı'nın uluslararası boyutlara ulaşmasına hizmet eden ve etmekte bulunan sanatçılarımızı son kuşak grafik tasarımcıları olarak inceledik.

ARAşTIRMADA İZLENİLEN YÖNTEM

Araştırmamızda ilk olarak Ankara'da bulunan Milli Kütüphane ve YÖK Kütüphanesi'ndeki kaynaklar taranmıştır; İstanbul'da Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakóltesi Kütüphanesi kaynakları da taranmıştır.

Bundan sonra konu ile ilgili basılı yayın azlığından dolayı ikili görüşme yoluna yönelinmiştir ve bir çok tasarımcımızla yüzyüze görüşülerek bilgi toplanılmıştır. Görüşmeler sonuunda sanatçıların çeşitli çalışmalarından örneklertoplanarak, bunların fotoğrafları katalog bölümünde kullanılmak üzere çekilmiştir. Toplanan eserler konulara uygun şekilde düzenlenerek , eserler analiz edilmiştir.

I . B Ö L Ü M

I.1. GRAFİK TASARIMIN TANIMI

Sözcük olarak bir grafik düşüncüyü, bir duyguyu ya da nesnel evrenin bir parçasını resimsel öğeleri ve fotoğrafları iki boyutlu düzlem ya da üç boyutlu formlar üzerinde kullanarak tasvir etme anlamına gelir. Bu konuda pek çok tanım yapılmıştır. Söz gelimi bir tanımda; "çizme , boyama , baskı resim ve çeşitli resim teknikleri ile tasvir etme ; çizgi ile yapılan muhtelif şekil, resim ya da eşyayı çizgi ve resimle götürme" olarak tanımlar .Bir başka tanımda ise;"resim ve fotoğraf yolu ile yapılan tüm iletişim araçlarına verilen isim ; bir diğerinde ise görsel semboller ve fotoğraflarla mesaj toplama ve aktarma yöntemi olarak" tanımlanmıştır (1).

Grafik kelimesi Yunanca "grafikos" ya da "graphein" sözcüğünden gelir. Kelime anlamı olarak yazmak , resim çizmek , işaret , desen anlamındadır. Sonu graf (grapy) ile biten sözcükler tasarlanan biçime göre görüntüleme anlamındadır. Örnek vermek gerekirse fotoğraf kelimesi ışıklı görüntüleme ; litograf kelimesi taşla yazmak anlamını taşımaktadır. Grafik sanatlar terimi özgün baskı yöntemleri ile oluşturulan sanat yapıtlarını ve bilgi iletmek , basılmak , kitle iletişim araçlarında kullanmak amacı ile hazırlanan çizgi , yazı , resimle ve bunların düzenlemeleri ile ilgili tasarımları kapsamaktadır (2).

(1) Sezgin 1990 , 12

(2) Erkmén 1983 , 91

Bütün bu tanımlar grafiğin bir yüzey üzerinde resim sembol ve fotoğraf gibi görüntü oluşturma yöntemlerinden yararlanarak bir tasvirde bulunmayı anlatmaktadır. Resim, fotoğraf ve sembol gibi kavramların her biri başlı başına bir sanatı bir iletişim yöntemini içerdigi düşünülürse grafik kavramının ne kadar geniş bir görsel alana yayıldığı kolayca görülebilmektedir.

I.2.GRAFIK SANATLARIN TANIMI

Grafik sanatlar çeşitli basım ve çoğaltma teknikleri ile gerçekleştirilecek resimsel yada yüzeysel malzemenin tasarımı konusunu ele alan sanat dalları grubudur. Afiş, tekstil tasarımı, tipografi grafik sanatlar kapsamına girmektedir. Bu alanların da örneklediği gibi grafik sanatlar resim, heykel gibi işlevsel niteliklerinin ağır basmasıyla birbirlerinden ayrılırlar. Daha açık bir deyişle bir grafik sanatı ürünü yalnız estetik bir işleve sahip olmayacak onun ötesinde somut bir kullanım alanında da işe yarar nitelikte olacaktır (3) .

Çağdaş iletişim ortamlarına çıplak bir gözle bakıldığında, grafiğin insan yaşamının bir parçası olduğunu görmemek olanaksız gibi görünmektedir. Nerede ise her türlü insan etkinliğinin bir parçasıdır. Kullanılan aracın üzerindeki işaret ve renklerden resim ve afişlere basılı yasalardan, ilanlardan, magazinlere, yazılı giirlerden bi-

limsel kitaplara, fotoğraftan televizyona, karikatürden canlandırmaya (animasyona), sinemaya, her türlü ürünün tanıtımı ve ambalajına, sinemadan vitrinlere, kısacası bütün yaşam alanının büyük bölümü içinde toplumsal, kültürel, ekonomik ve psikolojik ihtiyaçların hepsini içinde bulunduran grafik alanı evrensel boyuttadır.

Bütün bunları toplamak gerekirse, "Her türlü basılı ve görsel, görsel-işitsel iletişim ortamları grafiksel iletişim veya grafiktir" diyebiliriz (4).Özetlemek gerekirse, biçimle, renkle, düzenle ve yazıyla ilgili her konu grafik sanatların uygulama alanı içine girmektedir. Grafik alanı evrenseldir demiştik; günümüzde artık insanlar arası iletişim aracı olarak grafik resmin önemi bilinmektedir. Tüm görsel grafik öğelerinin dili, sözle ve söze dayalı yazılı anlatımı aşan bir güce sahiptir. Günümüzde aynı dili konuşmayan, yazmayan hatta okuma-yazma bilmeyen insanlara grafik simgelerle aynı şeyleri anlatmak ve iletmek imkanı vardır. İşte bu yüzden grafik alanı evrenseldir (5).

I.3.GRAFİK SANATI TÜRLERİ

Grafik sanatları genel olarak iki türe ayırmamız mümkündür. Bunlar:

I.3.1. Sanatsal Grafik,

I.3.2. Amaca Yönelik Grafik (Reklam Grafiği).

(4) Sezgin 1990, 6

(5) Aslıer 1986, 132

Sanatsal grafik, bir diğerk adıyla özgün baskı; tahta, metal ya da taşay oyularak yapılan ve sonra da basılarak çoğaltılan resim türüne denilmektedir. Özgün baskı tezimizin ilgi alanına girmediğinden, bu konu hakkında şunları söylemekle yetineceğiz. Özgün baskı yapımında en çok kullanılan teknikler:

I.3.1.1. Gravür : Yüzeyin derinlemesine oyulması ile yapılan ahşap ya da metal levha ile gerçekleştirilen baskı türüdür.

I.3.1.2. Litografi (taş baskı) : Kireçtaşı bloklarını baskı levhası olarak kullanan basım tekniğidir.

I.3.1.3. Serigrafi : Çok ince ipek bir ağ üzerinden boya sürülmesi ile elde edilen bir baskı yöntemidir.

I.3.2. AMACA YÖNELİK GRAFİK.

REKLAM GRAFİĞİ

Reklam; üretilen mal ve hizmetler hakkında kitlelere bilgi ve fikir iletmek iletişim kanallarında yer alan ve zaman kiralayan ya da diğerk iletişim araçlarını kullanan bir pazarlama aracıdır. Bir malın ya da hizmetin ücret karşılığında çeşitli iletişim araçları ile gelisen kitlelerine duyurulmasına "reklam" denilmektedir.

Reklam grafiğı ise bir şeyi halka tanıtmak, beğendirmek ve böylelikle sürümünü sağlamak için söz, yazı ya da resimle yapılan her türlü grafik çalışma ile de elde edilen ürünlerin tümüdür.

Reklam grafiğini kendi arasında dallara ayırabiliriz.

Bunlar:

- I.3.2.1. Simgesel ve Kavramsal Grafik,
- I.3.2.2. İllüstrasyon türü çalışmalar,
- I.3.2.3. Tanıtma Amaçlı Grafik Tasarımlar,
- I.3.2.4. Ambalaj Grafiği; olmak üzeredir.

I.3.2.1 - SİMGESEL VE KAVRAMSAL GRAFİK :

I.3.2.1.1 Marka ve Amblemler: Firma markaları, insanlık tarihinde oldukça gerilere giden sembol ve kısaltmalardır. Bilinçli düşüncenin en eski devrelerinde, mağara duvarlarına çizilmiş, kazılmış hayvan resimleri, daha sonraları hiyeroglif, çivi yazısı ve damgalar, günümüzün değişik sembolleri gibi etki yapmaktaydılar. Bu semboller giderek çeşitlenmiş, yaygınlaşmış, günümüzde bir üreticinin bir kuruluşun simgesi olarak her alanda kullanılır hale gelmişlerdir, (Resim 1).

Amblem ve markalar, anlam açısından sürekli bir karmaşaya yol açmıştır. Ülkemizde ilk ticari kuruluşların simgeleri "Trade Mark" yerine kullanılan "Alameti Farika" terimiyle adlandırılmıştır. Yakın bir geçmişe kadar marka terimi kullanılmış, amblemin güncelleşmesi ile (Almanca'da "Signet", İngilizce'de "Signs", Fransızca'da "Embleme" olarak kullanılır.) bu tür işaretlerin tümü "Amblem" olarak niteleştirilmeye başlanmıştır.

Amblem; tanıtma işareti, soyut bir kavramı somutlaştırma ve özellikle toplumları tanımlama işlemini görür. Bu ilişki içinde belli amaçlarla kullanıldıkları için sembol-

lerde amblem olabilir. Örneğin bazı kuruluşların markaları logotayp olarak tanındığı için amblemle karıştırılmaktadır. Oysa markalarla amblem arasında işlevsel bir ayrım vardır. Markalar firmaların adları, amblemler ise o markanın sembol işaretleridir. Çeşitli harfler, biçimler, motifler ve sembollerden oluşan bir marka, bir üretim malı ile ilişkili olarak o ürünün üzerinde kullanılır.

Amblem, bir kuruluşun çalışma alanını, boyutlarını, üretim namını (piyasadaki adı hakkında oluşmuş düşünceleri) birleştiren bir işlev görür. Bu anlamda, kuruluşun sosyal bireyselliğini simgeler. Amblemen yalnızca varlığı bile tanınmış reklam sloganları içinde sembolik bir bütünlük sağlar. Sürekli bir reklam kampanyası içinde bir amblem geçerlilik kazanmışsa ve hedef kitlede istek ve ilgi ile eş anlam kazanmışsa en ideal duruma ulaşılmış demektir. Bir sergi, bir kongre, fuar ya da dernek olsun her kuruluşun hedef kitlesine kendini tanımlayabilmesi açısından amblem daha ilk aşamada gereklidir. Bu durumda ticari amaçlar ikinci derecede rol oynarlar. Amblemen grafik ifade gücü reklam yönünü de etkiler. Bölge ve belediye kurumlarının iletişim ve enformasyon görevlerini çağdaşlaştırma çabaları da gerekmektedir.

Amblemler kuruluşların etkinliklerini yansıtmaları ve uzun devrelerde işlevlerini yitirmemeleri gerektiğinden, çağdaş bir görüntü vermek zorundadırlar. Optik olarak etkileyici ve akılda kalıcı bir amblem ya da marka, üzerinde

belli bir imaj doğurur. Bir amblemin ifade ve tanıtma gücü, izleyicinin görsel algısını etkileme derecesi ile doğru orantılıdır. Bu durumda amblemin figüratif ya da yazıya yönelik bir düzenleme, bir motif veya bunların bileşimi olması hiç önemli değildir. Tasarım negatif veya pozitif olarak kısıtlanabilir ve mümkünse kuruluşun ürünü veya hizmetleri ile bir ilişki kurmalıdır. Bir çok amblem, uzun firma adlarının kısaltmasından oluşmaktadır.

Amblem ve markalar; üretim mallarının işaretleri, hizmet ve işlem türlerinin işaretleri kalite damgaları olarak ayrılabilir.

Ticari markalar olarak kullanılan amblem ve markalar; biçimlerine, işlev amaçlarına göre sınıflandırılabilir. Terminolojisi çok kesin olmamakla birlikte genellikle sembolleri pictorial ya da soyut kurgu, birbirlerine geçmiş ya da birbirine bağlı harfler (Monogramlar) olarak da ayrılabiliriz.

Her hangi bir mal üretmeyen veya satmayan, ancak hizmet veren kuruluşların amblemleri "hizmet markaları" olarak adlandırılır. "Kalite damgaları", ancak devlet kurumları, resmi makamlar, endüstriyel organizasyonun izni ve uyguladıkları sınırlamalar çerçevesinde kullanılır. (TSE damgası gibi)

Bir amblemin kreasyonu sırasında çeşitli öğeler göz önüne alınmalıdır. Aynı dalda çeşitli firmaların rekabeti, amblem kreasyonunda bazı zorlamalar doğurmaktadır. Bu ne-

denle ilk aşamada basitlik, bireysellik, genel etki gibi öğeler kullanılır. Amblemler, oluşumlarındaki biçimlerine göre şöyle sıralanabilir:

I.3.2.1.1.1. Formlarını harflerden alan amblemler: Bu tipografik amblemler sadece bir harften oluşmaktadır; fakat o harf alışılmışın dışında bir formda olmak zorundadır. Kullanılan alfabedeki harflerden ayrılması ve akılda kalıcılığı bu özelliğe bağlıdır. Tasarımcı burada yeni bir harf formu arayacaktır. Birden fazla harften oluşan amblemlerde ise en önemli özellik, harflerin birbirleri ile strüktür form ve espas kombinasyonu açısından dengeli kullanımları ve alışılmışın dışında olmalarıdır.

I.3.2.1.1.2. Firma hakkında imaj veren biçimlerden oluşan amblemler: Bazı amblemler biçimleri ile firma hakkında bilgi taşır. Bu tür amblemlerde sembolik motiflerden faydalanılır. Dokuma mekiğinin tekstili, kitabın yayınevini, güvercinin barışı simgelemesi gibi... Ayrıca firma adı özel bir şekilde oluşmakta ise bu tip amblemlerde sembole yönelik dizaynlar yapılmaktadır. "Pelikan", "Arslanlı", "Başak", "Karaca" gibi (Resim 2)

I.3.2.1.1.3. Harf ve firma hakkında imaj veren (harf ve resimsel biçimlerin bir arada kullanıldığı) amblemler: Formlarını harflerden alan ve firma hakkında imaj veren biçimlerden oluşan amblemlerin kombinasyonlarıdır. Bu tür amblemler, firma hakkında bir imaj verirken firma adının baş harfi ile de diğer firmalardan ayrılmasını kolaylaştırır ve akılda

kalma yüzdesini artırır.

I.3.2.1.1.4. Firma hakkında yeni bir imaj veren (soyut veya somut) amblemler: Harflerle yapılan amblemler, genelde bir karmaşa doğurmaktadır. Yapılan dizaynın orjinalligi amblemin yaşama süresini etkiler. Günümüzde harflerle yapılan amblemlerin çokluğu, akılda kalıcılık oranını büyük ölçüde düşürmüştür. Bu nedenle yeni bir imaj veren amblemler aranmaktadır. Bu amblemler, Wool Mark'da, Ilford'dakiler gibi soyut veya somut şekiller olabilirler (Resim 2)(6).

Amblemlerin genel özellikleri; yalın olmalı, kolay algılanabilir olmalı, akılda kalıcı olmalı, az elemandan oluşmalı, büyüdüğü zaman biçimini ve görselliğini kaybetmemelidir.

Günümüze değin tüm dünyada sayısız amblem yapılmıştır. Hangi tür amblem olursa olsun artık çizilecek yeni bir form bulmak oldukça güçtür. Basit formlar en çabuk yaklaşılabilecek, hatırlanabilecek formlardır. Son yıllarda ülkemizde yetişen grafik sanatçılarının amblemleri dış ülkelerdeki biennallerde, yayın organlarında yer almaktadır (7).

I.3.2.1.2. Marka ve Antromorfik: Şirketleri insanlara benzeterек, insanlara ait terimleri kullanarak şirketlerin bir ruhu, bir yaşam biçimi, bir olayları karşılayış ve davranış şekli olduğunu söyleyebiliriz. Şirketlerin antropomorfik terimlerle

(6) Taşçı, 1985, 5

(7) Taşçı, 1985, 7

bir portresini çizebiliriz. Bu portre şirketlerin olumlu ve olumsuz yönlerini vurgulayabilir.

İçe dönük ve dışa dönük, nesnel ve öznel, heyecanlı ve pasif kimseler arasında temelden farklılıklar olduğu ortadadır. Ayağı yere basan, doğal, gelenekçi, erkekçe, dinamik, anlayışlı, zarif ve nazik, zevkli, çok bilir, gerçekçi, zengin, neşeli, mesafeli, yenilikçi, bencil, eski moda vb... bütün bunlar şirketlerin kişiliğini belirlemeye çalışan güçlü ve zayıf noktaları oluşturmaktır. Aynı noktalar, yansıtmalarını istediğimiz ideal imgeyi görsel terimlerle ifade edebilmemize de yardımcı olmaktadır. Her hangi bir insanın aktiften pasife, heyecanlıdan heyecansıza sıralanan dört temel kişiliğini, ifade edebilmek için kırmızıdan maviye (sıcaktan soğuğa) sıralı renkler veya üçgenden daireye (erkekten dişiye) sıralı şekiller arasında bir ilişki kurulması ile şirketlere, ürünlere bir kişilik kazandırmak mümkündür. Tipografi veya simgeler yalnızca elde etmek istediğimiz kişilik imgesini güçlendirmeye yaramaktadır (8). Örneğin; "Panam" uzayla ilişkilidir. Sembol gök mavi ile bağdaştırılmış daireyle anlatılan bir dünyaya bütünlüğü canlandırır, şekle ve renge ilişkin olarak bu kişiliği seyahat etmeyi seven dostlarının bakımı ve güvenliğine ilgi gösteren heyecanlı dişi ve uluslararası bir kişilik olarak tanımlayabiliriz.

"Lacoste" krokodil sembolü daima su ve doğa ile bağdaştırılmıştır. Yeşil renk doğa ve yaratılış açısından sembolü

(8) Behaeghel, 1985, 16

daha belirgin bir hale getirmektedir. Bu kişiliğin ana hatları ayağı yere basan, geleceği güvenli, oldukça yenilikçi bir kişi olarak tanımlamamız mümkündür.

"Marlboro" tipik erkek ve oldukça mücadelece bir kişiliği temsil etmektedir. Kırmızı renkle bağdaştırılmış üçgenin ifade ettiği aktif ve heyecanlı bir kişiliği yansıtmaktadır. Burdaki kişiliği hareketi seven ve keşfetmeye gizli bir tutku besleyen, hırslı fakat dostlarına sadık olarak nitelendiriliriz.

"Kodak" kesinlikle erkekçe bir kişiliğe sahiptir; gerçekçi, nesnel ve nisbeten mücadeleciliği yansıtmaktadır. Dışa dönük, dinamik ve aktif kişiliği, sarı-kırmızı renk ilişkisi ile kare şekillerin karışımı desteklemektedir.

İşte bu yöntemle görsel mesajın hedefteki grup tarafından anlaşılıp, anlaşılmadığını kontrol edebilmemiz mümkündür. Kimlik, soyut veya gerçekçi olabilir, görsel kimlik pek çok yoldan ifade edilebilir. Ancak hedef kitleye imgeyi ezberleme ve kimliği tanıtmak için en uygun yardımcıdır. Şirket adı akılda kalmasa bile iyi tasarlanmış bir simge şirketin ya da ürünün ne olduğunu ve ne yaptığını açıkça hedef grubun anlamasına sağlamaktadır. Görsel dil bütün sözcüklerden daha iyi ve daha hızlı çalışmakta ve uluslararası özelliğe sahiptir. Yazı erkek veya dişi, güçlü ve yumuşak olabilir; renk kişiliğin anahtar niteliğini belirginleştirerek, kırmızı mücadeleciliği, sıcaklığı; mavi pasifliği veya sakinliği; sarı, güçlülüğü ve ışımayı; yeşil, doğallığı veya tazeliği anlatmaktadır. Ancak kimliği gör-

selleştirmek için simgeler, piktogramlar, logolar kullanmak gerekmektedir.

I.3.2.1.3 - Piktogramlar: Piktogram, bir kavramı veya fikri şekile dönüştürmek için yalınlaştırılarak ifade edilen görsel işarettir. Çok iyi tanınan piktogramların çoğu, kamu hizmetleri ile ve yönetimleri ile ilişkilidir. Örneğin, trafik işaretleri; tüm dünyada anlaşılabilir işaretlerdir. Yani piktogramlar evrenseldir, (9) (Resim 3).

I.3.2.1.4 - Logotayplar: Bir kurumun, ürünün ya da hizmetin ismini oluşturan harf ya da kelimeler dizisinin kullanılması ile ortaya çıkan işaretlere "Logotayp" demekteyiz. İngilizce'de logotype, Fransızca'da logotype ya da marque, Almanca'da wortmarke, Türkçe'de özgün yazı adıyla da tarif edici bir isme sahiptir. Yazıyla veya yazı, çizgi ve resimle yapılan işaretlere logotayp diyoruz. Amblemi sadece görsel olarak algılarız oysa logotaypı hem okuruz hem de görerek algılarız. Bir logotaypta üç özellik arayabiliriz. Uygun olma, okunabilir olma, seyirlik olma özellikleridir.

Bir logotaypta, görünenin izleyicide uyandırdığı izlenimin mesaja uygun olması, en azından aykırı olmaması gerekmektedir. Resimsel yapının çok iyi tasarlanmış olması örneğin, bir belediye logotaypının izleyicide kozmetik ürün veya konfeksiyon mağazası hissi uyandırmaması gerekmektedir. Okunabilir olmalıdır, çünkü logotayp bir mesaj taşır. Mesajın belirgin özellikleri logotayptan resimsel

(9) Behaeghel 1985, 16

yanları ile aktarılmalıdır. Logotaybın en önemli özelliği mesajın adını üstünde taşımasıdır. Bu nedenle görsellik ve okunabilirlik arasındaki dengeye dikkat edilmelidir, Göze hitap etmelidir, çünkü; logotayp önünde sonunda bir görüntüdür, bir resimdir. Logotayp izleyici gözünde yerleştikçe, okunmadan resimsel değerleri ile algılanmaktadır. Bu nedenle bir logotayp seyirlik olma özelliği de taşımak zorundadır. (10) (Resim 2)

I.3.2.2. İLLÜSTRASYON TÜRÜ ÇALIŞMALAR

İllüstrasyon (Resimleme): Çocuk öyküleri, masallar, efsaneler, şiirler gibi sözlü eserlerin ayrıca resimle anlatımı veya sözlü anlatıma resimli yorumların eklenmesiyle ayrı bir grafik tasarım alanı olarak gelişmiştir. Resimleme yalnız edebiyat eserleri için tanıtma amaçlı grafik tasarım konuları için gereklidir. Turistik broşürlerin, sergi ve fuar panolarının da tasarımlarında resimlemeden yararlanılmaktadır. Bunun dışında söz kullanmadan bir dizi resimlerle anlatılan çocuk ve gençlik yayınları mevcuttur.

Bir konunun, bir fikrin veya bir olayın resmini yapma ya da fotoğrafını çekme yoluyla resimlenmesine "illüstrasyon" denir (11).

Animasyon (animation-canlandırma sineması): Canlandırma resimleri de sinema, televizyon ve video gibi kitle ile-

(10) Erkmen 1985, 6

(11) Erkmen 1983, 91

tişim araçlarında gösterilen filimlerde kullanılır. Bir saniyelik hareket için 24 kare resim sahnesi hazırlanır (12). Film ıeridi üzerindeki her kareye teker teker görüntü sap-tayarak bir bütün hareketli film elde etme yöntemidir. Görüntüdeki nesneler canlı çekim filmlerinin aksine, çekim sı-rasında bir bütün hareketi yapmazlar. Saptanan hareket her görüntü karesi için parçalara bölünüp teker teker filme sap-tanır. Bu işlem çizerek, boyayarak, üç boyutlu nesneler kul-lanarak ya da elektronik araçlar aracılığıyla yapılabilmek-tedir. (13).

1.3.2.3. TANITIM AMAÇLI GRAFİK TASARIMLARI

Bir malın veya hizmetin ya da markanın varlığını tke-ticiye bildirmek ve markaya veya kuruma olumlu bir tanıtım yapmak amacıyla göze ve kulağa seslenen mesajların hazırlan-ması; bu mesajların ücretli ya da ücretsiz araçlarla yayım-lanmasına "tanıtım" denilmektedir. Tanıtımlar için en yay-gın olan iletişim araçları TV, basın ve afişlerdir.

Basın-Yayın Grafiği (Gazete, dergi, ilanlar): Reklamlar için kullanılan en yaygın iletişim araçları gazete ve dergi-lerdir. Diğer reklam türlerine göre ekonomik, kalıcı ve es-nek olması, saklanabilmesi, her eve girmesi, gazete ve der-gilerde yayınlanan reklamları, basın ilanlarını avantajlı yapmaktadır.

(12) Aslıer 1986, 153

(13) Erkmen 1983, 90

Bir basın ilanı hazırlamadan önce genel ve özel hedefler belirlenir. Bunun için ilanın amacı, hedef kitle, ürünün özellikleri, ilanın yayınlanacağı medya ve rakiplerin durumu saptanır. Bunlara bağlı olarak ilanda kullanılacak olan öğelerin seçimi, düzenlenmesi yapılır. İlanın mesajını yansıtan bu öğeler ; başlık, metin, resim, slogan, markadır ve bunlar özgün, ilgi çekici, anlaşılır, inandırıcı, basit ve harekete geçirici olmalıdır. Basın ilanını oluşturan öğeler tasarlanırken, yan yana getirilirken bir sanat eserinin oluşumunda duyulan kaygılar içinde çalışılmalıdır. Mesajı en iyi yansıtacak ilan bulunana kadar araştırma yapılmalıdır. İlan, kişileri, ürün ya da hizmeti satın almaya tesvik etmelidir, arzu uyandırmalıdır. Basın ilanlarının tasarlanmasında insanların psikolojik yapıları, toplumun sosyo-kültürel özellikleri göz önünde bulundurulmalıdır. Bir ilanın amacına ulaşıp ulaşmadığı, onun etkilerinin ölçülmesiyle anlaşılır. İlanın etkilerinin ölçülmesi, reklam açısından büyük önem taşımaktadır.

Pul Tasarımları: Devletçe alınan posta parasına veya damga resmine karşılık mektuplara yapıştırılan küçük kağıt parçasına "pul" denilir. Pul yüzeyinin boyutları yaklaşık altı santimetre karedir. Bu minik alan aynen afiş gibi çabuk ve kolayca mesajı görsel olarak izleyiciye iletmekle yükümlüdür. Günümüzde pul; konusu ne denli ülkesine yönelik olursa olsun her zaman evrensel bir iletişim aracı olma ö-

zelliğinin yanında, yapıldığı günün sanat anlayışını, kültür düzeyini, sosyal yaşamını, teknolojisini geleceğe taşıma özelliğine de sahiptir (Resim 4) .

Afişler: Afiş dilimize Fransızca "affiche"den geçen bir kelime olarak bilinmektedir. Her hangi bir haberi herkese duyurmak için duvara yapıştırılan veya asılan el yazması, yapması veya basılı kağıt olarak tanımlanmaktadır. Konu ile ilgili mesajı seyirciye iletmekle yükümlüdür. Resim, yazı ve fotoğrafı kullanmaktadır. Bunu yapabilmek içinde ayrıntılardan kaçınarak gerektiği kadar şekil, renk, resim ve yazı kullanılmalıdır. Afişleri, yapılarına göre şöyle gruplayabiliriz:

1. İllüstre Afiş: Açıklayıcı desenlerle yapılan afişlerdir. Normal ve süsleyici desen kullanılır.
2. Objektif Afiş: Ürünü olduğu gibi veren (1920'lerden sonra fotoğrafın büyük katkısı olmuştur) afişlerdir.
3. Constructive Afiş: Az renk kullanılarak alanları, geometrik alanlara bölerek yapılır. Kübizmin etkisi vardır. Stilize desenler kullanılmaktadır.

Afiş, basın gibi sadece okuyucu olduğu tüketiciye seslenmektedir. Afiş, sürekli toplumla iç içe yaşar ve her kimseden tüketiciye seslenme olanağını taşımaktadır.

Günümüzde afiş yaşamın bir parçası haline gelmiştir. Zaman içinde değişik anlatımları az ve öz olarak anlatıma sığdırmıştır. Bu gün niteliklerine göre afişleri dört ayrı

bölümde toplayabiliriz. Bunlar:

1. Reklama Yönelik Afişler: Bu afişler her hangi bir ürünü tanıtıcı ve duyurucu nitelik taşımaktadırlar.
2. Kültürel Afişler: Daha çok sanat olaylarının duyurumunu amaçlayan afişlerdir. Bu afişlerde ağırlığın tiyatro alanında olduğunu görmekteyiz. Tiyatrodan sonra film ve müzik konulu afişler ile sergi afişleri gelmektedir. Bütün dünyadaki film olayları ile tiyatro karşılaştırıldığında filmlerin çok daha büyük bir yer kaplamasına karşılık tiyatro afişlerinin daha fazla yapılmış olmasının sebebi tiyatro sektöründekilerin bu konuya olan özel ilgilerinden ileri gelmektedir.
3. Toplumsal Afişler: Bu afişler genel olarak politik ve turistik konuların işlendiği afişlerdir. Ayrıca ulusal ve evrensel çağrı niteliği taşıyan afişleri de bu bölümde incelemek mümkündür.
4. Dekoratif Afişler: Genel olarak çocuklar için hazırlanan ve masal kahramanları gibi fantastik öğelerin yer aldığı afişlerdir.

Bilboardlar: Tanıtım amaçlı grafik tasarımlarından bir de bilboardlardır. Bilboardları boyutları büyütülmüş afişler olarak nitelendirmek mümkündür. Tamamı on parça ve parçalardan herbiri 70 cm x 100 cm ölçülerinde olup yaklaşık altı metrekaredir. Bilboardlarda genellikle fotoğraflar kullanılmaktadır. Ancak arada birde olsa tipografik ta-

sarımlarla pekiştirilmiş illüstrasyonun kullanıldığı billboardlara da rastlamak mümkündür.

Ayrıca antetli kağıt ve zarflarını, broşürleri, sine-
ma ve televizyon reklamlarını da bu alanın içine alabiliriz.

1.3.2.4. AMBALAJ GRAFİĞİ

Bir ürünün ambalajı o ürün hakkında, genel tanıtım ve haberleşme vasıtaları kadar etkilidir. Ambalajın boyutları, üzerindeki şekil ve resimleri, renkleri, yazıları, açılıp kapanış biçimleri tüketici de ürün hakkında bir fikir oluşmasına sebep olur. Tüketicinin sırf ambalajından dolayı o ürünü satın aldığı durumlar görülmektedir. Günümüzde bazı ürünlerin ambalajı için üründen daha fazla harcama yapıldığı durumlar söz konusu olabilmektedir (14).

Endüstriyel gelişmenin getirdiği ; son yıllarda paketlenmiş ürünlerde büyük gelişme olmuştur. Bu gün sebze ve meyvalardan, kozmetik ürünlerine kadar her türlü mamül için ambalaj yapılmakta ve her geçen gün bu alan daha da genişlemektedir (15).

Kitap Kapakları: Bu tasarımlarda da afişte olduğu gibi resim, yazı ve fotoğraf kullanılır, ancak burada afiştekinden farklı olarak çok yazı kullanmaktan kaçınma gibi bir kaygı yoktur. İnsanı düşündüren ve yorum yapmaya yöneltten ayrıntılara yer verilebilen tasarımlardır.

(14) Ünsal 1984, 204

(15) Ünsal 1984, 461

Ambalajlar sadece ürünü koruyucu nitelik taşımazlar aynı zamanda malın kalitesi hakkında da fikir vermektedirler.

II . B Ö L Ü M

II.1 TÜRKİYE'DE GRAFİK SANATLARIN GELİŞİMİ

II. 1.1. 1923 ÖNCESİ TÜRK GRAFİK SANATI VE GELİŞİMİ

18yy. başlarında Avrupa rönesansının geçikmiş sızın-
tılarının kapalı bir kültür ortamında yavaş yavaş uyan-
dırdığı tedirginlikte , dinsel içerikli düşünce ve ey-
lem kalıplarına dünyasal içeriklerin işlemeye başlaması
ile , yaşam biçimlerinde görülen yenilikçi kıpırdanma-
larla 'Türk Grafik Sanatı Tarihi'ni başlatmamız mümkün-
dür. Bu başlangıç tarihini Lale Devri'yle , ilk basım-
evinin kuruluşu ile simgeleyebiliriz (16).

Bu dönemde, .III. Ahmet (1673-1736) ve Sadrazam Nev-
şehirli İbrahim Paşa (öl. 1730) döneminde, kısa bir sü-
re Fransa elçiliğinde bulunan Yirmisekiz Mehmet Çelebi'-
(öl. 1732) nin oğlu Said Çelebi (öl. 1761) ve sarayın mü-
teferrika ağalarından İbrahim Efendi'nin (1674) işbirliği
ile gerçekleşen basımevini bu günkü grafik sanatımızın
ilk ocağı ve İbrahim Efendi'yi de ilk kurucusu olarak ka-
bul etmekteyiz. Tarihimizde basıp çoğaltma yolu ile elde
edilen ilk resimli kitap , bunu basabilmek için gereken
ilk döküm yazısı , ilk resim kalıbı İbrahim Efendi'nin
elinden çıkmıştır. O çağdan günümüze kadar basımcılık ta-
rihimizin gelişim çizgisi üzerinde iyi kötü süregelen bir
usta-çırak gelenegi İbrahim Efendi'nin ve basımevinin çev-
resinde oluşmuştur. Ülkemizin ilk kağıt fabrikası ,İstan-

(16) Maden, a 1985, 59

bul'un Kağıthane köyünde kurulmuştur ve 1453'ten III.Se-
lim zamanına kadar aralıklı olarak işletilmiştir. Ayrıca
kuruluş tarihi bilinmeyen Bursa kağıthanesi 1520'ye ka-
dar çalışmıştır. Bu kağıthaneler İbrahim Efendi'nin ba-
sımevine kağıt sağlamak amacı ile kurulmuştur (17).

Said Çelebi ve İbrahim Müteferrika ilk Türk basımevi-
ni 1727 yılında ortaklaşa kurmadan önce 1726'da İbrahim
Efendi basımcılığın basma yöntemi ile kitap çoğaltmanın
yararları ve gerekliliği üzerine "Vesilet-ül Tıbb" adlı bir
risale yazarak Damat İbrahim Paşa'ya sunmuştur. Kitap ba-
sımcılığının bir toplum için ne denli gerekli olduğunu ,
çok inandırıcı kanıtlar getirerek, on maddede açıklamaya
çalışmıştır. Bu maddeler :

1. Önemli kitapların basıp çoğaltılması halk ve aydınlar
için yararlıdır.
2. Yazarların yapıtlarının basımı bunların onurlanmasına
ve İslamlar arasında ünlenmesine önayak olur.
3. Basılı kitapların yazıları okunaklı , güzel ve doğru
olacağı gibi , okutan ve okuyan için de kolaylık sağlar.
4. Basımcılık karlı istir. Bir cilt kitap yazmak için
gereken emekle binlerce kitap basılabilir. Kitap ucuzla-
yacağı için herkes bundan yararlanır.
5. Kitapların başına ve sonuna fihristler konularak ara-
nılan şeyin kolayca bulunması sağlanır.

6. Kitapların ucuzluğu il ve ilçe halkının da yararlanmasını sağlar.
7. Kentlerde büyük kitaplıklar kurulmasına ve bilim öğrenenlerin çoğalmasına yardımcı olur.
8. Osmanlı devletinin, cihat yoluyla bütün İslamların onurunu arttırması gibi, kitap yayını yoluyla da İslamlara hizmet etmesi uygun olur.
9. Avrupalılar , Arapça , Farsça , Türkçe kitapların değerini bilmekte, bunları basmaktadırlar. Ama bastıkları bu kitaplar yanlışlarla doludur, yazıları da güzel değildir. Ne varki yarın işin ehlini bulup Doğu yapıtlarını doğru ve güzel bastırarak İslam ülkelerine göndermeleri böylece buralardan para çekmeleri olasılık içindedir. Türkler onlardan önce davranmalıdır.
10. Artık, basım işinin ülkemizde de uygulanması için olanak vardır. Bütün İslamlık için gereken kitapların basılması devlete onur getirecektir.

Müteferrika kurmayı düşündüğü basımevinin hazırlıklarına çok önceden, daha 1719'da başlamış ve denemelere girişmiştir; şimsirden, bakırdan kalıplar yaparak bir Marmara haritası basmıştır (1132). Ardından bir Karadeniz , bir İran haritası hazırlamıştır. Böylece 1726 tarihinde İbrahim Müteferrika tefsir, hadis, fıkıh ve kelam basmaması koşulu ile bir ferman çıkartabilmiştir. İki yıllık bir çalışmadan sonra Vankulu sözlüğünü 31 Aralık 1729'da satışa çıkarmış ve sonra 1742'ye kadar bastığı

17 kitapta biçimini kendi eliyle çizdiği, kendi eliyle döktüğü sanılan 16-18 punto arası bir yazı kullanmıştır.

1732'de 1000 adet olarak bastığı Katip Çelebi'nin Tuhfe-t-ül kibar fi Esfar-ül bihar (Deniz seferleri konusunda büyüklere armağanı) ile 500adet bastığı yine Katip Çelebi'nin Cihannüma(Dünyayı Gösteren Ayna) 'sındaki çizimlerin bir bölümünü, haritaların bir bölümünü yaptırın el yazması aslından alırken bir bölümünü de kendisi çizmiştir. Ayrıca Cihannüma'daki kırk harita ve çizimlerin kimisinin altında Ahmed-ül-Kırmı, Mıdırgıç Galatavi ve Tophaneli İbrahim adlarını görmekteyiz. Bunlara Türk grafik tarihinin ilk sanatçıları dememiz mümkündür. Müteferrika bu ikinci kitaptan iki ayrı baskı yapmış, birinin haritalarını siyah, birininkini de çok renkli basıp iki ayrı fiattan satışa çıkartmıştır. Bunlar bugünün okurunu bile şaşırtabilecek bir özenle basılmıştır. Müteferrika'nın ürünleri arasında konumuzu en çok ilgilendireni iseyazarın kimliği aydınlığa kavuşmamış olan, ama 1583'te yazılıp III. Murat'a sunulduğu bilinen Tarih-i Hind-i Garbi(Batı Hint ya da Amerika tarihi)dir. Bu resimli bir kitaptır; Türk basımcılık ya da grafik tarihinin ilk resimli kitabı kabul ettiğimiz kitap, o çağda daha yeni bulunmuş olan anakaranın hayvanları, bitkileri ve anakaranın efsaneleri gravür olarak çizilmiştir. Bu resimler 16.yüzyıl Avrupa oyma resminin biçimini yansıtmaktadır. Müteferrika basımevinde şimsir kalıplara oyularak basılan bu

resimler ya aynı ya da benzeri bir kitaptan alınmış olmalıdır. Bu kitabın bir özelliği de dünyayı evrenin merkezi olarak gösteren bir gök haritasıdır; bir köşesinde bulunan İbrahim-ül coğrafi imzası, titizlikle çizilmiş olan bu haritayı İbrahim Müteferrika'nın yaptığını belirlemektedir (18) (Resim 144,145).

İçinde bu haritayla birlikte onüç resim bulunan Tarih-i Hind-i Garbi 1730'da basılmıştır. Bu kitabı Türk grafiğinin ilk ürünü sayarsak, ikiyüzelli yıllık bir tarihi kazanmış oluyoruz (Resim 146,147).

Basımevi 1742'de Ferheng-i Şuuri adlı bir Farsça-Türkçe sözlük basmıştır. İbrahim Müteferrika o yıl geçici bir elçilik görevi ile dışarı gönderildiğinden bu sözlüğün basım çalışmalarına katılamamıştır. İş kendi yetiştirmesi, damadı ve ardılı olan Rumeli kadılarlarından İbrahim Efendi ile eski Anadolu kadılarlarından Ahmed Efendi yürütmüşlerdir. İbrahim Müteferrika'nın 1745'te ölmesi üzerine basımevinin çalışması uzun bir süre kesintiye uğramıştır. Ancak 1755'te ikinci İbrahim Efendi ile Ahmed Efendi'ye basımevinin 'müşterek malikhane' olarak verilmesinden sonra başlayan çalışma döneminde Vankulu Sözlüğü'nün yeni basımına girişilmiştir, o yıl birinci , ertesi yıl ikinci ciltleri satışa sunulmuştur. Ama ikinci İbrahim Efendi'nin de ölmesi üzerine , basımevi 1783'e kadar kapa-

(18) Maden ,c1985 , 55

lı kalmıştır.

Zamanın padişahı I.Abdülhamid (1725-1789) toplumsal düzensizliklerin bilincine varabilen bir kişi olarak küçük el sanatlarının özendirilmesi, yerli malı kullanılmasının zorunlu tutulması, ordunun düzene sokulması gibi başarılı ıslahat girişimleri sırasında basımevinin de yeniden açılmasını istemiştir.

Anadolu muhasebeciliği, reis-ül-küttablık(Dışişleri Sekreterliği) , İspanya elçiliği gibi önemli görevlerde bulunmuş olan ve 1783'te devletin resmi tarihçiliğine atanan Ahmet Vasıf Efendi (öl.1806) ile divan-ı hümayun beylikçiliği, reis-ül-küttablık, tersane eminliği gibi görevlerden de geçmiş olan Mehmed Raşit Efendi (1753 - 1789) 'ye bu görevi vermiştir. Böylelikle araç-gereçleri Mütferrika'nın mirasçılarından satın alınmıştır.

Ortaklar 1783'te Sami, Suphi ve Şakir Tarihi'ni, 1784 yılında İzzii Tarihi'ni basmışlardır. Ahmet Vasıf Efendi'nin, basımevi dışındaki ilişkilerin çokluğu yüzünden, ortaklıktan çekilmesinden sonra Raşit Mehmed Efendi Güzelhisarlı Zeynizade Hüseyin Efendi'nin o zamanki medrese öğrencileri için yazdığı İğrab-ül-kafiye'yi basıp satışa çıkarmıştır. Bu kitabın harfleri eski kalıplar üzerine yeniden dökülmüş, ama ilk harflerin keskinliği sağlanamamıştır. (19).

(19) Maden ,d1985 , 55

Basımevi 1785'ten 1792'ye kadar türlü engeller nedeniyle yeni bir durgunluk dönemine girmiştir. III. Selim başa geçince Konstantin Ipsilanti Efendi eliyle Türkçeye Fen-ni Harp 1792'de , Fen-ni Lağım 1793'te , Fen-ni Muhasara 1794'te yayımlanmıştır.

İlk Türk Basımevi'nde Müteferrika'dan sonra basılan kitapların hepsi bu kadardır. 1729'da başlayan çalışma 1798'de Raşit Mehmet Efendi'nin ölümüyle son bulmaktadır. 1742'den 1798'e 56 yıl süren ikinci dönemde basılan kitap sayısı Vankulu sözlüğünün ikinci basımını saymazsak ,yedidir; Ferhengi Şuuri iki, ötekiler birer cilttir. Bu kitaplar Müteferrika'nın baskılarından daha büyük boyuttadırlar ve hiçbirin baskı sayısı belli değildir(20).

Yetmiş yıl gibi uzun bir sürede elde edilen kitap sayısı 23 ve toplam cilt sayısı 34'tür. İkinci dönemde basılan Fen-ni Harp ve Fen-ni Muhasara , Tarih-i Hind-i Garbi'den ve Cihannüma'dan sonra basılan resimli kitaplar olması bakımından önem taşımaktadır. Bu resimler savaş sırasında uygulanacak mayınlama ve kundaklama yöntemini gösteren çizimlerle , savaş birliklerinin düşmana karşı alması gereken çeşitli önlemleri göstermektedir (Resim 148).

(20) Maden ,d1985 , 56

Kısaca söylemek gerekirse erken dönemde grafik sanatına özgü bir iş bölümü yoktur. Bu alanda 1798'e kadar süren ve daha önce açıkladığımız dönemden sonra ülkemizde resim sanatçıları ve hattatlar çalışmışlardır.

1830'lu yıllarda İstanbul'da Jacques ve Henri Caillol'un kurduğu litografi atölyesi, taş baskı resimlerin yaygınlaşmasına büyük bir hız kazandırmıştır. Türkiye'de gündelik gazetelerin yayınlanmaya başlamasıyla (Türkiye'de ilk gazete 1831'de yayınlanmaya başlayan Takvim-i Vekayi'dir) , bu işte resim ve çizim işlerini üstlenenlerde faaliyetlerine başlamışlardır. Gazetelerin yanısıra 1850'den sonra başlayan dergicilik, grafik alanında çalışanlara yeni bir iş alanı sağlamıştır. Gazeteci Ebüzziya Tevfik'in (1849-1913) , grafik sanatlara özel bir önem verdiği, XIX. yüzyıl Türk basın yaşamında Ahmet Mithat ve Ahmet İhsan Beyler'de grafik sanatların gelişmesini destekleyen çabalar göstermişlerdir. Grafik çalışmalar için özel bir uğras alanı olan posta pullarının kullanımı da , 1850'den sonra başlamıştır (21) .

Gazetelerdeki reklam resimlerinin duvar afişleriyle izlendiği dönemde XIX. yüzyıl sonlarıyla XX. yüzyıl başlarıdır. Bu tarihlerde Türkiye'de ressamlar tablo satarak geçinemedikleri bir ülke olduğundan, illüstrasyon alanında yeteneklerine güvenenler , basınla işbirliğine giriş-

(21) Tansuğ , 1991 , 331

mişlerdir. Basının giderek daha etkin işlevler kazandığı XX.yüzyıl başlarında grafik gereksinimleri daha da artmış ve örneğin Ali Cemal gibi önemli resim sanatçıları bu alana girmişlerdir. Afiş çalışmaları , tiyatronun kit- leye doğru yaygınlaşması, sinemanın doğuşu ve gelişmesi firmalar arasında ticari ve sinai rekabetin artması gibi olgulara bağlı bulunmaktaydı. Toplumsal yaşam biçimlerinin değişmesi, ekonomik ve kültürel ilişkilerin yeni boyut- lar kazanması, grafik sanatlar da hızlı gelişmeler orta- ya çıkarmıştır. Diyojen gibi mizah dergilerindeki (1870) karikatür çizgisinden , kitap kapağı ressamlığı ve rek- lam afislerine kadar yayılan geniş bir alanda görülen bir geçiş aşaması II.Meşrutiyet'ten sonra başlamıştır. 1908 Meşrutiyeti ile gelen basın özgürlüğü, hakiki anlamı ile ilenciliğin başlamasını sağlamıştır. 1909'da "İlencilik Kollektif Şirketi" kurulmuştur. Fakat sık sık batıp çıkan gazeteler, birkaç yıl sonra başlayan Balkan ve I.Dünya savaşlarının ekonomik hayatı alt üst etmesiyle durum es- kiye dönmüştür(22).

Türkiye'de afiş sanatının durumunu biraz daha açmak istersek; yine aynı tarihlerde daha çok toplumu çeşitli kuruluşlara yardıma çağıran afişlerin yapılmakta olduğunu söylememiz gerekir. Balkan Savaşı'ndan sonra toplumu yetim- lere yardıma çağıran yalnızca yazıyla hazırlanmış tasbas-

(22). Tansuğ , 1991 , 332

kı afişler kahvelere asılmaktaydı. Bundan başka tiyatrolar için hazırlanan yine taşbaskı ve sadece yazı kullanılan afişler tiyatroların kapısına asılmaktaydı. Bilinen ilk tiyatro afişi Ferah Tiyatrosu için hazırlanmıştır. Daha sonraları bu afişler yerlerini sayıları çok olmasa da yurt dışından gelen tüketim ürünlerine yönelik afişlere bırakmaya başlamıştır. Ama bu afişlerde sokaklardan çok iç mekanlarda kullanılmışlardır (23).

Böylelikle asıl uzmanlaşma Cumhuriyet dönemi ile başlamıştır.

(23) Altıntaş , 1992 , 4-5

II.1.2. CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK GRAFİK SANATI VE GELİŞİMİ

Türkiye'de XIX. yüzyıl ortalarından beri bir sanayileşme özleminin var olduğu görülmektedir. Sanayileşme gereksinimine köklü çarelerin aranması Cumhuriyet dönemi içinde başlamış ve her alanda önemli gelişmeler olmuştur. Türkiye'de sanayileşme sürecinin hızlanmasından sonra artan ve çeşitlenen üretim grafik çalışmalarının hızlanmasını zorunlu kılmıştır. Böylece fabrikalardaki toplu üretim mekanizmasıyla sanatçıların ilişkileri artmıştır. Bu çağdaş üretim ilişkilerinin zorunlu sonuçlarından biride üretilen mamülle halk kitlesi arasındaki bağlantıyı kuran araçlara duyulan gereksinimdir. Grafik sanatlar bu iletişim gereksinimleri içinde yer almıştır ve iletişim tekniklerinin işitsel-görsel alandaki büyük gelişmelerin karşısında büyük çapta etkinlikler göstermişlerdir (24).

Sanat eğitimi konusunda özellikle grafik dalının Türkiye'deki önemini arttıran bir gelenek, geçmişte büyük kaligrafi(hat) ustalarının yetişmiş olmasıdır. Cumhuriyetle birlikte Türkiye'de yüzyıllarca kullanılan en önemli görsel bildirişim aracı olan yazıyı tümüyle değiştirerek kullanmaya başlamıştır. Eski yazıdan latin alfabesine geçiş de Türkiye'nin grafik alanındaki ürünlerini oldukça etkilemiştir.

(24) Maden, 1989 , 6-16

Kısacası çağdaş anlamda grafik sanatı Türkiye'de Cumhuriyet'in kurulması (1923) ve latin alfabesinin kullanılması ile başlamıştır. 1920'lerden sonra özellikle Münif Fehim kitap resimlemelerinden tiyatro dekorculuğuna kadar bir çok alanda etkinlik göstermiştir. Kırk yıldan fazla sürdürdüğü kitap kapakçılığına özgün bir tat getirmiştir. Grafik sanatının ve Türk afişinin ilk öncüleri olarak İhap Hulusi Görey ve Kenan Temizhan'ı kabul etmemiz gerekmektedir. İhap Hulusi Görey kişisel ilk Türk grafik sergisini daha Almanya'dan dönmeden 1923 yılında oradan gönderdiği çalışmalarını ile Galatasaray Lisesi sergi salonunda açmıştır. (25).

Grafik dizaynının 1920'lerde sadece gündelik ve süreli basında yer aldığı erken aşama da ihtiyacı karşılayabilecek sanatçı sıkıntısı çekilmesiyle birlikte sanatçı yetiştiren kurumlara olan ihtiyaç ortaya çıkmıştır. İşte bu dönemde sanat öğrenimini Almanya'da yapan İhap Hulusi Görey 1925'te yurda dönmüştür. İhap Hulusi'nin afişlerinde ünlü Alman afişçi Ludwig Hohlwein'in etkisi görülmektedir. İhap Hulusi afişi bir reklam aracı olmanın ötesinde kalıcı bir çizgi ile bütünleştirmeyi başarmıştır, bu alanda öncü olmuştur. Cumhuriyetin ilk ürünlerinde, geniş kitleye ulaşan ilk adı "Tayyare Cemiyeti" olan Milli Piyango biletlerinden , bütün devlet kurumlarının

afişlerine kadar biçimlendirilen bütün çabalarda İhap Hulusi'nin imzasını görmek mümkündür (26).

Cumhuriyet'in ilk on yılı sonunda, Sanai-i Nefise Mektebi, Güzel Sanatlar Akademisi'ne dönüştüğü zaman bir afiş bölümünün açılmasına karar verilmiş, bu bölümün başına resim eğitimini tamamlayıp Paris'ten dönen Mithat Özar öğretmen olarak tayin edilmiştir (Resim 149). Ancak daha önce 1927 yılında Namık İsmail tarafından kurulan Yüksek Dekoratif Sanatlar Bölümü o zamanlar Tezyini Sanatlar Şubesi adını taşıyordu ve umumi tezyinat, grafik, seramik ve dahili tezyinat ihtisas dallarını kapsamaktaydı. Bir senesi hazırlık , üç senesi ihtisas öğrenimi olmak üzere dört yıl öğretim süresi olan bölüm, ortaokul mezunları ile enstitü mezunlarını kabileyet sınavında başarı göstermeleri şartı ile kabul etmekteydi. Yine 1927'-de Güzel Sanatlar Akademisi'nde Weber adlı eğiticinin yönetiminde açılan Afiş Atölyesi'nin başına getirilen (1932) Mithat Özar'ın başlattığı eğitim çerçevesinde afiş çalışmaları sürdürülmüştür. Bu arada 1938'den sonra ürün vermeye başlayan Atıf Tuna yalnız İnhisarlar İdaresi için çalışmıştır, devlet kuruluşları için çalışan sanatçılar içinde İhap Hulusi'den sonra hatırlanabilecek tek isimdir. Paris'te öğrenim gören Mithat Özar memleketimizde henüz belirlenmemiş bulunan afiş ressamlığı üzerinde çalışarak,

(26) Ertel , 1973 , 5

bu yolda bir çağır açmak istemiştir. Böylelikle akademi-deki bu günkü grafik atölyenin yerini tutan afiş disipli-ni uygulamaya başlamıştır ve modern çağın görsel alandaki dinamik iletişim gereksinmelerini kavrayan üslup özellik-likleri kullanılmıştır. Bu yıllarda afiş çalışmalarının öne çıkmasında , kitleye dolaysızca seslenmenin amaçlan-dığı görülmektedir. Bu alanda resimle yazının özgün bire-şimlerini kapsayan çalışmalara olan gereksinim gittikçe artmaktaydı. Mithat Özar 1940 yılına kadar akademideki görevini sürdürmüş ve ilk 'Türk Afiş Eğitimsi' olmuştur. Mithat Özar'la başlanan yetenekli öğrencilerin ve öğreti-cilerin kendi çabaları ve Batı kaynaklarına bakarak oluş-turdukları sanatları, basılma ve yayılma olanakları bula-madan akademinin dar çevresi içinde yitip gitmiştir. Sa-vas öncesi ve savaş yıllarının pek çok önemli sorunları arasında kimsenin gerçek anlamı ile sahip çıkmadığı gra-fik sanatlar daha çok akademi dışında baskı işleri ile uğraşan ressamların çabasıyla toplumsal ilişkilerini sür-dürmüştür. Tarık Uzman, Faruk Morel, Emin Barın, Atıf Tu-na, akademi afiş bölümü ilk mezunlarından Orhan Omay vb. gerek yaratıcı gerekse uygulayıcı olarak 1930'lardan 45'lere kadar Türk grafik sanatına katkıda bulunmuşlar-dır. 1943 yılında 18 yıl Berlin'de afiş öğrenimi ve öğre-timi ile uğraştıktan sonra yurda dönen Kenan Temizan'ın da grafik sanatına çok önemli katkıları olmuştur. Kenan Te-mizan Almanya'da afişçi olarak çalışırken yurda döndüğün-

de Güzel Sanatlar Akademisi'nin Moda Resimleri Bölümü'ne atanmış ve ölümüne kadar bu görevinde kalmıştır, (1953). O sıralarda Akademi'nin Afiş Atölyesi'ni yöneten Zeki Faik İzer 1955 yılına kadar görevini devam ettirmiştir. Bu yönetime paralel olarak Kenan Temizan Afiş Atölyesi'ndeki eğitime yardımcı olmuştur. Kenan Temizan yurt dışında Ufa ve Tobis gibi önde gelen film şirketlerine , çeşitli kuruluşlara , fotoğraflardan yararlanarak ustaca resimlenmiş , gerçekçi anlayışta afişler yaptığı halde ülkemizde aynı verimi gösterememiştir. Bunun nedeniyse kuskusuz o dönemde afişe gereken önemin verilmemesi ve gereksinimin azlığıdır. Savaşın sonunda Türkiye'nin sanayi ve ticaret alanlarında yeni atılımlara girişmesi grafik sanatının yeniden önem kazanmasına neden olmuştur (107).

Ancak 1951 yılında Nato'nun açtığı Uluslararası afiş yarışmasında üçüncülük ödülü alan Kenan Temizan ,1953'te açılan toplu sergisi anılmaya değerdir. 1950 sonlarında Selçuk Önal, Mesut Manioğlu, Fikret Akgün çalışmaları ile ilgi çekmeyi başarmışlardır, (Resim 150,151).O dönemlerin en çok afiş üreten sanayi dalı olan sinemada, Selçuk Önal az da olsa başarılı ve ustaca üretilmiş afişler yapmıştır. Aynı yıllarda Mesut Manioğlu yalın bir anlatımla, teknik oyunlara girmeden batı anlayışına uygun afiler üretmiştir. Selçuk Önal ve Mesut Manioğlu'nun afişleri , bildi-

riyi sunma, renk, düşünce, düzenleme ve biçimleme açılarından İhap Hulusi'nin afişlerinden çok farklı ve o döneme göre daha çağdaş yapıtlar olmuştur. 1956'larıdaki Afiş Atölyesi bu zamandan sonra Grafik Bölümü olmuştur. 1956 yılına kadar ülkemizde grafik sanatlar ya da tanıtım grafiği sözcükleri bile bilinmemekteydi, hatta akademi eğitim veren kısmın adı bile "Afiş Atölyesi" idi ve burada sadece afiş üzerine eğitim yapılmaktaydı. İşte bu yüzden akademinin adının değiştirilmesi Türk grafik sanatların gelişme evreleri içinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu dönemler , grafik tasarımcısının önemli kişiliğinin anlaşıldığı tarihler olmuştur. Artık 'Grafikçi nedir? Ne yapar, Kimle birlikte?' gibi sorular cevaplanmıştır. Yayın olanaklarının artması Türk grafik sanatının gelişmesini büyük ölçüde desteklemiştir. Bu dönem, ünlü fotoğraf sanatçılarının da kişiliklerini ortaya koyduğu bir dönemdir. Böylece grafik sanatçısı fotografi olanaklarını da elde ederek kullanımına daha geniş yer verebilmiştir. 1957 yılında , İstanbul'da Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu'nun kurulmasıyla beraber sanatsal kaygıların yanında piyasaya yönelik çalışmalar kendini göstermeye başlamıştır. Bu okulun kuruluş programı Prof. Dr. Adolf Schneck tarafından hazırlanmıştır, kurucu müdür olarak Prof. Dr. Sabri Oran görevlendirilmiştir. Eğitim öğretim programları Avrupa ve Amerika'nın sanatçı ve tasarımcı yetiştiren en ileri kurumların programları de-

gerlendirilerek hazırlanan okulun  ğretim kadrosu Federal Almanya, Avusturya ve Japonya'dan getirilen onbeş uzman  ğretim görevlisinden oluşturulmuştur. Lisans düzeyinde  ğretim yapan okul ilk mezunlarını 1961 yılında vermiştir (28).

Bütün bunların etkisi ile 1960'lerden başlayarak Türk grafik sanatının bir açılma ve yaygınlaşma dönemine girdiği belirgin bir şekilde görülebilmektedir. Bu yıllarda baskı tekniğinin de gelişmesi ile duvarlarda daha renkli, zaman zaman soyut zeminlerin kullanıldığı afişler görülmeye başlanmıştır. Güzel Sanatlar Akademisi'ni bitirdikten sonra Paris'te beş yıl Paul Colin'in atelyesinde çalışarak 1958'de yurda dönen Fikret Akgün' n bu renklenmedeki katkısı büyüktür. Akgün yurda dönerken Fransız etkisini de beraberinde getirmiştir, (Resim 152).

1960'lar öncesinde de afiş üretmelerine karşın, Yurdaer Altıntaş ve Mengü Ertel  zel çabaları sonucu bu yıldan sonra ürettikleri tiyatro afişleriyle, afiş sanatı dikkat çekmeye başlamıştır. Altıntaş'ın Türk Alman Kültür Merkezi'nde açtığı sergi büyük ilgi görmüştür, (1964-İstanbul). İlk kez Türk sanat dergilerinde afişten söz edilmeye ve geniş yer verilmeye başlanılmıştır. İhap Hulusi'den sonra açılan, profesyonel anlamda kişisel ilk grafik sergisi Altıntaş'ın sergisi olmuştur. Bundan son-

(28) Bayık , 1973 , 1-2

ra dış ülkelere açılma olanağı bulan grafik sanatçılarımız afişleriyle bienallere katılmaya, dış ülkelerdeki müzelerde ve yayınlarda yer almaya başlamıştır. Mengü Ertel, yurt içinde ve yurt dışında açtığı sergilerle, Türk afiş sanatının gelişmesinde ve saygınlık kazanmasında etkili olmuş bir sanatçımızdır. Afişin ana kuralı olan basılmış olma ilkesine karşı, Mengü Ertel'in sergilediği afişlerin büyük bir bölümü basılmamış salt sergi amacıyla hazırlanmış çalışmalardır. Mengü Ertel'in bu çalışmalarında genellikle yalnızca yazarın ,oyunun adı vardır; tiyatro, yönetmen, dekoratör hatta oyun türüyle ilgili hiç bir şeye rastlanamamaktaydı. Mengü Ertel ilk sergisini 1968 yılında açtıktan sonra bunu izleyen bir çok sergiler açarak afiş sanatının gelişmesine büyük katkılarda bulunmuştur.

1960-1970 dönemi diye adlandırabileceğimiz bu yıllar Türk grafik sanatları için önemli yıllardır. Daha önceki yıllardaki afiş anlayışına karşı , bu dönemde tamamen yeni bir anlayış getirilmiştir. Geçmiş dönemlerdeki afiş sanatçılarımızın yapıtlarında kullandıkları yazılar hep kalıplaşmış yazılardı ve genellikle, konuya uyabilecek özgün yazılara çok az rastlanmaktaydı; bu özellik tamamen değiştirilmiştir. Bu tarihten sonra afişlerde , içerik, espri, duyguya önem verilmiştir (29).

(29) Tansuğ , 1991 , 333-334

Yine ilk kez bu dönemde grafik sanatçıları birleşerek dernekleşme gereğini duymuşlardır. 1968 yılında grafik sanatçılarını biraraya toplama ve meslek sorunlarına çözüm arama amacı ile Türkiye Grafik Sanatçıları Derneği kurulmuştur. Ancak bir yıl sonra kapanmıştır.

Bu yıllarda afiş sanatı giderek daha büyük önem kazanmaktaydı. En çok afiş üretilen sinema endüstrisi yerine, zor koşullar altında üretilen Türk Tiyatrosu afişleri Türk grafik sanatının dikkat çekmesinde önemli rol oynamıştır. 1960 sonrasında afişlerde boyut değişikliği de görülmüştür ; o yıllara kadar en çok 70 x 100 cm. boyutlarında yapılan afişler ,bundan sonra 100 x 140 cm. gibi daha büyük boyutlarda yapılmıştır(30).

Afiş ve reklam grafiğinin yanı sıra 1960'lerden sonra hızlı bir tempoya giren yayıncılık çalışmaları, özgün kitap kapağı tasarımcılığına özendirilmiş, bu alanda basım titizliğine paralel olarak bir 'kapak grafiğinin' oluşması da başlamıştır, yıldan yıla hızlanarak gelişmiştir. Sait Maden ve Erkal Yavi gibi sanatçılar daha çok bu konudaki çalışmaları ile Türk grafik sanatına katkıda bulunmuşlardır.

1960 - 1970'lerde duvarlarda, daha çok kültürel afişlerin etkili olduğu görülmektedir. Daha sonraki yıllarda tiyatroların ve operaların ekonomik sorunları endüstrinin

daha da gelişmesi, reklam ajanslarının çoğalması gibi nedenlerle 1975 sonrasında tüketime yönelik afişler daha etkili olmaya başlamıştır. Böylece piyasa grafikçiliği olumlu yönde etkilenmiştir. Ambalaj ve tanıtım çalışmaları ile de çağın gerektirdiği düzeylerde bir grafik anlayışının oluşmasını sağlamıştır. 1970'li yılların sonlarında grafik tasarımcısını ilgilendiren en önemli olaylardan birisi de televizyon olayıdır. Bu yıllarda özel olarak bu konuda öğrenim gören kimse olmamasına rağmen bu zamana kadar yetişen bazı grafikçiler TV grafiği dalına geçmiş ve kısa sürede grafik tasarım açısından kayda değer gelişmeler göstermişlerdir(31).

Ancak bu konuda en önemli atılım, akademiye bağlı olarak 1971 yılında yeniden açılan "Uygulamalı Endüstri Sanatları Yüksek Okulu"nın "grafik Sanatları Bölümü"; çağdaş yönden geliştirilmiş ve programı tüm grafik olayını kapsamaktadır. Bu okulun kurulmasındaki amaç , her dönemin, her ölçekte ve değerdeki grafik tasarım sorununu çözümleyecek 'çağdaş grafikçi'yi yetiştirmektedir. Sinema, TV vb. tüm çağdaş görsel olaylar, bu bölümün temeli oluşturmaktadır. Bu okulun ve akademi grafik sanatlar kürsüsü başkanlığına Prof. Namık Bayık getirilmiştir.

Türk grafik sanatları asıl gelişimini 1980'lerden sonra sağlamıştır. Bu dönem sanatçıları grafik sanatların he-

(31) Ertel, 1973, 5 ; Bayık, 1985, 18

men hemen her dalında ürünler vererek dünya standartlarına uygun eserler vermeye başlamışlardır. 1978'de Grafik-erler Meslek Kuruluşu Derneği on yıl aradan sonra yeniden oluşturulmuştur. Bu kuruluşun genel amaç tüzüğünde de belirtildiği gibi şöyledir: " Hakların birlikte savunulması gereği meslek mensuplarının güçlerini birleştirerek çağdaş koşullarda çalışmalarını, grafik mesleğinin belirlenmesini, sınırlanmasını sağlamak, bu konuda gerekli yasa düzenlemesi ile ilgili girişimlerde bulunarak grafik sanatların ülkemizde gelişmesine , özgünleşmesine, kitlelere tanıtılmasına çalışmaktır."

GMK kuruluşundan bu yana düzenlediği ve geleneksel bir nitelik kazanan toplu grafik sergileri, yapımcıyla izleyici arasında, grafiğin toplumsal ve sanatsal işlevinin algılanması açısından, sağlam bir köprü oluşturmuştur.

Artık grafik sanatları ülkemizde yoğun bir biçimde yaşanan bir olgudur. Uygulama alanları gitgide artan bir çok reklam ajansının , grafik ürününe gereksinim duyan ve sayıları çoğalan bir çok kuruluşun, daha zengin bir görgüye , teknik bilgiye ve donanımına kavuşan bir çok sanatçının karşılıklı etkileşimi altında grafik sanatı hızlı bir devingenlik içine girmiştir (32).

Günümüzde grafik sanatını ülkemizde hak ettiği yere

(32)Altıntaş , 1992 , 4

getirmeye çalışan son dönem grafikçilerinin belli başlıları : Bülent Erkmen, Turgay Betil, Aydın Erkmen , Cemalettin Mutver , Sadık Karamustafa , Emre Senan , Leyla Uçansu , Abdullah Taşçı vb. sanatçılar çalışmalarını başarı ile sürdürmeye devam etmektedirler. Günümüzün ustaları diyebileceğimiz bu sanatçılarımızın yanısıra yaşları otuz dolaylarında olan ve amaçları Türk Grafik Sanatı'nı ilerletmek olan Zeynep Ardağ, Hamdi Giray Koyuncu, Hakkı Mısırlıoğlu, Uğurcan Ataoğlu, Haluk Tuncay, Mesut Kayalar, Serdar Benli, Savaş Çekiç, Şahin Aymergen gibi grafikerlerimiz vardır.

Bütün bu sanatçılarımızın uğraşı Türk grafik sanatını daha ilerilere götürmektir.

.III. B Ö L Ü M

.TÜRKİYE'DE GRAFİK SANATÇILARI (KRONOLOJİK)

KENAN TEMİZAN

(1895 - 1953)

Kenan Temizan 1895 yılında doğmuştur. Lise öğrenimi ile askerlik görevini de doğduğu şehir olan İstanbul'da tamamladıktan sonra, Almanya'ya gitmiştir. 1920 yılında Berlin'deki Güzel Sanatlar Akademisi'nden mezun olduktan sonra Berlin'de bulunan Süsleme Sanatları Okulu'nda 1926'dan 1943'e kadar öğretmenlik yapmıştır (33).

Kenan Temizan 1943 yılında yurda dönmüş ve İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'nde Dekorasyon öğretmenliği yapmaya başlamıştır. Kenan Temizan Türkiye'de özellikle yaptığı film afişleri ile tanınmıştır.

1945 yılında Paris'te açılan sergideki Türk pavyonunu Kenan Temizan hazırlamıştır.

KENAN TEMİZAN'IN SANATI

Kenan Temizan eserlerinin hemen hemen hepsinde kuzey Avrupa estetiğini uygulamıştır (Resim 5,6,7,8). Kıvrak bir grafik tasarımı ve çizimi ile her zaman güçlü bir düzen anlayışı içinde sunmuştur. Kenan Temizan afiş sanatında yüksek bir düzey ölçütünden hiç fedakarlık etmemiş gibi görünmektedir (34).

Kenan Temizan ilk olarak öğrenim gördüğü Almanya'da

(33) Tansuğ, 1991, 396

(34) Tansuğ, 1991, 237

afis çalışmalarına başlamıştır. İlk olarak Alman Film şirketleri "Ufa" ve "Tobis" gibi çeşitli şirketlere afisler hazırlamıştır. Sanatçı 1943 yılına kadar çalışmalarını yurt dışında sürdürmüştür. Daha sonra Türkiye'ye dönen sanatçı 12000 eserin katıldığı Avrupa Birliği Afis yarışmasında beşincilik gibi çok önemli bir başarı kazanmıştır. Sanatçı Türkiye'de fazla afis üretmemiştir ama yaptığı afislerin çok ustaca resimlenmiş olduğu rahatlıkla görülmektedir (35).

Kenan Temizan'ın Türkiye'de fazla afis üretmemesinin sebebi yurda döndüğünde kendisine afis bölümünde görev verilmemesi olarak bilinmektedir.

Kenan Temizan'ın afislerinde genel olarak figüratif çalışmalar egemen olmuştur.

(35) Tansuğ, 1991, 333

İHAP HULUSİ GÖREY

(1896 - 1986)

İhap Hulusi 1896'da Kahire'de doğmuştur, aslen Er-zincanlıdır. Mimar olan babası Ahmet Hulusi ve resim yapan , müzikten anlayan annesi ile birlikte sanatçı yaz aylarını İstanbul'da geçiriyormuş (36).

İhap Hulusi ilk ve orta öğrenimini Kahire'deki İngiliz okulunda tamamlamış ve Türkçe ile birlikte İngilizce ve Arapça'yı da çok iyi öğrenmiştir.

I. Dünya Savaşı'nda İngilizler Mısır'ı işgal edince İhap Hulusi ailesi ile birlikte İstanbul'a göçerek buraya yerleşmişlerdir. Hulusi İstanbul'a geldikten sonra çeşitli gazete ve dergilere resimler çizmiştir. Ancak 1920 yılında resim eğitimi yapmak için Almanya'ya gitmiştir. Almanya'da resim eğitiminden başka grafik ve özellikle afiş eğitimi de görmüştür. 1920-1925 yılları arasında Münih'teki Haymann's Studio'ya devam etmiştir (37). Daha sonra Ludwig Hohlwgin ile tanışarak amacım olarak nitelendirdiği " çizgiye başvurmadan gölge ile resim yapmayı" öğrenmiştir. Kunstgewerbe Schule'ye (tatbiki güzel sanatlar okulu) de iki yıl devam etmiştir.

Bu arada siparişler alarak afişler hazırlamıştır. Kısa bir süre sonra Türkiye'ye gönderdiği eserleri ile

(36) Koşan , 1980 , 23

(37) Ertel , 1985 , 46

1923 yılında Galatasaray Lisesi Salonu'nda ilk sergisini açmıştır. Böylelikle 1925'te öğrenimini tamamladıktan sonra İstanbul'a geri dönmüştür.

Cumhuriyet' in ilk yıllarında yani İhâp Hulusi'nin Türkiye'ye döndüğü tarihlerde ülkemizde grafik konusunda basın ilanları dışında hiçbir çalışma yapılmıyordu. Bu nedenle ailesi sanatçının devlet memurluğu yapmasını istemiştir. Ancak grafik sanatını çok sevdiğinden ve bu alanda çalışmak istediğinden sanatçı bunu kabul etmemiştir.

O günlerin İstanbul'unda bütün sanatçıların karşılaştığı güçlüklerle O da karşılaşmıştır. Ayrıca ülkemizde grafik sanatının hiç bilinmiyor olması ailesinin memur olarak çalışması konusunda tekrar ısrar etmelerine yol açmıştır. Böylece Ankara'ya gelerek çok kısa bir süre memurluk yapmıştır. Ancak bu kısa süre sonunda memurluğun kendisine uygun olmadığını anlamıştır, 1927 yılında kendi atölyesini açmıştır. 1981 yılına kadar bağımsız olarak çalışmalarını sürdürmüştür (38).

Haftalık mizah dergisi Akbaba gazete şeklinde çıkıyorken bu dergiye resimler çizmeye başlamıştır. Bu süre içinde yine aynı dergide çalışan Münif Fehim ve Ramiz ile tanışmıştır. İlk afiş resmi siparişini merkezi İzmir'de bulunan "İnci Dis Macunu" firmasından almıştır,

(38) Selçuk , 1980 , 31

(Resim 9).Çok kısa bir süre sonra Türkiye'nin her yerinden afiş siparişi almaya başlamıştır. Böylelikle Türkiye'de grafik sanatının yayılmasına öncülük etmiştir. Bütün bankaların (Resim 10,11,12) ve Tekel İdaresi'nin afişlerini , gazete ilanlarını (Resim 13,14,15) , çeşitli devlet kuruluşlarının etiketlerini , amblemlerini vb. (Resim 16,17,18) hazırlamıştır.

Afiş çalışmalarına 1928 yılında başlayan İhâp Hulusi , ilk adı " Tayyare Bileti " olan " Milli Piyango " biletlerini ve afişlerini çizmeye başlamıştır (Resim 19). Aralıksız olarak 1928-1975 yıllarında Milli Piyango Genel Müdürlüğü için çalışmıştır. İhâp Hulusi bu dönemde karşılaştığı güçlükleri şöyle anlatıyor: " Ortamın afiş sanatını anlamaktan uzaktım , sipariş verenlerin bitmiş haldeki afişlere müdahale etmek istemelerini , çeşitli yollarla engellemeye çalışıyorduk. Bu nedenle sanat gücümü istediğim gibi kullanamadım, geliştiremedim (39).

Latin harflerinin kabulünden sonra , ilkokullarda okutulan ilk Türk alfabesinin kapağını İhâp Hulusi hazırlamıştır.

İhâp Hulusi sadece Türkiye'den değil Almanya'dan da çeşitli siparişler almış ve afişler hazırlamıştır. "Bayer" firmasının aspirin afişini sanatçımız hazırlamıştır (Resim 23).Bundan başka çeşitli sigara ve içki fir-

(39) Koşan , 1980 , 26

malarının afiş tasarımlarını yapmıştır.

Ayrıca suluboya peysajlar yapmıştır, yağlı boya resimlerimizin severek işlediği konulardan olan kiremit kaplı damları ile ahşap evler veya yeşillerin süslediği köy resimleri gibi konularda resimler yapmıştır.

Cumhuriyetin onuncu yılında Dolmabahçe Sarayı'nda açılan sergiye altı afişi ile katılmıştır. 1968 'de İstanbul Şişli Terakki Lisesi'nde bir sergi açmıştır. 1978 yılında Grafikerler Meslek Kuruluşu onur üyeliğine seçilmiştir. Son olarak 1983'de Milli Piyango idaresi Ankara'da kendisi için bir sergi açmıştır. Sanatçı son onbeş yılında yazı üzerine çalışmalar yapmıştır. Hat sanatını modernize ederek başarılı örnekler vermiştir.

Elli yılı aşan sanat yaşamı boyunca bitmez tükenmez mücadelesine rağmen yaratma çabasını ve grafik sanatına olan sevgisini asla yitirmeyen İhap Hulusi Görey grafik sanatların hemen hemen tamamında ürünler vermiştir. 1986 yılında aramızdan ayrılmıştır.

İHAP HULUSİ GÖREY'İN SANATI

Afiş sanatının 1950'li yıllarda yeni bir aşamaya girmesinden önce , adeta ekolleşen bir etkinlik ortaya koyan sanatçı , güçlü bir grafik tasarımcısı olarak XX.yy. afiş sanatının evrensel değerlerini de vurgulamaktadır.

Evinde sakladığı bir sandık dolusu afiştten çoğu siyah-beyazdır, bunlar gazete ilanları için hazırlanmıştır,

ustalıkla kullandığı taramalar ve gölgelerle gerçekten etkileyici eserlerdir (Resim 20'den 29'a kadar).

Türkiye'deki grafik uygulamaları dikkatle izleyen İhap Hulusi'ye göre; grafik tasarımlarında konu ile hedef kit-
le arasındaki bağlantıyı sağlayan mesaj öğeleri yeterli derecede kullanılamamaktadır. Ayrıca grafik sanatçılarının kültürel potansiyellerine bağlı espri yeteneklerini çalışmalarında kullanmaları gerektiğini savunan İhap Hulusi'nin Yerli Malları için yaptığı "Beykoz Kunduraları" afişini incelediğimizde sanatçının bu konuya büyük önem verdiğini görmekteyiz. Bu afiste büyükçe bir çift ayakkabı ön plandadır, fonda ise yağmur altında martılar görülmektedir. Kullandığı slogan ise 'Beykoz Kunduraları marta gibidir, su geçirmez'dir (Resim 30,31).

İhap Hulusi Görey çalışmalarında ürünlerin niteliklerine ve konuya ilişkin anlatımlarda en ilgili espriyi bulup büyük bir ustalıkla çıkarmayı iyi bilmıştır. İhap Hulusi'nin bu özelliğini de bir başka afişle örneklememiz yerinde olur. Sanatçının banka için düşünülmüş bu afisinde, ana tema olarak 'tasarrufunuzun güvencesidir' ifadesi kullanılmıştır. Afişte kocaman bir kumbaraya dayanmış güven içinde görünen bir adam ön plana çıkarılmıştır.

İhap Hulusi'ye afişlerinizi nasıl hazırlıyorsunuz sorusu yöneltildiğinde , şöyle cevaplamıştır: " Ana fikir günlük hayatta ansızın aklıma gelir, sonra resimlerim. Genellikle afişlerimi küçük soyutlarda yaparım. Sonra pro-

jeksiyonla büyütür, temize çeker, teslim ederim".

İhap Hulusi'nin afişlerinde Ludwig Hohlwein'in etkisi görülmektedir. Onun afişlerindeki sağlam desen gücü hemen algılanmakta ve kompozisyonun büyük lekeler halinde kurulduğu görülmektedir. O zamanlar baskı tekniğinin iyi hazırlanmadığı bu nedenle yarım tonlardan kaçınıldığı ı-
cık-gölgenin tam bir kontrasta dönüştüğü rahatlıkla göz-
lemlenebilmektedir (Resim 32,33). O günün sanatçıları-
nı kaygılandıran fotografik afişlerden korkusuzca yararlan-
mış olan sanatçı, Alman L. Hohlwein ve Çekoslovak asıllı
Fransız afişçisi Mucha gibi önce fotoğraf çekerek ve elde
edilen fotoğrafları kullanarak pek çok afiş tasarımları
hazırlamıştır.

Örneğin; Ziraat Bankası için hazırladığı ünlü çubuğunu
tüttüren köylü afişinde (Resim 10), Moda burnunda karpuz
sergisi kuran bir köylünün fotoğrafını kullanmıştır.

'Kulup Rakısı'nda hala kullanılan etiketini 1932'de
kendi fotoğrafına bakarak çizmiştir (40).

İhap Hulusi afiş yaparken yaratıcılığın önemine değin-
miştir. Ona göre afiş, seyredenlerin ilgisini çekmeli ve
düşündürmelidir. Buna örnek verirsek, Sümerbank için ha-
zırladığı engel atlayan atlet 'Kumaş almak için bizi at-
layıp geçme' yazılı, Yerli Malları için hazırladığı 'Ba-
lık ye, ucuz ve tam gıdadır' ve 'Ulusal Ekonomi ve Araş-

(40) Koşan, 1980, 28

'tırma Kurumu' için hazırladığı afişler çok iyi birer örnek oluşturmaktadırlar.

İhap Hulusi doğrudan doğruya öğrenci yetiştirmemesine rağmen hocalık sıfatını en iyi biçimde hak etmiş bir ustamızdır. Mengü Ertel bir makalesinde "Bizler onun eserlerinin yok olmaması için gereken çabayı göstermeliyiz" demiştir. Gerçekten de İhap Hulusi'nin eserlerinin yok olmaması için gereken çabayı göstermeliyiz, onun eserlerinin korunması Türk Grafik Sanatı tarihi için gerekli ve önemli bir yer kaplamaktadır.

MÜNİF FEHİM ÖZARMAN

(1899 - 1985)

Münif Fehim Türk sanatına elli yılı aşkın bir süre boyunca hizmet etmiştir.

Münif Fehim sanatçı bir aileden gelmektedir. Dedesi Abdulkadir Efendi devrinin iyi bir hattatı , babası Fehim Efendi ünlü bir tiyatroçudur; kızkardeşi Nüzhet Fehim Mimaroglu'da ressamdır.

Münif Fehim yaşamını dile getirirken : " 1899'da Üsküdar'da doğdum. Tiyatro sanatçısı Ahmet Fehim Efendi'nin oğluyum. Babam resimle uğraşmamı pek istemezdi. Toplumun sanatçılara karşı tutumunu ve karşılaşılan güçlükleri ilerli sürerek , benim gibi olmak ister misin? derdi. Ancak akacak kan damarda durmuyor. Babam yaptığım ilk resmi de yırtmıştı, diye de eklemiştir. Sonraları Ahmet Rasim gazetesindeki köşesinde bir karikatürümü övünce çok hosuna gitmişti ve bundan sonra benimle uğraşmayı bıraktılar. Ben de kendi yolumu seçtim (41).

Münif Fehim'in sanata yönelişinde ailesinin etkisi çok büyük olmuştur. Sanatçı tiyatro içinde büyümüştür, henüz çocuk denecek yaşta Moliere okumuştur. İşte o yıllarda sanatçı resme nasıl başladığını da şöyle anlatmaktadır: " Bir komşumuz kartpostallar ve kahvelere asılan

(41) Selçuk , 1980 , 29

tasbaskı resimler getirdi. Bunlara bakarak resim yapar mısınız? dedi. Getirdiklerinden yararlanarak kompozisyonlar çıkardım, iyi mi oldu ; kötü mü oldu hatırlamıyorum (42).

Ayrıca aynı yıllarda babasının denetiminde sahne dekorları da yapmıştır.

Sanatçı 1914'te I.Dünya Savaşı başladığında Şehzadebaşı'ndaki tiyatrolara dekor ve afişler yapmaya başlamıştır. Türkiye'deki ilk resimli afişleri Münif Fehim yapmıştır. Kitap kapakları ve albüm resimlerini de yine o yıllarda yapmaya başlamıştır. Musahipzade Celal için "İstanbul Efendisi" operetinin dekor ve kostümlerini bir albümde toplamıştır. Daha sonra Leyla Saz için " Saray Hatıratı " adlı eseri illüstre etmiştir. Münif Fehim'in Saray kadınlarının giyimışlerini ve yaşantılarını canlandıran resimleri almanca olarak yayınlanan bir dergide basılmıştır.

1921 yılında Celal Nuri'nin çıkardığı "İleri" gazetesinde çalışmıştır. Namık İsmail Avrupa'ya gidince İleri gazetesindeki görevi Münif Fehim'e verilmiştir. Bu yıllarda gazetelere genellikle kahramanlık konulu resimler yapmıştır.

İleri , İkdam , Sonposta , Tan , Aydede , Vakit sanatçının yıllarca emek verdiği gazete ve dergilerden sa-

(42)Koşan , 1980 , 25

dece birkaçıdır. Bir arada İbnürrefik Ahmet Nuri , Mahmut Yesari , Reşat Nuri Güntekin'le birlikte " Kelebek" adlı mizah dergisini çıkarmışlardır. Ancak bu, çeşitli güçlükler nedeni ile kısa sürmüştür. Sanatçı bu günlerini " Hiç kimseye birden fazla gazetede çalışmak mümkün olmazken ben dört gazetede birden çalışıyordum (43).

1936-1937 arasında Münif Fehim , Cemal Nadir ve Ramiz'le birlikte Taksim'deki Kristal gazinosunda açtıkları sergi ilk sergisi olmuştur.

Münif Fehim hiç bir zaman mizah çizerliğini ön planda tutmadığı halde karikatürist Münif Fehim için Semih Balcıoğlu : " Sanatçı Münif Fehim Bey karikatürcü olarak büyük üstadımız ağabeyimizdir. " demiştir.

Sanatçının illüstratör, dekoratör ve karikatürist olarak çalışmalarından başka yağlı boya resimleri de vardır. Karikatürist Cem'in Sanayi-i Nefise mektebinde müdürlük yaptığı sıralar Tezyini Sanatlar Bölümü'nde , ders vermesi teklif edilmişse de o bu görevi kabul etmemiştir. Galatasaray sergilerine hiç eser vermediği halde birinci ve ikinci Galatasaray sergilerinin afişlerini yapmıştır.

Münif Fehim afiş sanatının bizdeki öncülerinden birisi olmasına karşın ne yazık ki afişlerinden örnekler elimizde yoktur.

Münif Fehim'in yaşamında ve sanatında uzun yıllar Bab-

(43) Koşan , 1980 , 26

a Ali etkili olmuştur. Bu yoğun uğraşı içinde asla tuval resmini ihmal etmemiştir. Özellikle yaşamının son yıllarında bütün gücü ile yağlı boya çalışmaktaydı. Sanatçı eserlerinde kalabalık kompozisyonlar düzenlemekten hoşlanmamaktaydı. Onun bu özelliği uzun yıllar grafik sanatına hizmet vermesinden kaynaklanmaktadır.

Münif Fehim grafiker, ressam, karikatürist, illüstratör, dekoratör olarak çok yönlü eserler vererek Türk Sanatı'na büyük katkıları olmuştur. Bu sanat türlerinin bazılarının bizde öncülüğünü yapmıştır. Özellikle Türk Grafik Sanatı'nın oluşmasında ve gelişmesinde önderlik yapmıştır. 1985 yılında aramızdan ayrılmıştır (44).

MÜNİF FEHİM'İN SANATI

Bab-ı Ali'de gazete ve dergilere resim yaparak geniş bir okuyucu kitlesinin beğenisini kazanmıştır ve yaşam savaşını fırçası ile sürdüren çeşitli dallarda verdiği bir çok eseri ile tanınmış değerli bir sanatçımız olan Münif Fehim rengin, siyah-beyaz'ın, taramanın ustasıdır ve çizgileri kişiliğe ulaşmıştır. Sanatçı günümüz de bir kaç kişinin ancak yapacağı işi zamanının diğer grafikerleri gibi türlü teknik imkansızlıklara göğüs gererek karşılamasını iyi bilmıştır; araştırma , yayın takip etme gibi işlerle uğraşmasının yanında finansman problemlerini

(44) Koşan, 1980, 32

'şahsi fedakarlıkları ölçüsünde çözümleyebilmiştir. Münif Fehim'e göre bir grafik sanatçısı 'diğer meslek gruplarına oranla daha çok yönlü olmak zorundadır'; işte bu düşüncesi nedeniyle sanatçı her zaman imkanları ölçüsünde çok yönlü olmaya çalışmıştır.

Milliyet Sanat Dergisi'ndeki bir makalesinde grafik-
le ilgilenmeye nasıl başladığını şöyle açıklamıştır:

" O devirde resim yapıp satarak para kazanmak bu para ile hayatı sürdürmek bahis mevzuu değildi. Talepleri değerlendirdiğimde bir de baktım ki grafikle uğraşıyorum " (45).

Sanatçının kitap kapaklarını incelersek iyi bir okur olduğunu kolaylıkla anlamamız mümkündür. Çünkü onun kitap kapaklarında ve kitap içi resimlerindeki içerikle tam bir uyuma tanık olmaktadır. Tagore'nin 'Acıkan Taşlar' kitabında bunu açıkça görmekteyiz: (46)(Resim 36). Münif Fehim'in kapak ve kapak içi resimleri salt kitap ya da öykü adından yola çıkılarak yapılmadığını hemen sezinletmektedir (Resim 35,36).

Münif Fehim'in yaptığı kitap kapaklarından bir kaçışunlardır: 'Elli Türk Büyüğü', 'Dünden Hatıralar', 'Şiir Bahçesi', 'Eski Şiirlerin Medlülleri', 'Eski Şiir Bahçeleri' (Resim 37). Edebiyatımızdan seçilmiş en güzel beyitlerin ve dizelerin resme dönüştürülmesini onun kitap

(45) Altıntaş, 1981, 20

(46) Gönenç, 1985, 51

kapaklarında görmekteyiz. Sanatçı ilhamını "divan edebiyatı ustalarından özellikle Fuzuli ve Nedim'den" aldığıını belirtmiştir (47).

En çok yaptığı resimlemeler yakın geçmişin İstanbul yasantısıdır. Yani etekleri yerleri süpüren ve parklarda bahçelerde salınarak yürüyen kadınlar, sarayların, konakların etkileyici atmosferi gibi konular üstünedir, (Resim 34) (48).

Türk Grafik Sanatı'na öncülük etmiş , bizdeki ilk resimli afişleri yapan sanatçının afişlerinden örnekler günümüze gelememiştir.

(47) Selçuk, 1980, 29

(48) Koşan, a 1980, 32

ATIF TUNA

(1918 - ...)

1918 yılında İstanbul'da doğan sanatçı American Collage Institutü'nde (A.C.I.) ve Galatasaray Lisesi'nde öğrenim görmüştür.

Uzun yıllar Tekel Genel Müdürlüğü'nde ressam ve dekoratör olarak çalışmıştır. Yine aynı yerden emekli olan sanatçı , çeşitli sigara , içki , çay , tuz etiketleri, takvimler ve afişler yapmıştır. Tekel idaresi için yaptığı birçok iş uzun yıllar kullanılmıştır, bunun yanı sıra hala kullanılan etiketleri ve sigara ambalajları vardır. Örneğin " Samsun " sigarasının amblemi ve tüm ambalaj tasarımlarını Atif Tuna hazırlamıştır. Ayrıca ülkemizin önde gelen kuruluşları için çeşitli pavyon ve dekorasyonlar gerçekleştirmiştir. 1965 yılında yine " Samsun " sigarası için hazırladığı pavyon onun işlerini ne kadar düzenli ve özenli bir şekilde hazırladığını göstermektedir (49) , (Resim 38).

Bunlardan başka çeşitli bankalara , tekel idaresine ve bir çok değişik konularda tasarımlarını yaptığı afişlerden çeşitli ödüller almıştır.

Sanatçı sadece afiş dalında değil ; posta pulu ve emblem dallarında da birincilik ödülleri ve mansiyonlar kazanmıştır.

(49) Tuna , 1989 , 182

Atif Tuna serbest dekoratör ve grafik sanatçısı olarak çalışmaktadır (50).

ATIF TUNA 'NIN SANATI

İhap Hulusi ve Münif Fehim'le aynı kuşağın sanatçısıdır. Yani Çağdaş Türk Grafik Sanatı'nın ilk kuşağı diye nitelendirebileceğimiz kuşağın içinde yerini almıştır.

Atif Tuna'da zamanının diğer sanatçıları gibi güçlüklerle göğüs germesini bilmiş , tüm olanaksızlıklar içinde yine de gönül verdiği sanatı için tüm gücü ile çalışmıştır.

Sanatçı uzun yıllar Tekel İdaresi için çalışmış ve burdan emekli olmuştur. Onun Tekel İdaresi için hazırladığı " Rize Çayı " afişinde siyah-beyaz tekniğini kullanmış ışık-gölgeyi ve gri tonlamalarını çok iyi belirlemiştir (Resim 39). Arkadaki çay içen kadın için açık gri , önde illüstrasyonunu yaptığı çay paketinde ise koyu gri kullanarak çay paketini bir kat daha öne çıkartılmıştır. Yazı da 1960'lı yıllara göre çok iyi kullanılmıştır.

Yine Tekel İdaresi için yaptığı "Likör" afisini bu kez renkli olarak hazırlamıştır. Bu afisin 1949 tarihli olduğu göz önüne alındığında sanatçının başarısı ortaya

çıkılmaktadır (Resim 40).

Sanatçının " Akbank " için hazırladığı bir başka afişi ise yine ısıık gölge kullanılarak siyah-beyaz hazırlanmıştır. Bu afişte ana fikir olan "150 liraya ev sahibi olunuz " yazısının kullanılması yanında güzel bir evin anahtarına 150 liralık hesapla sahip olunabileceği çok iyi açıklanmıştır (Resim 41).

NAMIK BAYIK

(1926 - ...)

1926 yılında İstanbul'da doğmuştur. Güzel Sanatlar Akademisi Afiş Atölye'sini bitirdikten sonra , 1950 yılında bu atölye'nin öğretmenliğine atanmıştır.

1970 yılında profesör olduktan hemen sonra İ.D.G.S.A. Grafik Sanatları Kürsüsü Başkanı olmuştur. 1971 - 1975 yılları arasında Akademiye bağlı olan Endüstri Sanatları Yüksek Okulu Müdürlüğü görevini de yürütmüştür. 1982 yılından sonra Mimar Sinan Üniversitesi Grafik Ana Sanat Dalı Başkanlığı görevini emekli olmasına kadar sürdürmüştür (51).

Sanat yaşamı içinde , Kanada ve Almanya'da incelemelerde bulunan sanatçı çeşitli sergiler açmıştır. 1950 - 1960 yılları arasında yurt içi ve yurt dışında çeşitli ödüller kazanmıştır.

NAMIK BAYIK'IN SANATI

Güzel Sanatlar Akademisi henüz Afiş Atölyesi iken mezun olan sanatçı ilk kuşak Türk Grafik Sanatçıları içindeki ilk profesördür.

Afiş Atölyesi mezunu diğer sanatçılar gibi Namık Bayık'ta grafikerliğinin yanı sıra suluboya resmin de Türkiye'de önde gelen ustalarından biridir.

(51) Bayık , 1985 , 19

Namık Bayık , grafik sanatlar eğitiminin yaygınlaşmasından sonra Türkiye 'de afiş , amblem , etiket , pul , kitap kapağı , gazete ve TV reklam grafiğı , karikatür ve benzeri alanlarda hareketlilik sağlanması konusuna önemli katkıları olan bir sanatçımızdır (Resim 43).

Ayrıca Namık Bayık eğitimde rolü olan grafik sanatçılarının başında gelmektedir. Namık Bayık'ın yalın bir görsel anlatım araştıran işlerini , bu alana yaptığı önemli katkılar arasında saymamız mümkündür (Resim 42).

Namık Bayık grafik tasarımlarında pentür havesı taşıyan illüstrasyonlara büyük yer vermiştir (Resim 44), (52).

MESUT MANIOĞLU

(1927 - ...)

1927 yılında İstanbul'da doğan sanatçı 1949 yılında Güzel Sanatlar Akademisini bitirmiştir. Akademiyi bitirdikten sonra serbest çalışmaya başlamıştır. 1946 yılında Birleşmiş Milletler , 1952 yılında Basın Yayın ve Turizm Bakanlığı , 1954 yılında Yapı ve Kredi Bankası ödülleri almıştır.

Ayrıca 1981 yılında Grafikerler Meslek Kuruluşu'nun I.Ürünler sergisinde afiş dalında birincilik , broşür dalında ikincilik ödülleri almıştır.

1968 - 1970 yılları arasında Varşova Afiş , Bruno'da (Çekoslovakya) grafik sanatlar , Listovel'de (İrlanda) III. Uluslararası poster bienaline 1976 yılında katılmıştır.

Eserleri Willanow Afiş Müzesi'ne kabul edilen sanatçı İngiltere'de yayımlanan Modern Publicity adlı kitapta çalışmalarından örnekler verilmiştir (53).

MESUT MANIOĞLU'NUN SANATI

Tasarım ve çizimi daima ince bir buluş katkısı ile zenginleştiren Mesut Manioğlu , çağdaş Türk grafiğinin ikinci büyük aşaması içindeki yerini fazlası ile hak etmiş bir sanatçımızdır (54).

(53) Tansuğ , 1991 , 398

(54) Tansuğ , 1991 , 334

Mesut Manioğlu'nun çalışmalarında yalın çizgi ve harf öğelerinin anlam yükünü rahatça taşıdığı değerlerden söz etmek mümkündür (Resim 49).

Örnek vermek gerekirse : "Türkiye Ulusal Verem Savaş Derneği" için yaptığı afişte (Resim 46) ,zeminde kullandığı siyah tehlikeyi yani BCG aşısı yaptırmayanların hastalığa daha kolay yakalanabileceğini ; çocuğun eliyle yazdığı ve beyaz tebeşir kullanmasıyla da anlatılmak istenen BCG aşısı yaptırarak karanlığı , hastalığı yenmenin ne kadar kolay olduğunu çok iyi bir şekilde açıklamaktadır.

Mesut Manioğlu yaptığı afişlerde her türlü malzemeyi ne kadar iyi kullandığını kanıtlamaktadır. Kuru boya kullanılarak yaptığı , "Tarihi Kentlerde Planlama Düzenleme Sorunları Kolokyumu"için hazırladığı afişi örnek vermek mümkündür. Afişlerinde yazıdan çok resimleme yolunu seçen sanatçı az renk kullanarak anlatmak istediğini izleyiciye en iyi biçimde aktarabilmektedir (Resim 48).

Ankara Üniversite'si için tasarımını yaptığı " Şehircilik , Hukuk ve Yönetim İlişkileri" konulu afişinde kullandığı prizmalar ile: En iyi planlamayı yapabiliyor muyuz? sorusunun varlığını da hiç çekinmeden kullandığı üç büyük gri soru işareti ile çok iyi bir şekilde anlatmaktadır (Resim 47).

Mimar Sinan Üniversitesi'nin Güzel Sanatlar Fakültesi öğretim kadrosu sergisi için tasarımını afişte yine az

renk kullanarak ve hatta neredeyse amblem denilebilecek kadar sadeleştirilmiş; soyut bir tasarım yapmıştır. Bu afişte kullandığı her bir renk fakültenin ayrı ayrı bölümlerini ortadaki gri kısım ise grafik bölümünü temsil etmektedir. Kullanılan yazılar da afişe bütünlük sağlamaktadır (Resim 45).

SAİT MADEN

(1931 - ...)

Sait Maden 1931 yılında Çorum'da doğmuştur. Sait Maden grafik sanatların bütün dallarında ürünler veren bir sanatçımızdır. Orta öğretim yıllarında resim, hat, kaligrafi ile ilgilenen sanatçı 1949-1956 yılları arasında Güzel Sanatlar Akademisi'nin Resim Bölümü'nde, Beatri Rahmi Eyüboğlu Atölyesi'nde eğitim görmüştür. 1954 ile 1960 yılları arasında sahne dekorları, sinema afişleri, sergi ve fuar panoları hazırlamıştır (55). Ayrıca bir süre çeşitli gazetelerde ressam olarak çalışmıştır (56). 1957'den sonra yan bir uğraşı olarak ilgilendiği grafik sanatını giderek kendine meslek seçmiştir. Bundan sonra kitap ve dergi kapakları çizmeye başlamıştır. 1958 ile 1960 yılları arasında yayımlanan Kim Dergisi'nin, 1961 ile 1966 yılları arasında yayımlanan Yön Dergisi'nin hemen hemen bütün kapakları onun elinden çıkmıştır. 1958 ile 1963 yılları arasındaki bir gazetecilik döneminden sonra 1964 yılında kendi özel atölyesini kurmuştur. O günden bu yana beşbinin üstünde emblem ve logotayp çizmiştir. Kitaplar dergiler , gazeteler için sayfa düzenlemeleri yapmıştır. Brosürler, tanıtma kartları , takvimler, ambalajlar , gazete ilanları vb. hazırlamıştır (57) (Resim 51,52,53,54).

(55) Maden , 1985 , 12

(56) Tansuğ , 1991 , 398

(57) Maden , 1985 , 12

Grafik sanatımıza bir geçmiş arama çabası ile giriştiği araştırmalarının sonucu olarak, ünlü Türk basımcısı İbrahim Müteferrika'dan yani 1730'lu yıllardan günümüze dek sürecektir olan Türk Grafik Sanatı tarihini yazmaya başlamıştır (58).

SAİT MADEN'İN SANATI

Türk grafiğinde özgün olanı bulmaya ve yaymaya çalışan Sait Maden'in yeri İhap Hulusi'ninkine benzer, İhap Hulusi nasıl grafiği kabul ettirmiş, bu yolda öncü olmuşsa; Sait Maden'de başta kitap kapağı olmak üzere yayıncılıkta grafiğin yerini kabul ettirmiştir. Onun imzasını taşıyan kapaklar bu işin klasikleri arasında sayılmaktadır. Sait Maden ve onu izleyen grafikçiler artık dünyada özgün bir Türk grafiğinin bulunduğunu kanıtlamaktadırlar. Özellikle Sait Maden'in Türk Grafiği yaratma konusundaki çalışmaları ürünlerini vermeye başlamıştır.

Gerçekten de grafikte asıl önemli sorun batı örneklerinin etkisinden kurtulmanın gerekliliğidir. Grafikçilerimizin bu konuda bilinçlendiklerini görmekteyiz. Bu konuda Sait Maden şöyle diyor: " Kendi yaşam temellerini yine kendi düşünce yaratma ve bulgu ürünleri ile, kendi değer yargıları ile çözümleyip, kuramayan toplumun her sanat dalında olduğu gibi grafiği de köksüz olacaktır."

(58) Maden, 1985, 12

Sait Maden bu düşüncesinde çok haklıdır, onun da söylediği gibi "Türk grafikçisi yeni bir 'a' harfi, yeni bir 'b' harfi çizerken ona kendi ulusunun biçimleme gücünün damgasını vurmak zorundadır (59).

Şiirleri ve çeviri şiirleri ile de tanınan Sait Maden'in bu alanda yayımlanmış kitapları da vardır: Lorca'dan 'Bütün Şiirleri' (1974), Louis Aragon'dan 'Elsa'ya Şiirler' (1976 TCK çeviri ödülü), Neruda'dan 'Yirmi Aşk Şiiri' ve 'Umutsuz Bir Şarkı' gibi... (60), (Resim 50).

Özellikle kitap kapağı alanında özgün çalışmalar yaparak, bu alanın modern bir nitelik kazanmasını sağlayan Sait Maden, çağdaş Türk Grafik Sanatı içindeki yerini araştırırmacı kişiliğine borçludur.

(59) Maden, 1985, 18

(60) Tansuğ, 1991, 398

MENGÜ ERTEL

(1931 - ...)

1931'de İstanbul'da doğan Ertel, ilk ve orta öğrenimini aynı şehirde tamamlamıştır. Daha sonra İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'ne girmiştir. Öğrenciliği sırasında oyuncu ve asistan olarak sinema çalışmış , ayrıca çeşitli tiyatro eserleri için dekorlar hazırlamıştır. Daha sonraları Küçük Sahne'nin kuruluşu sırasında Alman sahne dekoratörü Kurt Halleger'in asistanlığını yapmıştır. 1956'da "San Organizasyon Reklam Ajansını" kurmuştur. Muhsin Ertuğrul'un da kendisini teşvikiyle 1959'dan sonra tiyatro afişleri yapmaya yönelmiştir. 1969'da San Grafik Atölyesi'ni oluşturduktan sonra şehir tiyatroları , devlet tiyatroları , bir çok özel tiyatro için çeşitli afişler hazırlamıştır. Bu güne kadar 200'ün üstünde tiyatro afisi tasarlamıştır ve bu çalışmalarının bir çoğu basılmıştır. Mengü Ertel afişlerini okuduğu, seyrettiği, beğendiği , dünya görüşüne uygun bulduğu oyunları konu alarak bağımsızca hazırlamaktadır. Bir çok uluslararası afiş sergilerine katılmış , yurt içinde bir çok özel sergiler düzenlemiştir. I. ve II. Varşova Afiş Biennallerine de katılmıştır. Sanatçının dört orijinali Varşova Güzel Sanatlar Müzesi'ne kabul edilmiştir. Ayrıca Varşova ve Münih Şehir Müzeleri ile Willanow Afiş Müzesi'ne ve İstanbul Resim-Heykel Müzesi'ne kabul edilmiş bir çok eserleri bulunmaktadır. 1974'te Çekoslovakya'nın

Bruno kentine giderek orada sahnelenen Haldun Taner'in "Kesanlı Ali Destanı" (Resim 55) adlı oyunun dekor ve giysilerini , Çekoslovakya Devlet Tiyatro'su için hazırlamıştır. 1968 yılında İslamabad'da inşaa edilen ve projesini Vedat Dalokay'ın hazırladığı caminin kible duvarını , abdest alma mekanlarını , koridorlarını , seramikle yapım tasarımlarını gerçekleştirmiştir; 2000 metrekareden fazla boyutlardaki bu dev panoların yapımını yönetmeyi de Mengü Ertel üstlenmiştir.

1969'da Grafik Sanatçıları Derneği'nin kurucu üyeliğini ve derneğin kapanmasına kadar başkanlığını yapmıştır. Sinema Tek'de de sekreter, ikinci başkan ve başkan olarak görev almıştır. 1972'den sonra Unesco'ya bağlı Uluslararası Tiyatro Enstitüsü ve bu kuruma bağlı Plastik Sanatlar Türkiye Milli Komiteleri'nde çalışmaktadır. 1983'te yine G.M.K.'nin başkanlığını yapmıştır.

Mengü Ertel 1972'de İstanbul Festivali afişini (Resim 56) , 1974 Cannes Film Afişlerini, 1975'te Paris Uluslararası Film Afişlerini, 1979 Moskova - Olimpiyat '80 afişi (Resim 57) yarışmalarında çeşitli ödüller almıştır (61). Ayrıca G.M.K.'nin yıllık sergilerinde de birçok ödüller kazanmıştır.

Mengü Ertel halen , grafik ve afiş çalışmalarını sürdürmektedir.

(61) Ertel ,a 1985 , 18 ; Nesin , 1980 , 69

MENGÜ ERTEL'İN SANATI

Mengü Ertel özellikle film ve tiyatro afişleri konusunda Türk Grafik Sanatı'ndaki öncülerden birisidir.

Mengü Ertel , biraz sanatsal ve alabildiğince siir yüklü çabalarla donanmış ve içinden geldiği gibi konuyu verici elemanların azlığına karşılık çalışmalarında izleyicilerin duygularını ve düşüncelerini harekete geçiren sürükleyici ve akılda kalıcı bir çok ton ve renk işlemlerine yer vermektedir. Onun afişlerinde çarpıcılık tan çok düzenleme ve estetik ön planda bulunmaktadır. Lekeciliği tam bir denge ve renkleri tam bir uyum için de kullanmaktadır.

Sanatçının tablo afişleri (çünkü afişleri çizmiyor boyuyor) hiç bir döneme , hiç bir moda , geçici akıma bağlı düşünülemezler. 1959-1962 yıllarında yoğunluk kazanıp daha sonraları seyrekleşen, uygulanan tiyatro afişleri bulunmaktadır. 1967'den itibaren zevk için , basılıp basılmamasına dikkat etmeden afişler hazırlamaktadır(62) . (Resim 63,64).

Mengü Ertel'in "Godot'yu Beklerken" için yaptığı afiş onun ilk dönem eserlerine güzel bir örnektir (Resim 58).Yapıtın yukarı bölümündeki dal motifi , orta yerde Godot'yu Beklerken yazısı ve şapkalı iki figürün biçimsel olarak birbirleri ile ilişkileri iyi hesaplan-

(62) Alexsandre , 1977 , 1

miş ve afişin bütünlüğünü sağlamaktadır. Bu başarılı düzenleme içinde özellikle Ankara tiyatrosu yazısı gerek yeri , gerekse yazının yapısı ile aykırıdır, bu yüzden yapıt içinde göze batan bir ağırlık doğurmaktadır. İşte burda , ağırlık doğurucu yazı sanatçının bilerek ve isteyerek yaptığı aykırı bir işlemdir (63).

Mengü Ertel'in ustalık dönemi olarak tanımlanabilecek afişlerinden bir kaçını şöyle sıralayabiliriz:

Carl Dreyer'in "Jean D'Arc'ın Tutkusu" filmi için yaptığı afişte Azize Jeanne'in trajedisini çarpıcı ve büyük bir ustalıkla işlemiştir. Sanatçının büyük bir renk ustası olduğunu sadece iki renk kullanarak bile elde ettiği mükemmel sonuçlardan kolaylıkla anlamak mümkündür. Örneğin, Brecht'in " Carrar Ana'nın Silahları " oyunu için yapmış olduğu afişte portakal rengindeki fonun üstünde Carrar Ana'nın sırttan görünen ve kucağında eyleme katılmayan hemen hazırlanmış izlenimini uyandıran tüfekler taşıyan karaltısı gibi... (64) (Resim 59).

Borchert'in oyunu "Kapıların Dışında" için hazırladığı afiş dokunaklı bir insan sevgisi ile doludur. İç parçalayıcı savaşın kıyımından dönen acılı genç askerin o kaskatı , bencil ilgisizliğin egemen olduğu dünyaya

(63) İyem , 1970 , 3

(64) Alexsandre , 1977 , 1

dönüşü (Resim 60).

Bazen Ertel'in konuya ilişkin simgelere bas vurduğu da oluyor. Moliere'in "Hastalık Hastası" için yaptığı afişte , kan kırmızı yılan , Aesculap'ın asasına değil cellatın baltasına sarılmıştır.

Rene Clement'in "Yasak Oyunlar" adlı filmi için hazırladığı afişte ise kara toprağa saplanmış kahverengi haçtan yaprakları altın sarısı , bembeyaz bir papatya fışkırıyor. Ertel'e göre çiçekler askın , insanlığın , umudun , insan onurunun simgeleridir.

Garcia Lorca'nın oyunu "Kanlı Düğün" için yaptığı ilginç afişte , bir hançerin arkasında açmakta olan bir lale bulunmaktadır.

"Fidelio" operasının afişinde , zulüm ve cinayetin simgeleri iki kalın zincirin arasında yine simgeleyen bir çiçek yer almaktadır (Resim 61).

Bir başka güzel eseride Shakespeara'nın "Romeo ve Juliette"si için yaptığı afişidir. Romeo ve Juliette'nin maskeleri , sonsuzluğa hiçliğe doğru hızla dağılırken aralarında parlak ısıltısı ile sonsuz yaşamın yaratıcısı askın beyaz çiçeği boy atıyor (65) ,(Resim 62).

Son yıllardaki çalışmalarından olan II. Uluslararası İstanbul Tiyatro Festivali afişinde kullandığı renkler ve kompozisyon çok iyi tasarlanmıştır (Resim 65).

(65) Alexandre , 1977 , 1

YURDAER ALTINTAŞ

(1935 - ...)

1935 yılında İstanbul'da doğmuştur. İ.D.G.S.Akademisi'nin Afiş Atölyesi yüksek kısmından 1957 senesinde mezun olmuştur. Yurt içinde ve yurt dışında kisisel sergiler açmıştır. Sanatçı ilk sergisini 1954 yılında Türk-Alman Kültür Merkezi'nde açmıştır. 1965 yılında Gebrauchsgraphik dergisinde yer almıştır. Böylece yurt dışında yaptıkları yayınlanan ilk Türk Grafik sanatçısı olmuştur. 1966 yılında I.Varşova Afiş Bienali'ne çağrılı olarak katılmıştır. Bazı afişleri Varşova National Müzesi'ne kabul edilmiştir. Devlet Güzel Sanatlar Akademisi sanat ödülünü kazanmıştır. Bazı afişleri de (Washington) the Library of Congress tarafından kabul edilmiştir. Ayrıca "Who is Who in Graphic Arts" antolojisinde, uluslararası yıllıklarda ve katologlarda yer almıştır. Değişik ülkelerden seçilen grafik tasarımcılarının katıldığı Yugoslavya Üniversitesi Olimpiyat'larındaki sergiye çağrılı olarak katılmıştır (66).

1968 yılında arkadaşları ile birlikte grafik sanatçıları derneğini kurmuştur. II.Varşova Afiş Bienali'ne çağrılı olarak katılmıştır. Aynı yıl bazı afişleri Wilanow Afiş Müzesi'ne kabul edilmiştir. Bruno (Çekoslavakya) IV. grafik bienaline 1970 yılında ve yine çağrılı o-

(66)Altıntaş , 1991

larak katılmıştır. 1972 yılında "In Gelheim am Rhein" de açılan, Bergama sergisine katılmıştır. Ayrıca bir yapıtı Fransa'da yayınlanan "Atlas" dergisine kapak olmuştur. 1973 yılında yapıtları Paris'te Musée de L'Homme da sergilenmiştir. Bazı yapıtları İran'da takvim yapılmıştır. 1974 yılında Paris Türk Turizm Bürosu'nda bir sergi açmıştır. II. Uluslararası Akdeniz Festivali'ne Türkiye'yi temsilen çağrılmıştır. Londra'da Studio Vista Yayınevi "Nasrettin Hoca Resimlemelerinden" kitabını yayınlamıştır. 1976'da D.G.S.A.'ne öğretim görevlisi olarak çağrılmıştır. Aynı yıl belediye salonunda bir sergi açmıştır. 1979 yılında D.G.S.A. Uygulamalı Endüstri Sanatları Yüksek Okulu Müdürlüğüne atanmıştır. 1982 yılında ise Grafikerler Meslek Kuruluşu başkanlığına seçilmiştir. 1985 yılında V. Grafik Ürünler Sergisine katılmıştır ve bir afişi yılın en başarılı yapıtı seçilmiştir. 1986'da yapılan VI. Grafik Ürünleri sergisine katılan Altıntaş'ın Japonya , Polonya , İngiltere , Almanya , Çekoslovakya, İsviçre gibi ülkelerde grafikle ilgili yayınlar da çeşitli yapıtları yayınlanmıştır. Grafikerler Meslek Kuruluşu'nun açtığı sergilerde, ambalaj , illüstrasyon, emblemlerinde ödülleri almıştır. Mimar Sinan Üniversitesi'nde öğretim görevliliğini sürdürürken aynı zamanda Eczacıbaşı topluluğunda kurumsal kimlik danışmanlığı yapmıştır. Daha sonra İ.D.G.S.A. Sanat Ödülü'nün yanısıra Grafik Ürünleri sergilerinde de ödülleri almıştır. 1990 yılında Gü-

ney Kore'de yayınlanan Design Journal tasarım dergisinin Türkiye danışmanlığı görevini yapmıştır. Sanatçı halen Mimar Sinan Üniversitesi ve Eczacıbaşı topluluğundaki görevlerini sürdürmektedir (67).

YURDAER ALTINTAŞ'IN SANATI

Yurdaer Altıntaş grafik sanatların bütün dallarında çeşitli ürünler vermiş bir sanatçımızdır. Öncelikle Türkiye'de grafik sanatların gelişmesinde önemli rol oynayan ikinci kuşak sanatçısı diyebileceğimiz bir kaç sanatçıdan biridir. 1960'lı yıllarda çok zor koşullar altında, özel çabalar sarfederek yaptığı tiyatro afişleri ile Türk grafik sanatlarının dikkat çekmesini sağlamıştır.

Geleneksel motif kaynaklarına derin bir ilgi duyan Yurdaer Altıntaş, grafik tasarımlarının çağdaş kaynaklarını da özümseyerek, yeni sentezlere ulaşmanın yollarını arayan bir sanatçımızdır (68).

Dormen ve Kenter Tiyatro'ları için yaptığı afişlerde görüldüğü gibi sanatını temelde aynı çizgide ama yılların getirdiği değişikliği de hakkıyla vererek çalışmalarını sürdürmektedir. Asla tek düze bir tarzda çalışmayan sanatçı kendi kişiliği ve kendi çalışma tarzının getirdiği yönde ürünler vermiştir. Bunu değişik yıllarda

(67) Altıntaş , 1991

(68) Tansuğ , 1991 , 397

tasarladığı yapıtlarından bir kaç örnek vererek kanıtlamamız mümkündür. 1961'de Kent Oyuncuları için tasarımını yaptığı "Aptal Kız" afişine bakıldığında gerek renk seçimi gerek tipografi uygulaması o dönem Türkiye'si afişlerine göre çok daha figüratif ve soyutlanmış çizgiler dikkati çekmektedir. (Resim 66,67).

1965 tarihli Yine Kent Oyuncuları için hazırladığı "Pembe Kadın" afişinde yine o yıllarda rastlanmayan ama bir önceki örnekle karşılaştıracak olursak hem resimsel öğeler küçültülmüş hem de tipografik uygulama tamamen değiştirilmiştir. (Resim 68).

Dormen Tiyatrosu için hazırladığı 1967 tarihli "Bit Yeniği" afişinde ise farklı bir boyut denemesini gerçekleştirmiştir. Afişin boyutları da diğerlerinden farklı olarak 100x140 cm.'dir. Bu afişe ilk bakıldığında oyunun döneminin yansıtılması yanında alışılmışın dışındalığı da dikkati çekmektedir. Ayrıca bu afişte kolajdan yararlanılmış olması da Türk Grafik Sanatı için gözardı edilemeyecek bir yeniliktir. Afişte kullanılan yazı karakteri konu ile tam bir uyum içinde , burada kullanılan yazı karakteri ile afişe kişilik kazandırılmıştır, bu da başka bir yeniliktir (Resim 69).

Kent oyuncularını için yaptığı "Ben Anadolu" afişi 1984 tarihlidir. Bu afişini sanatçının ustalık döneminde yaptığını söylememiz mümkündür. Bu afişinde de diğer afişlerinde olduğu gibi konu ile bütünleşilmiştir. Afişte kul-

lanılan bereket tanrıçası "Kibele"dir.Kibele burda hem oyunu anlatması hem de eski ile bir bağ kurması açısından çok iyi tasarlanmıştır diyebiliriz. Kibele'nin doğurganlığı ve bereketliliği yansıtması ile Anadolu'nun bereketliliği ve Anadolu toprağının doğurganlığı, ne kadar çok medeniyetin bu topraklardan gelip geçtiğini tam olarak anlatmaktadır. Kibele Yurdaer Altıntaş tarafından modernize edilmiş ve biraz da soyutlama katılarak afiştaki halini almıştır. Bir başka önemli noktası Kibele'nin gözü, bakış ifadesidir. Kibele sanki gelecekte de doğurganlıklar devam edecek der gibi bakmaktadır, o imaj Kibele'ye kazandırılmıştır (Resim 70).

Sanatçının 1990 tarihli Dormen Tiyatro'su için tasarımını yaptığı "Karmakarışık" oyununun afişi de hem zamanın gerektirdiği yeniliği , çağdaşlığı yakalaması hem de Yurdaer Altıntaş'ın değişmez kişiliğini yansıtan çizgilerin kullanılması bakımından sanatçının yapıtlarına çok iyi bir örnek teşkil etmektedir. Kullanılan değişik renkler ve birbirine geçmiş çizgilerle karışık değil karmakarışık bir kompozisyon hazırlanarak oyunun konusunun ilk bakışta kavranmasını sağlamıştır. Ancak bu karışıklığa rağmen yine de tasarım kendi içinde , ortadaki beyaz leke ve yazılarda kullanılan beyaz renkle toparlanarak afise bütünlük kazandırılmıştır (Resim 71).

Yurdaer Altıntaş bugün de büyük bir ciddiyetle , büyük bir istekle sanatını sürdürmeye ve kendinden sonraki-

leri yetistirmeye devam etmektedir.

ERKAL YAVI

(1942 - ...)

1942 yılında Diyarbakır'da doğmuştur. İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'ni bitiren sanatçı 1963 yılında grafik çalışmaları ile birlikte fotoğraf alanına da yönelmiştir. 1967 yılında ilk ödülünü TRT amblem yarışmasında kazanmıştır. Bu yarışmada birinci olmuştur. Rizzoli Premio Europeo, Rizzoli Publicita "Gümüş Press" armağanını da kazanmıştır. 1968'de I., 1969'da II.Varşova Bienallerine 1970 VI. Bruno Grafik Sanatlar Bienali'ne katılmıştır. İlk kişisel fotoğraf sergisini "Kesit" adıyla 1970 yılında açmıştır. 1971'de Şehir ve Mimarlık Odası'nın "Şehir ve İnsan" konulu fotoğraf yarışmasında birincilik ödülü almıştır. Daha sonraki yıllarda özellikle kitap kapağı çalışmalarına ağırlık vermiş olmasına rağmen grafik sanatların çeşitli dallarında da ürünler vermiştir. Sanatçı ulusal ve uluslararası bir çok yarışmaya da katılmıştır, çeşitli ödüller kazanmıştır (69).

Erkal Yavi Türk grafik sanatlarının gelişmesinde kitap kapağı konusunda verdiği ürünler ile etkili olmuş bir sanatçımızdır.

Grafikerler Meslek Kuruluşu'nun düzenlediği sergilere katılan sanatçı burada da çeşitli ödüller kazanmıştır.

(69) Yavi , 1985 , 20

ERKAL YAVI'NIN SANATI

Grafik sanatların afiş, kitap kapağı, resimleme, emblemler, logotayp, fotoğraf vb. pek çok dalında ürünler veren sanatçı özellikle kitap kapağı konusunda uzmanlaşmış ve çalışmalarını bu konu üzerinde yoğunlaştırmıştır (Resim 72).

Sanatçıya kitap türlerini düşünmeksizin, genel olarak kapağın önemi ve işlevi nedir? diye sorulduğunda:

"Kitap kapağı, kitabın yüzüdür...çehresidir.Öyle bir çehre ki, konuşmadan kitabın kişiliğini , özünü aktarabilmelidir. Hem görsel hem de içerik olarak kişiyi yakalayabilmelidir. Kitabı okutmalıdır... Ve belki en önemlisi çok geniş kitlelere ulaşabildiği için, eğitmelidir de, bu yüzden belli bir kesimle değil herkesle iletişim kurabilmelidir... " (70).

Yine sanatçıya göre "kitapta ne anlatılıyorsa kapakta da o anlatılmalıdır. Ve kitap okunmadan veya en azından yazar tanınmadan kitap kapağı yapmak mümkün olamaz." diyerek düşüncelerini belirtmiştir (Resim 73).

Erkal Yavi bütün kapaklarında yukarıda da belirttiğimiz gibi konu ile kapağı özdeşleştirmiştir. Kitabın içeriğini en etkili fakat en sade çizgilerle anlatabilmektedir. Onun çalışmalarını örneklemek gerekirse : Adam Yayınevi için hazırladığı "Bir Sürgünün Anıları" bir kalem ve

onu çevreleyen üç sıra tel örgü ile kitabın adını ve içeriğini çok sade bir şekilde verebilmiştir (Resim 74). Yine aynı yayınevi için hazırladığı "Kır Çiçekleri - Yüz Türkü" kapağında şarkı söyleyen çiçeklerle hem kitabın içeriği verilmiş hem de sade ve hoş bir tasarım yapılmıştır (Resim 75).

Erkal Yavi'nin afişlerine örnek verirsek ; İstanbul Devlet Opera ve Balesi için 1970 yılında tasarımını yaptığı "Rigoletto" afişinde kullandığı renkleri yazı ile bağdaştırmış, bu afişte soytarıyı simgeleyen ponponlar ile Rigolettto yazısının harflerine kişilik kazandırılmış ve ponponla yazı arasında da bir bağ kurulmuştur. Zeminde kullandığı koyu renk ise operanın ciddiyetini temsil için konmuştur (Resim 76).

Erkal Yavi günümüzde de çalışmalarını büyük bir başarı ile sürdürerek Türk grafik sanatlarına olan katkısını her geçen gün biraz daha arttırmaktadır (Resim 77).

CEMALETTİN MUTVER

(1944 - ...)

1944'te İzmir'de doğan sanatçı orta öğrenimini TED Ankara Kolej'inde yapmıştır. 1968 yılında İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Grafik Sanatlar Bölümü'nden mezun olmuştur. Mezun olur olmaz kendi atölyesini kurmuştur.

1972 yılında ilk girdiği yarışmada ikincilik ödülünü almıştır. 1979 yılında ise ilk uluslararası ödülünü kazanmış ; PTT Uluslararası Çocuk Yılı için yaptığı pul tasarımı ile birincilik ödülünün sahibi olmuştur. 1975 - 1984 yılları arasında Uygulamalı Endüstri Sanatları Yüksek Okulu'nda öğretim üyeliği yapmıştır. 1983'te IV.Grafik Ürünleri Sergisi'nde "Yılın Grafik Sanatçısı" seçilmiştir (71).

Cemalettin Mutver daha sonra yurt içinde ve yurt dışında bir çok ödüller kazanmıştır.

Sanatçı halen hem Mimar Sinan Üniversitesi'nde öğretim görevliliğini sürdürüyor hem de 1968'de kurduğu atölyesinde çalışmalarını sürdürmektedir.

CEMALETTİN MUTVER'İN SANATI

Cemalettin Mutver grafik sanatların çeşitli dallarında ürünler veren ve Türk grafik sanatı üçüncü kuşağı diye-

(71) Mutver , 1985 , 29

bileceğimiz kısımda yerini almış olan bir sanatçımızdır.

Amblem , ambalaj, broşür, katalog, afiş, pul tasarımı vb. konularda pek çok ürünler veren sanatçının Türk Grafik Sanatları'na katkısı özellikle pul tasarımı ve ambalaj grafiği üzerine olmuştur ((Resim 83)

1977'den sonra çalışmalarında air-brush tekniğini kullanmayı tercih etmiştir. Sanatçıya göre air-brush tekniği somut objelerle , soyut kavramları anlatabilmek için en iyi yoldur (72) . Somut objeyi gerçekçi, gereksiz detaylarını atarak, temizleyerek, basitleştirerek uygulamış ve ıslık gölgeyi gerçeğe yakın yapabilmek içinde air-brush tekniğini kullanmıştır.

1985 yılında Grafik Sanatlar Dergisi'nde yazdığı bir makalede "Pul tasarımının gönlümde özel bir yeri var.Kendim ufak tefek olduğumdan mı nedir, ufak şeyleri seviyorum. Pul belki de bu nedenle ilginç geliyor bana. Yaklaşık 6 santimetrekare içinde bir olayı ya da kavramı tasarlamak , tıpkı afiş gibi. Yalnızca boyutu ufak. " sözleri ile pul tasarımını neden sevdiğini açıklamaktadır.

1979 yılında Birleşmiş Milletler'in 35.Yılı pul yarışmasında birincilik ödülünü kazanmıştır. Gerçekten de hem barışı hem sevgiyi hem çiçeğin ortasında kullandığı yuvarlağın barışı yansıtmaları bakımından tam anlamı ile birleşmiş milletlerin elele ve barış içinde olduğunu ta-

(72) Mutver , 1985 , 24

sarımını yaptığı bu pulda görmek mümkündür (Resim 78).

Sanatçının işlerinden bir başka örnek Bursa Belediyesi için yaptığı 1987 tarihli "26. Uluslararası Bursa Festivali" afişi'dir. Afişte Bursa'nın en önemli özelliklerinin bir arada ve uyum içinde kullanıldığı görülmektedir. Sanatçı bu afişinde Bursa'nın ünlü "Karagöz ve Hacivat"ı ile "Yeşil Bursa" imajını çok güzel bir şekilde birleştirmiştir. Ayrıntılardan bütüne ne kadar kolaylıkla gidebildiğini sanatçının bu afişine bakarak anlayabiliriz (Resim 79).

Sanatçının afişlerinden başka biri ise 1988 tarihli "Altan Adalı"nın sergi afişidir. Çok renkli afişlerinin yanında siyah-beyazı da ne kadar iyi kullandığını kanıtlayan bu afişte renk kullanılmamasına rağmen gerek tipografik tasarım , gerek kullanılan fırça illüstrasyonu ile konu ilk bakışta kavranıyor ve tasarımdaki oranlar, düzen ve bütünlük dikkati çekiyor (Resim 80).

Cemalettin Mutver'de diğer grafik sanatçıları gibi tiyatro afişleri yapmayı sevmektedir. Özellikle 1989 yılında İstanbul Devlet Tiyatrosu için hazırladığı "Odisinbad" afişinde en çok kullandığı teknik olan airbrush tekniğini kullanmıştır. Gerek resimleme ve gerekse tipografik uygulama yine konu ile ve birbirleri ile tam anlamı ile uyum içerisindedir (Resim 81).

Cemalettin Mutver 1989 yılında tasarımını yaptığı "II.Uluslararası İstanbul Bienali" afişinde renklerle ve

izgilerle konuyu soyutlaştırarak bir tasarım hazırlamıştır. (Resim 82) Bu tasarımı İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı için hazırlamıştır.

Sanatçı Mimar Sinan niversitesinde yeni nesiller yetiştirmeye ve kendi atölyesinde de çalışmalarını sürdürmeye devam etmektedir.

TURGAY BETİL

(1944 - 1992)

Sanatçı 1944 yılında doğmuştur. Güzel Sanatlar Akademisi Grafik Sanatlar Bölümü'nden 1965 yılında mezun olmuştur. Mezun olur olmaz 1966 yılından 1983 yılına kadar San Grafik , Manajans , Yeni Ajans , Repro Reklam Ajanslarının art director olarak çalışmıştır.

Turgay Betil'in beş afişi Willanow (Polonya) Afis Müzesine kabul edilmiştir. Çeşitli grafik işleri New York Art Directors Club arşivine kabul edilmiştir.

Yurt içi ve yurt dışında çeşitli yayınlarda basılmış bir çok eserleri vardır. Turgay Betil'in İsviçre'de yayınlanan Graphis Posters ve Graphis Annual gibi dergilerde yapıtları yer almıştır. Ayrıca Mimar Sinan Üniversitesi'nde doktorasını "Grafik Tasarımında İnsan Algılarının Önemi ve Çağdaş Durum" başlıklı çalışması ile tamamlamıştır. 1974 yılından ölümüne kadar Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde öğretim görevliliğini sürdürmüştür. 1983 yılından sonrada serbest çalışmalarına hiç ara vermemiştir ve üçüncü kuşak diyebileceğimiz Türk Grafik Sanatçıları içindeki yerini almıştır (73).

TURGAY BETİL'İN SANATI

Turgay Betil ülkemizde yetişmiş ve dünyada grafik sa-

(73) Betil , 1989 , 52

natların hangi çizgide olduğunu çok iyi izleyen yetenekli bir sanatçımızdır. Turgay Betil usta karikatürcülüğü, tiyatro deneyleri , renk ve düzenleme bilgisinin bileşimi doğrultusunda eserler vermiştir.

Mengü Ertel 1981'de Turgay Betil'in açtığı sergi üzerine sanatçı için şöyle bir değerlendirme yapmıştır:

"Alaycı bir tutumla yaklaşıyor konulara Turgay Betil , oysaki sanatçı duyarlılığı ağır basıyor , hoşgörüye , sevgiye , giderek saygıya vardırıyor tutumunu.Düzenlemeleri alışılacelmış resim ve grafik çözümlemelerinden farklı , kişiliğini yansıtan , tek tek özgünlüğünü olduğu gibi bir arada da bütünleşen bir anlatıma varabiliyor. Genellikle kara kocaman düzeyler pırıl,pırıl renklerle yarıtılıyor.

Kısacası insanı sarsan , yanlışlarının altını çizen, katı gerçekler karşısında direnen bir grafikçi davranışının biçimsel yönden de başarılı bir örneği... " (74).

Turgay Betil grafik sanatına gönül vermiş bir sanatçı olarak grafik sanatının bir çok dalında ürünler vermiştir. Kitap ve dergi illüstrasyonları , amblemler, logotayplar, sayfa düzenlemeleri, kitap kapakları ve özellikle afiş konularında sayısız eserler vermiştir. (Resim 84)

Turgay Betil afişlerinde genellikle siyah zemin üzerine cıvıl cıvıl renkler kullanılarak izleyicide daha de-

(74) Ertel , 1981 , 7

rin etkiler uyandırmayı amaç edinmiş bir sanatçımızdır
(Resim 85)

Sanatçının San Grafik'te çalıştığı yıllarda Mengü Ertel'in etkisinde kaldığını söyleyebiliriz. Bu etkiyi Devlet Tiyatroları için hazırladığı "Gece Bekçileri" afişinde görmek mümkündür (Resim 86).

Turgay Betil'in bir başka eseri Binbirgece Çocuk Tiyatrosu için yaptığı "Külkedisi" afişidir. Bu afiste pembe, siyah ve zemini beyaz olarak kullanmıştır. Genellikle siyah zemin kullanmasına rağmen burada beyaz kullanımının sebebi çocuklara hitap etmesinden kaynaklanmaktadır (Resim 84).

AYDIN ERKMEN

(1944 - ...)

1944 yılında Aydın'da doğmuştur; ilk, orta ve lise öğrenimini yine bu şehirde tamamlamıştır. 1968 yılında Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu, Grafik Bölümü'nde , Mustafa Aslier'in asistanı olarak görev almıştır ve 1972 yılına kadar bu görevini sürdürmüştür . 1972 yılında bu görevden ayrılmıştır. 1972 yılından sonra reklam sektöründe grafiker/art direktör/illüstratör olarak çalışmaya başlamıştır. Günümüzde çalışmalarını başarı ile devam ettirmektedir (75).

AYDIN ERKMEN'İN SANATI

Aydın Erkmen, üçüncü kuşak grafik sanatçıları içinde, Türk grafik sanatının çağdaş aşamaya ulaşmasına katkısı olanların başında gelenlerden birisidir.

Kendi kuşağı içinde , grafik sanatının çeşitli dallarında birçok ürünler veren ve bütün çalışmalarında belli bir düzeyi koruyan sanatçının, işlerinin hiçbirisi birbirine benzemez, ama her birinde Erkmen'in kişiliğinin izleri vardır.

Ferit Edgü bir makalesinde Aydın Erkmen için şunları söylemiştir : " Yalnız yaratıcılığıyla , ortaya koyduğu

(75) Erkmen , 1985 , 26

Çalışmaların düzeyiyle, kendinden sonra gelen gençlere örnek olmasıyla değil, belki propesyonellerin bile görmediği (hiç değilse bilmediği) bir başka yönüyle de: Onun, değil bir sözcük, bir harf , bir nokta , bir virgl için bile titizliğinden ödün vermediğinin tanığıyım ben. " demektedir (76).

Aydın Erkmen çalışmalarında daha çok illüstrasyonlarla oluşturduğu tasarımlarını kullanmaktadır; illüstrasyon , onun çalışmalarının temel taşıdır (Resim 87). Erkmen daha çok kitap ve dergi kapağı alanlarında ürünler vermiştir (Resim 88). Özellikle İstanbul Hilton Magazin için hazırladığı kapak dizisi Aydın Erkmen'in çalışmalarına iyi birer örnektirler (Resim 89,90).

Sanatçının plak kapağı tasarımları, broşürleri, afisleri de en az kitap ve dergi kapağı tasarımları kadar dikkatli , düzenli ve büyük bir itina ile hazırlanmış işlerdir (Resim 91,92).

ABDULLAH TAŞÇI

(1945 - ...)

1945 yılında Kayseri'de doğan sanatçı ilk, orta ve lise öğrenimini Kırıkkale'de tamamlamıştır. 1967 yılında İ.D.G.S.A.'ne giren sanatçı 1972 yılında akademinin Grafik Sanatlar Bölümü'nden mezun olmuştur. 1971-1973 yılları arasında bir reklam ajansında çalışan sanatçı 1973 yılında İ.D.G.S.A. Grafik Bölümü'nde asistan olarak görev ve başlamıştır. 1975 yılında ilk kişisel sergisini açan Abdullah Taşçı çeşitli karma sergilere de katılmıştır. 1974-1978 tarihlerinde Bruno Bienallerine katılan sanatçının her iki bienalin kataloglarında da yapıtları yer almıştır. Katıldığı yarışmalarda sayısız ödüller alan sanatçı 1978 yılında "Türk Yazma Eserlerde Grafik Düzen ve Çağdaş Kitap Grafiği" konulu yeterlilik tezini tamamlamıştır. "Görsel Bildirişim" konusunda doktora çalışmaları yapmıştır (77).

Halen Mimar Sinan Üniversitesi Grafik Ana Sanat dalında Yrd. Doç. olarak görevini sürdürmektedir.

ABDULLAH TAŞÇI'NIN SANATI

Sanatçı kültürel afişler , plak kapekları, kitap kapekları , emblemler, logotayplar, vb. konularda bir çok ürünler vermiştir (Resim 93,94). Abdullah Taşçı yapıtla-

(77) Taşçı , 1981 , 13

rında mesaj iletirken kişiliğini yansıtmasını iyi bilmiştir.

Abdullah Taşçı'ya göre "grafik sanatının en önemli özelliği seslendiği kitlenin genişliğidir. Yine Taşçı'ya göre grafik sanatımız alışılmışın dışına taşarsa, tüm kentleri ve ülkemizi biçimlendirmeye, insanlarımız tarafından eleştirilmeye başlanırsa Türk Grafik Sanatı ulusal boyutlara kavuşacaktır (78).,

Abdullah Taşçı'nın "Türkiye Sakatlar Derneği" için hazırladığı afişinde kullandığı en yalın hale getirilmiş illüstratif düzenleme ve tipografik tasarımı ile dikkat çekmektedir (Resim 93).

Yine Taşçı'nın hazırladığı "Yunus Emre" oroteryosu plak kapağında hem tipografiye hem de illüstrasyona büyük önem verdiğini görmemiz mümkündür (Resim 94).

SADIK KARAMUSTAFA

(1946 - ...)

1946'da Fatsa Yalıköy'de doğan sanatçı orta öğrenimini TED Ankara Koleji'nde tamamlamıştır. İ.D.G.S.A.'ne 1964 yılında giren sanatçı 1976'da mezun olmuştur (79). Arada geçen süre içinde çeşitli reklam ajansları, yayınevleri, tiyatrolarda çalışmıştır. 1970 yılında Manajansın organize ettiği yarışmada ilk ödülünü almıştır. 1970 ile 1971 yılları arasında altı ay kadar Londra'da yaşayan sanatçı 1975 - 1976 yılları arasında USG A.Ş.'de tasarım danışmanı olarak çalışmıştır. Alman Kültür Enstitüsü'nde 1975 yılında düzenlenen afiş yarışmasında ilk afiş ödülünü kazanmıştır. 1975-77 yılları arasında Ada Ajans'ında art direktör olarak çalışmıştır. Burada kitap kapakları ile kültürel ve politik afiş tasarımları hazırlamıştır. 1979 yılında kendi atölyesini kurmuş ve serbest grafiker olarak çalışmalarını sürdürmüştür (80).

Grafik sanatların pek çok dalında ürünler vermesine karşın asıl ilgi alanı afiş olmuştur. Şehir Tiyatrosu, Türk-Alman Kültür Merkezi , Uluslararası Sanat Gösterileri A.Ş. gibi kuruluşlar için afişler hazırlamıştır. Afişleri karma sergilerde yer alan sanatçı çeşitli yarışmalarda ödüller ve mansiyonlar almıştır. Afişlediği oyunlardan

(79) Karamustafa , 1991 , 1-2

(80) Karamustafa , 1981 , 11

bazıları şunlardır : DİHT için ; Köprü, Grev, Amerika, Gecekondu, Şehir Tiyatroları için, Romeo ve Juliette , Aynaroz Kadısı, Köşebaşı , Ay Battı, Utanç Dünyası, Genç Osman , Güney Film için , Arkadaş , Düşman , Bayram, Usg A.Ş. için , Hisseli Harikalar Kumpanyası , Çöpçatanın Fendi,Müzikal Kahkaha , Sait Hop Sait vb. (81).

1982,84,86,88,90 yıllarınra Bruro Grafik Bienalleri-ne (Çekoslavakya) , 1984'te X.Afiş Bienaline (Polonya), 1989'da Lahti Afiş Bienali'ne katılmıştır. 1981 Nisan ayında İzmir Devlet Güzel Sanatlar Galerisi'nde basılmış işlerinden oluşan kişisel bir sergi açmıştır. Bütün G.M.K. Sergilerine katılmış ve yarışmalarında çeşitli ödüller ve mansiyonlar kazanmıştır. 1987 - 1990 yılları arasında Dormen Tiyatrosu için afişler yapmıştır. 1988'de Grenoble (Fransa)'da bir afiş sergisi açmıştır. 1990'da Grenoble'da uluslararası bir sanat ve tasarım organizasyonu olan "Facade Imaginaire"ee katılmıştır. 1991'de düzenlenen Montreal ICOGRADA (International Council of Graphic Design Associations/Grafik Tasarım Dernekleri Uluslararası Konseyi) kongresine katılmıştır. 1989 yılında Mimar Sinan Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olmuştur, halen bu görevini sürdürmektedir. 8.Uluslararası İstanbul Film Festivali'nin afişini yapan sanatçı 1992 yılında Dünya Günü "Earth Day" için yaptığı çizimler dünyanın her ta-

(81) Karamustafa , 1991 , 3

rafına faks ile gönderilmiştir. Çalışmaları Amerika'da '90 / '91 Print'de yayınlanmıştır. Yine 1990-91 arasında Ankara Belediyesi tanıtım programını da Sadık Karamustafa hazırlamıştır(82).

Halen çalışmalarını kendi atölyesinde sürdürmektedir.

SADIK KARAMUSTAFA'NIN SANATI

Sadık Karamustafa grafik sanatının çeşitli dallarında ürünler veren Türk grafik sanatının üçüncü kuşak diyebileceğimiz kısmındaki yerini hak eden bir sanatçımızdır. Özellikle son on yılda Türk grafik sanatına katkıları büyüktür.

Sadık Karamustafa daha önceleri illüstrasyonu kullanmasına rağmen (Resim 95) son on yılda verdiği ürünlerde genellikle kolaj kullanmış ve tipografiye önem vermiştir (Resim 96,97,98).

Sadık Karamustafa grafik konusunda şunları söylemektedir: "Bir grafik çalışmada, birbirleriyle uyumsuz gibi görünen iki unsur "güzel ve yararlı" atbaşı gitmek zorundadır. Grafik sanatçısı verilen bir mesajı kitlelere ileten adamdır. Mesaj ne olursa olsun onu insanlara (alıcıya) en kısa yoldan, en iyi, en doğru biçimiyle vermekle yükümlüdür..... Grafikçi "ürüne" aşık olmak ya da

(82) Karamustafa , 1986 , 19

nefret etmek zorunda değildir. Önemli olan mesleği sevmek ve kendi mesleğine saygı duymaktır. Bu açıdan "grafik tasarımcısı" deyimini "grafik sanatçısı"ndan daha doğru buluyorum (83).

Sanatçı tanıtma grafiğinin hemen bütün dallarında ürünler vermesine rağmen afişin yeri onun için daima başka olmuştur. Sadık Karamustafa afiş hakkındaki görüşlerini de şöyle açıklamaktadır: "Son elli yılda basın, sinema, tv, vb. gibi araçların gelişmesi, bir iletişim aracı olarak afişin etkinliğini epeyce sınırlamıştır. Bana göre afiş güzelliğın taş ve betona meydan okumasıdır. Duvarların yakışığı sayarım rengarenk kağıtları. Sokakların sanat galerileridir afiş sanatı" (84).

Kısacası yaptığı afişlerin onun yaşamında ve sanatında özel bir yeri vardır. Örneğın: 1989 yılında "İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı" için tasarımını yaptığı 8. İstanbul Film Festivali afişinde (Resim 99) onun tipografiye ne kadar önem verdiğini açıkça görmek mümkündür.

Onun kolaj türü çalışmalarına bir örnek verirsek: 1988'de "Miles Davis" için yaptığı konser afişinde sadece kolaj kullanmakla kalmamış ayrıca tipografik düzenlemesi ile de karışıklık içinde bütünlüğü sağlayabilmiştir. Afişte çok renk ve çok unsur kullanmasına rağmen Karamus-

(83) Karamustafa , 1981 , 11

(84) Karamustafa , 1986 , 19

tafa ayrıntıların bütünü oluşturacağı ilkesinden hareket ederek bu başarılı tasarımı hazırlamıştır (Resim 100).

Ayrıca sanatçının "22 Nisan Uluslararası Dünya Günü" (Earth Day) için 1992'de tasarımını yaptığı afisinde de hiç bir illüstrasyona rastlamak mümkün değildir, çok iyi tasarlanmış ve çözümlenmiş olan afiş yine tipografi ağırlıklıdır. Sanatçının bu afişi dünyanın her tarafına gönderilmiştir (Resim 101).

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

BÜLENT ERKMEN

(1947 - ...)

1947 yılında doğan sanatçı 1972 yılında Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Grafik Bölümü'nden mezun olmuştur. 1968 ile 1973 yılları arasında Devlet Film Arşivi Genel Sekreterliğinde bulunmuştur. 1976'da Güzel Sanatlar Akademisi'nin Uygulamalı Endüstri Sanatları Yüksek Okulu'nda doçentliğe başlamıştır, 1980'de aynı bölümün başkanlığına getirilmiştir. Sanatçı 1981'de Reklamevi adlı reklam ajansını kurdu ve ortağı oldu. 1982'de Grafikerler Meslek Kuruluşu yönetim kurulu üyeliğine seçilmiştir, (85).

Amblem, logotayp , afiş, kitap kapağı, broşür, pul tasarımı, ambalaj, illüstrasyon, üç boyutlu tasarım, çevre grafiği, dergi-kitap-ansiklopedi ve gazete tasarımı, basın ilanları ve reklam dallarında bir çok yapıtlar vermiştir (86).

Bir çok yarışmada sayısız ödüller alan sanatçı 1985-86-87 yıllarında "Yılın En Başarılı Grafik Sanatçısı" seçilmiştir. Çalışmalarının bir çoğuna yabancı yayınlarda dahil olmak üzere yer verilmiştir. Yabancı yayınlardaki çalışmaları: "'77 Modern Publicity'de "Akdeniz Tekstil ve Moda Festivali" amblemi, '78 Modern Publicity'de "Las-

(85) Köksal , 1993 , 118-120

(86) Erkmen , 1992 ,174

sa" amblemi, '81 Modern Publicity'de "İstanbul Resim ve Heykel Müzesi" amblemi, '86 Graphis Poster'de "Doğançay" sergi afişi (Resim 102) , '87 Graphis Poster'de "X. Avrupa ve Akdeniz Okçuluk Şampiyonası" afisi, '88 Graphis Poster'de "Mozaik '87" ve "Hotel Myndos " afileri, '89 Graphis Annual'de "reklamevi Broşürü" , '90 Graphis Poster'de "No: 5" afişi, '90 Graphis Design'da "Club Ora" logosu yayımlanmıştır. Ayrıca uluslararası grafik sanatları dergisi Graphis , 256. sayısında çeşitli yapıtlarından örneklerin yer aldığı bir yazı yayınlamıştır; Marsilya'da yayımlanan "Galeri de la mer" dergisinin 5. sayısının kendine ayrılan bölümünü tasarlamıştır (87).

1986'da basılan dünyanın en iyi elli afişinin yer aldığı sergiye seçilmiştir; bu sergi İsviçre, Almanya, Fransa, Norveç ve Amerika'nın çeşitli şehirlerinde tekrarlanmıştır. "Hotel Myndos" afişi 1987'de basılan dünyanın en iyi yetmişbeş afişinin yer aldığı ve Amerika'da Dallas Society of Visual Communicatic salonlarında açılan "Renkle İletişim" sergisine çağrılı olarak yapıtları ile katılmıştır. Almanya'da Lamsheim'da, Art Poster Gallery'de 7 Mayıs - 3 Haziran 1989 tarihleri arasında kişisel afiş sergisi açmıştır. (Resim 103). Onaltı afişi Amerika'da Connecticut Üniversitesi; yirmibeş afişi Paris Musée de la Publicité (Paris Halk Müzesi) ve Paris

Musée de Histoire Contemporaine (Paris Çağdaş Tarih Müzesi) koleksiyonlarına kabul edilmiştir (88).

8.,10.,11.,14. Brno Bienallerine, 11.,12.,13. Varsova Afis Bienallerine çağrılı olarak; 7.,8.,9. Lahti Bienallerine 6. ve 7. Colorado Uluslararası afis sergilerine yine çağrılı olarak katılmıştır (89).

Bülent Erkmen, 1989'da Münih'te I.Uluslararası Kiosk Sanatı Bienaline, 1990'da Stuttgart'da düzenlenen 7.Typografi Forumuna katılmıştır.

Günümüzde Bülent Erkmen hem İ.D.G.S.A. Grafik Bölümü'nde öğretim görevlisi, hem de "Reklamevi" reklam ajansında çalışmalarını sürdürmeye devam etmektedir.

BÜLENT ERKMEN'İN SANATI

Bülent Erkmen Türk Grafik Sanatı'nın, dünya grafik sanatını yakalamasında önemli rol almıştır. Türkiye'de grafik sanatının çağdaşlaşmasını, Türk görsel sanatları içinde önemsenmesini ve popüler hale gelmesini sağlayan sanatçılarımız arasında başta gelmektedir.

Yapıtları dünya grafik yayınlarının hepsine girebilecek kalitededir ve bu şekilde çalışmalarını sürdürmeye devam etmektedir. Çağdaş grafik tasarımcıları artık tek bir biçimlendirme tavrının ısrarlı izleyicileri ol-

(88) Erkmen , 1992 , 174

(89) Köksal , 1993 , 120

mak yerine , farklı konular için farklı üslup ya da akımlar olarak nitelenebilecek yönelimleri uygulayarak çalışmaktadırlar. Bülent Erkmen'de bu gerçeği çok iyi kavramıştır. Örneğin;"İstanbul Sanat Bayramı" afişlerini (Resim 104) pöp art çizgisine yaklaştıran bir tutumla sergilerken, " Bodrum-Hotel Myndos" afişinde Art Deco'nun başarılı çağdaş yorumlarından birini ortaya koymaktadır (Resim 105).Baska bir örnek vermek gerekirse Ana Britannica fasiküllerinin belkide Neo-Klasik denilebilecek resmi ciddiyetine meydan okuyan Arredamento Dekorasyon kapak dizisinde (Resim 106,107) onun post-modernist kolajları görülmektedir. " X. Akdeniz Okçuluk Şampiyonası" afişi ise fütürist akımın çağdaş bir grafik uygulamasıdır. Bu afişte eylemin, hızın, devininin resmini yapmak isteyen İtalyan fütüristler tam bu afişle başarılıları arzulanmış olmalıdırlar. Ortada ne ok ,ne de yay görülmeksizin okun yayı terkettiği anı, devininin başlangıç anının gerilimi bir bakışta hissedilmektedir (90) (Resim 108). Örneklerden de anlaşıldığı gibi Erkmen'in evreni çok geniştir; onun çalışmalarında sayısız çağ ve uygarlığa yer verilmiştir.

Erkmen'in böyle geniş bir tasarımsal alana yayılan üretimi bu çeşitliliği içinde bir bütünlük de göstermektedir. Bütünlüğü sağlayan şey , Erkmen'in tüm ürünlerinin

"salt" grafik tasarımı ürünleri oluşlarıdır (91).

Bülent Erkmen'in tasarımlarında doğal olarak konusunu iyi özümlemiş olduğu görülmektedir. Özellikle amblem gibi sanatçının kişiliğinin değil, konunun gerektirdiği kimliğin ön planda olması gereken tasarımlarında , çağdaş grafik anlatım dilini çok iyi kullandığı görülmektedir(92), (Resim 109).

Bülent Erkmen'in yapıtları yalın ve anlaşılır olması ile dikkat çekmektedir. Yapıtlarında her noktanın bir anlamı vardır, ayrıntılar bir bütünü oluşturmaktadırlar. Erkmen için biçim'den çok mesaj önem taşımaktadır. Aşırı süslemeye onun çalışmalarında rastlamak mümkün değildir. Yapıtlarında espriyi ana bir leke ve tipografi ile süsler. Tasarımlarında dil bütünlüğü vardır. Bir işin; grafik düzenlemesine , renk ve tipografisine bakarak Erkmen'in işi olup olmadığını kolaylıkla anlayabiliriz.

Sanatçı alışlagelen resim ağırlıklı tasarımları hemen hemen hiç kullanmamaktadır. Bunun yerine kurgucu bir tarzı benimsediğini gözlemlememiz mümkündür. Hemen tüm tasarımlarında tipografi ağırlık taşımaktadır.

İstanbul Festivali etkinliğinde yer alan Jan Garbarek Konseri için yaptığı afişte (Resim 110) , Jan isminden yola çıkarak Jazz'ı yakalaması onun tipografik çözümle-

(91) Köksal , 1993 , 102

(92) Köksal , 1993 , 107

melerine güzel bir örnek teşkil etmektedir.

Grafik tasarım olayının gelişim ve tanıtımı için yazdığı yazılar, söyleşiler, gösteriler, sergiler ve başka çabaları ile en önemlisi de yurt içi ve dışında ulaştığı başarılarını her gün biraz daha arttırarak sanatını ve çalışmalarını sürdürmektedir (Resim 111).

LEYLA UÇANSU

(1948 - ...)

Leyla Uçansu 1948'de İstanbul'da doğmuştur. Sanatçı 1972 yılında o zaman ki adı ile Uygulamalı Endüstri Sanatları Yüksek Okulu , şimdiki adı D.T. G.S.Y.O. Grafik Bölümü'nü bitirmiştir.

1972'de mezun olmasından sonra San Grafik'te art direktör olarak çalışmalarını 1983 yılına kadar devam ettirmiştir. 1983 yılında San Grafik'in San Reklam olması ile beraber çalışmalarını San Reklam'da sanat yönetmeni olarak sürdürmeye başlamıştır (93).

Sanatçı 1970 - 1987 arasındaki onyedili senelik dönemde çeşitli yurt içi ve yurt dışı sergilere katılmıştır. 1970 Varşova Afis Bienaline, 1974 Varşova Afis Bienaline katıldığı afişi ile 1975 Unesco'nun Paris ve Londra'da düzenlediği sergilere ve 1974-76-78-80-82-84-86 Bruno (Çekoslavya) Grafik Bienallerine katılmıştır. Afislerinden biri 1986 yılında Çekoslavya'da basılan "Savaş Afisleri" başlıklı kitapta yayınlanmıştır (Resim 112) Bunun yanısıra Varşova Afis Müzesi'ne bir afisi kabul edilmiştir (94) , (Resim 113).

LEYLA UÇANSU'NUN SANATI

Leyla Uçansu üçüncü kuşak grafik sanatçıları içinde-

(93) Uçansu , 1989 , 192

(94) Uçansu , 1992 , 175

ki yerini 1970'lerden beri sürdürdüğü çalışmalarına borcudur. Sanatçı mezun olur olmaz çalışmaya başladığı San Grafik'te Mengü Ertel'in etkisinde kalmıştır. Onun çalışmalarında da Ertel'in çalışmaları gibi düzenleme ve estetik ön planda bulunmaktadır. Yine Ertel gibi lekeciliği tam bir denge ve renkleri tam bir uyum içinde kullanmaktadır.

Leyla Uçansu, grafik sanatların bir çok dalında ürünler vermiş ve fotoğraf sanatı ile de ilgilenen bir sanatçımızdır. Sanatçı amblem, logotayp, çocuk kitapları illüstrasyonu, kitap ve dergi kapakları , tiyatro ve opera afişleri dallarında başarılı tasarımlar yapmıştır. Uçansu özellikle çocuk kitaplarına resimle konusunda Türkiye'de öncülük yapmış sanatçılarımızın basında gelmektedir (Resim 114).

Uçansu'nun Akbank çocuk tiyatrosu için hazırladığı "Küçük Kalemelerin Yarışı" afişinde yine illüstrasyon kullanmıştır. Zeminin siyahı ile ortaki beyazın arasında kullanılan kırmızı renk canlandırılan kalemelerin öne çıkmasını dolayısı ile oyunun konusunun özellikle çocukların dikkatini çekerek, kolaylıkla algılanabilmesini sağlamıştır (Resim 115).

Yine Uçansu'nun M.E.B. Devlet Çocuk Kitapları serisi içinde yer alan "Balıkçı Güzeli" ve "Kar Baba" illüstrasyonları ile İstanbul Devlet Opera ve Balesi için hazırladığı "Külkedisi" afişi sanatçının Mengü Ertel'in etki-

sinde kaldığını gösteren çalışmalarındandır. (Resim 116, 118) Sanatçının bu çalışmaları Almanya'da yayımlanan Graphik dergisinde Aralık 1977 sayısında yer almıştır (95).

Sanatçının "Madam Butterfly" (İstanbul Devlet Opera ve Balesi) operası için hazırladığı afişi (Resim 113) gerek renk-leke düzeni , gerekse operanın konusu ile ilgisi bakımından çok iyi tasarlanmış; kullanılan tüm öğeler tam anlamı ile yerine oturtulmuştur.

1986 yılında "Savaş Afişleri" başlıklı kitapta yer alan afişi (Resim 112) , hiç bir silahın barış güvercini ni yok edemeyeceğini çok yalın bir dille anlatabilmistir.

Yazko kitabevi için hazırladığı seride de her zamanki gibi kendine özgü illüstrasyonunu kullanmış ve düzenlemeleri ile de başarılı tasarımlar gerçekleştirmiştir (Resim 117).

ZEYNEP KARAFAKİOĞLU ARDAĞ

(1949 - ...)

1949'da doğan sanatçı 1974 yılında Düsseldorf Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'ni bitirmiştir. 1975'te Düsseldorf'ta görsel iletişim dalında master yapmıştır. 1975'-den beri ICOGRADA üyeliğini sürdürmektedir. Icograda'nın birçok kongresine katılmıştır. (Alberta-Kanada , Zürich-İsviçre , Helsinki-Finlandiya, Dublin-İrlanda)

1980'den beri Ajans Ada'da çalışmaktadır. Grafikerler Meslek Kuruluşu'nun kurucu üyeliğini üstlenen sanatçılardan birisidir.

1976'dan sonra grafik tasarımının bir çok dalında ödüller kazanmıştır (96).

ZEYNEP KARAFAKİOĞLU ARDAĞ'IN SANATI

Sanatçı çalışmalarında genellikle mümkün olduğunca az renk kullanmaktadır. Ancak kullandığı gri tonlamalarının içinde kullandığı küçük bir yer kaplayan renk ile izleyicide büyük etkiler bırakmakta ve tasarımlarının akılda kalıcılığını sağlamaktadır.

Sanatçının Garanti Bankası için hazırladığı bir afiste de durum böyledir (Resim 119). Bu afiste kullandığı griler içinde sadece gözlükte kullandığı mavi renk ve çarpıcı , yenilikçi fikir izleyicide büyük etki bırakmaktadır.

HAMDİ GİRAY KOYUNCU

(1952 - ...)

1952 yılında İstanbul'da doğan sanatçı 1977'de U.E. S.Y.O.'ndan mezun olmuştur. Mezun olduktan sonra beş yıl süreyle reklam şirketlerinde grafiker ve sanat yönetmeni olarak çalışmıştır. Halen Çözüm Reklamcılık Ltd. şirketi yönetiminde bulunmaktadır (97).

Hamdi Giray Koyuncu, yurt içi ve yurt dışında çeşitli ödüller kazanmıştır. 1978'de Bertolt Brecht anısına düzenlenen yarışmada "Der Sonderpreis des Verbandes der Theater Schatfenden der DDR Zuerkannt" ödülünü almıştır (Resim 120) Aynı yıl "Çağdaş Uygarlık ve Kültür Mirası" konulu afişle katıldığı Varsova Afiş Bienali'nde başarı diploması kazanmıştır. Sanatçının bu afisi Varsova Afiş Müzesi'nde bulunmaktadır (98).

1982 yılında B.Almanya'da düzenlenen illüstrasyon yarışmasında başarı diploması alan Hamdi Giray Koyuncu afiş ve özgün illüstrasyon alanındaki çalışmalarını sürdürmektedir.

HAMDİ GİRAY KOYUNCU'NUN SANATI

Son kuşak grafik sanatçıları diyebileceğimiz grafik sanatçılarımızdandır. Sanatçı yapıtlarında genellikle

(97) Altıntaş , 1992 , 6

(98) Koyuncu , 1989 , 144

illüstrasyonu tercih etmektedir (Resim 121).

Hamdi Giray Koyuncu'nun renkleri büyük bir ustalıklarla kullandığını onun eserlerine bakarak kolayca görmemiz mümkündür.

EMRE SENAN

(1954 - ...)

1954'te Konya'da doğan sanatçı İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Uygulamalı Endüstri Sanatları Yüksek Okulu'ndan mezun olmuştur. Yine aynı okulda asistanlık yapmıştır, 1980'den itibaren grafik tasarım ve animasyon dallarında çalışmaya başlamıştır. Karikatürler çizmiştir ve kişisel bir karikatür albümü basılmıştır. Yapıtları Montreal Mizah Müzesi'ne kabul edilmiştir. Çeşitli ulusal ve çizgi film yarışmalarında ve GMK sergilerinde başarı ödülleri kazanmıştır (99).

Halen kurucu ortağı olduğu Reklamcılık'ta yaratıcı yönetmen olarak çalışmaktadır (100).

EMRE SENAN'IN SANATI

Grafik sanatların tüm dallarıyla ilgilenen sanatçı özellikle amblem, broşür , ambalaj, illüstrasyon, basın ilanı, animasyon, logotayp, billboard, dergi ilanları dallarında deha başarılı ürünler vermektedir. En genç ve son kuşak olarak nitelendirebileceğimiz sanatçıların başında gelmektedir.

Emre Senan'ın karikatüre olan düşkünlüğünü hemen hemen tüm işlerinde görmemiz mümkündür (Resim 122,123,124)

(99) Senan , 1989 , 172

(100) Senan , 1992 , 175

HAKKI MISIRLIOĞLU

(1957 - ...)

1957 doğumlu sanatçı 1983'te İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nden mezun olmuştur. 1981'den beri ortağı olduğu Ajans Ultra'da çalışmaktadır. 1983'ten beri Grafikerler Meslek Kuruluşu'nun düzenlediği bir çok yarışma ve sergilerde ödüller , mansiyonlar kazanmış bir sanatçımızdır (101).

HAKKI MISIRLIOĞLU'NUN SANATI

En genç ve en son kuşak sanatçıları arasında Türk grafik sanatlarının gelişmesine çalışan bir sanatçımızdır. Sanatçı genellikle basın ilanları, sayfa düzenlemeleri, ambalaj konusunda yoğunlaşmıştır. Çalışmalarında çoğu zaman fotoğraflar (Resim 125) kullanan sanatçı tipografiye de önem vermektedir (Resim 126,127,128)(102).

(101) Mısırlıoğlu , 1989 , 150

(102) Mısırlıoğlu , 1992 , 175

UĞURCAN ATAÖGLÜ

(1958 - ...)

1958'de Ordu'da doğmuştur. İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi U.E.S.Y.O. Grafik Bölümü'nden 1981 yılında mezun olmuştur(103).

Okul yıllarında kısa çizgi filmler hazırlayan sanatçı ve profesyonel çizgi film üretimine katılmıştır. Moran/ Ogilvy and Mather , Yorum ve Manşet reklam ajanslarında çalışmıştır. Bu güne kadar GMK'nun grafik ürünler sergilerinde amblem, logo , ambalaj, afiş , sayfa düzeni, etiket, directmail ve illüstrasyon dallarında başarı ödülleri almıştır.

Halen Young and Rubicam / Reklamevi'nde çalışmalarını sürdürmektedir (104).

UĞURCAN ATAÖGLÜ'NUN SANATI

Uğurcan Ataoğlu , son kusek Türk grafik sanatçıları arasındaki yerini simdiden almıştır. Çalışmalarında illüstrasyona ağırlık veren sanatçı air-brush tekniğini kullanmaktadır (Resim 129).Tasarımlarında çok renk kullanmasına rağmen uyumu her zaman sağlayabilmıştır.

7. ve 10. GMK sergilerinin afişlerini hazırlayan sanatçı (Resim 130) ,yazıya kişilik kazandırmasını iyi bil-

(103) Ataoğlu , 1992 , 173

(104) Ataoğlu , 1989 , 36

mektedir.

Denizli Tiyatrosu için Ataoğlu'nun hazırladığı "Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı" afişinde yine çok renk kullanmasına rağmen zemindeki siyah renk ve seçtiği rahat el yazısı başlıkla afişteki dengeyi kolaylıkla sağlayabilmistir (Resim 131).

HALUK TUNCAY

(1958 - ...)

1958 yılında Eskişehir'de doğdu ve 1980'de U.E.S.Y.O. Grafik Bölümü'nden mezun olmuştur. Mezun olduktan sonra sekiz yıl boyunca Yorum ve RPM reklam şirketlerinde sanat yönetmeni olarak görev almıştır. Bir süre Manajans / Thompson yaratıcı bölümünde de sanat yönetmeni olarak çalıştıktan sonra Merkez Ajans'ta çalışmalarını sürdürmeye başlamıştır. Sanatçı halen Merkez Ajans'ta çalışmaktadır. Sanatçı katıldığı yarışmalardan bir çok başarı ödülleri almıştır (105).

HALUK TUNCAY'IN SANATI

Grafik sanatların bir çok dallarında ürünler veren sanatçı amblem, logo, antetli kağıt ve zarfları, takvim afis, davetiye, kaset kapağı gibi konularda da verdiği ürünlerle başarısını kanıtlamıştır (Resim 132).

8. Grafik Ürünler Sergisi afis tasarımı Haluk Tuncay'a aittir (Resim 133),(106).

Yeri geldiğinde illüstrasyonu , yeri geldiğinde fotoğrafı çok iyi kullanan sanatçı "Dünden Sonra Yarından Önce" adlı filmin afişini hazırlamıştır (Resim 135). Genellikle siyahlar ve mor tonlarını kullanan sanatçı çalışmalarında koyu renkleri seçmektedir (Resim 134).

(105) Tuncay , 1992 , 175

(106) Tuncay , 1989 , 184

MESUT KAYALAR

(1959 - ...)

1959 yılında Tokat'da doğan sanatçı İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Grafik Bölümü mezunudur(107). Halen ortağı olduğu Ajans Eme'da çalışmalarını sürdürmektedir.1990'da Türkiye'nin Genç Tasarımcı ödülünü kazanmıştır. Çalışmalarından biri Graphis Design'92 de yayınlanmıştır. Çeşitli sergi ve yarışmalarda ödüller kazanan sanatçının özel ilgi alanı illüstrasyondur (Resim 136) (108).

MESUT KAYALAR'IN SANATI

Sanatçı grafik sanatların bir çok dalında ürünler vermesine rağmen broşür konusundaki çalışmaları oldukça başarılıdır. Serbest illüstrasyon çalışmaları yapmaktadır. Fotoğraflı broşürlerde kullanan sanatçı afiş tasarımlarında ve dergi kapağı tasarımlarında illüstrasyonu tercih etmektedir (Resim 137).

(107) Kayalar , 1989 , 130

(108) Kayalar , 1992 , 174

SERDAR BENLİ

(1959 - ...)

1959'da İstanbul'da doğan sanatçı 1982'de Uygulamalı Endüstri Sanatları Yüksek Okulu'ndan mezun olmuştur. 1981-1984 yılları arasında Yorum Reklam'da, 1984-85'te Markom- Leo Burnett / reklam'da grafik tasarımcısı olarak çalışmıştır. Daha sonra kurucu ortağı olduğu Gift Reklam Ajans'ında sanat yönetmenliğine başlamıştır. GMK 4.5.6.7.8. Grafik Ürünleri sergilerinde çeşitli başarı ödülleri kazanan sanatçı halen kurucu ortağı olduğu Birleşik Tasarımcılar Grubu'nda çalışmaktadır (109).

SERDAR BENLİ'NİN SANATI

Son kuşak grafik sanatçıları arasında sayabileceğimiz Serdar Benli , özgün olanı bularak ve mümkün olan en sade düzenlemeleri kullanarak tasarımlarını gerçekleştirmektedir. İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatroları için hazırladığı "İki Efendinin Uşağı" adlı afişinde de görüldüğü gibi kalabalık tasarımlardan hoşlanmamaktadır (Resim 138). Bir çok rengi birarada ne kadar uyumlu bir şekilde kullandığını gösteren dergi ilanları, bültenler, takvimler, kitap kapakları , broşürler yapmıştır.

Ayrıca yaptığı amblem ve logotayplarda çok orijinaldir (Resim 139).

(109) Benli , 1992 , 173

SAVAS ÇEKİÇ - ŞAHİN AYMERGEN

(Savaş Çekiç 1960 - ...)

(Şahin Aymergen 1961 - ...)

Savaş Çekiç 1960'da doğmuştur. İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi U.E.S.Y.O.'ndan mezun olmuştur.

Şahin Aymergen 1961'de doğmuştur. İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi U.E.S.Y.O.'ndan 1984'te mezun olmuştur (110).

Savaş Çekiç ve Şahin Aymergen birlikte "Valör Tasarım"ı 1987 'de kurmuşlardır. Bundan sonraki çalışmaları onlara , amblem-logo , afiş , kitap, kitap kapağı , broşür, takvim, kurum kimliği çalışmaları, dergi ilanı dallarında bir çok ödüller kazandırmıştır.(Resim 140).

Afiş ve illüstrasyonlardan oluşan ilk sergilerini 1990'da İzmir Yapı Kredi Bankası Sanat Galerisi'nde açmışlardır (Resim 141).

Çalışmaları onbes Türk grafik sanatçısı ile birlikte Print Dergisi'nin 1990 Ocak sayısında yayınlanmıştır. "Party" ve "Büyü" başlıklı afişleri (Resim 143).1991 uluslararası Lahti Bienali'nde sergilenmiştir. Bunun yanı sıra "Çağdas Karma 1" adlı yapıtları Graphis Poster'92 de basılmıştır (Resim 142).

Halen çalışmalarını kendilerine ait "Valör Tasarım"da sürdürmektedir.

(110) Çekiç,Aymergen , 1992 , 173

S O N U Ç

Çağdaş anlamda Türk grafik sanatı Cumhuriyet'in ilanından sonra İhap Hulusi Görey ve Kenan Temizan ile başlamıştır. İhap Hulusi ile Kenan Temizan yurt dışından eğitim görerek, ülkemize geri dönmüşler ve grafik sanatların ülkemizdeki gelişmesine öncü olmuşturlardır. Aynı yıllarda Münif Fehim Fehim özel bir eğitim görmemesine rağmen kitap kapakçılığına özgünlük kazandırmıştır.

İhap Hulusi Türkiye'de ilk afiş sergisini açmış ve uzun yıllar Türkiye'de üretilen grafik tasarımların hemen hemen hepsine imzasını atmıştır. Ancak hem Görey'in hem de Temizan'ın çalışmalarında Alman grafik sanatının etkileri görülmektedir.

Mithat Özar, Tarık Uzman, Faruk Morel, Emin Barın, Atıf Tuna, Orhan Omay gibi sanatçılarımız 1930'lerden 1945'lere kadar grafik alanında çalışmalar yapmışlar ; grafik sanatlara gereken önemin verilmesini sağlama çabası göstermişlerdir.

1950 sonlarında Selçuk Önal, Mesut Manioğlu, Fikret Akgün çalışmaları ile ilgi çekmişlerdir. Bu sanatçıların çalışmalarında ise Fransız etkisi görülmektedir. Bu sanatçılarımız akademiye Paris'te öğrenim gören Mithat Özar tarafından yetisttirildiklerin bu etkileşim normaldir. Ayrıca Fikret Akgün akademiği bitirdikten sonra bes yıl süreyle Paris'te çalışmış , doğal olarak Fransız etkisini ülkemize beraberinde getirmiştir.

1956'da afiş atölyesinin, grafik bölümü olmasıyla beraber ülkemizde grafik sanatlar artık kendine bir yer edinmi duruma gelmişti. Bu büyük atılımla grafik sanatların yalnız afişten ibaret olmadığı ve ülkemizde grafik sanatların diğer dallarına ihtiyaç duyulduğu ; gereksinimi karşılayacak olan sanatçı yetersizliği karşılanmaya başlanmıştır. Teknolojinin de gelişip, fotoğrafın grafik sanatlarda kullanılmaya başlaması bu gelişimi desteklemiştir.

1960'larda Yurdaer Altıntaş ve Mengü Ertel'in eserleri dikkat çekmiştir. Altıntaş'ın 1964'te açtığı sergi İhap Hulusi'den sonra açılan ilk grafik sanatlar sergisi olmuştur. Böylece ilk kez Türk sanat dergilerinde grafik sanatlarına geniş yer verilmeye başlanmıştır. Ertel ve Altıntaş özellikle tiyatro afişleri yapmaları, getirdikleri üslup ile Türk grafik sanatlarının gidiş yönünü değiştirmişlerdir.

Bu arada Sait Maden ve Erkal Yavi kitap kapakçılığı konusunda getirdikleri yenilikçi, çağdaş üslupları ile grafik sanatımızı etkileyen sanatçılar içinde yerlerini almışlardır.

1960'lı yılların sonlarında sanatçılarımız yurt dışında da faaliyet göstermeye başlamışlardır. Çeşitli biennallere, sergilere, yarışmalara katılım oranı yükselmiştir. Ayrıca yabancı grafik sanatlar yayınlarında sanatçılarımızın eserleri yer almaya başlamıştır.

1970'li yıllara gelindiğinde TV grafiği ÷lkemize girmiştir. O zamana kadar yetiştirdiğimiz sanatçılarımız bu alana kısa sürede uyum göstererek açığı kapatmışlardır. Namık Bayık bu dönemde grafik sanatlar eğitiminde önemli rol oynayarak; eğitimciliğini İstanbul'da sürdürmüştür.

1980'lerde ise son dönem sanatçıları diyebileceğimiz B÷lent Erkmen, Turgay Betil, Aydın Erkmen, Cemalettin Mutver, Sadık Karamustafa, Emre Senan, Leyla Uçansu, Abdullah Taşçı vb. sanatçılarımız isimlerinden yalnız yurt içinde değil, yurt dışında da söz ettirmeyi bilmişlerdir. Örneğin B÷lent Erkmen'in afişleri dünyanın en iyi elli afisinin yer aldığı sergiye seçilmiştir; bir afisi de 1987'de basılan dünyanın en iyi yetmişbeş afisinin yer aldığı kataloğa girmiştir. Sadık Karamustafa ise İCOGRADA üyesidir, iki yılda bir yapılan tüm dünya grafik sanatçılarının bir araya geldiği toplantılara Türkiye adına katılmaktadır. Diğer sanatçılarımız çalışmalarını başarı ile sürdürmeye devam etmektedirler.

Yaşları otuz dolaylarında olan genç kuşak sanatçılarımız Zeynep Ardağ, Hamdi Giray Koyuncu, Hakkı Mısırlıoğlu, Uğurcan Ataoğlu, Baluk Tuncay, Mesut Kayalar, Serdar Benli, Savaş Çekiç, Şahin Aymergen gibi sanatçılarımız üstün başarılar göstererek Modern Publicity, Graphis Poster, Graphis Design, Print vb. dergilerde yer almışlardır. Katıldıkları uluslararası yarışmalar, sergilerde dereceye girmişler ve çeşitli ödüller kazanmışlardır.

Türk grafik sanatları özellikle son on yılda gösterdiği gelişimle; kişiliğini ileri endüstri ülkelerine kabul ettirmiştir.

Türk grafik sanatçıları uluslararası düzeyde başarılı çağdas yapıtlar üretmektedirler, bunu çeşitli uluslararası yarışmalarda kazandıkları ödüller kanıtlamaktadır. Günümüzde grafik sanatçılarımız eserlerini batılı meslekdaşları ile hemen hemen aynı düzeyde üretmektedirler. Grafikerler Meslek Kuruluşu'nun her yıl açtığı sergiler ve sanatçılarımızın açtığı kişisel sergiler ülkemiz grafik sanatlarının ulaştığı yüksek düzeyin bir göstergesidir.

Ayrıca ülkemizde yaşamadıklarından tezimize alamedığımız Ziya Yeşil Frankfurt'ta, Avni Sarapyan New York'ta ve Savaş Atvur Atlanta'da ün yapmış sanatçılarımızdır. Savaş Atvur Atlanta Üniversitesi Grafik Sanatlar Bölüm Başkanlığına kadar yükselmiştir.

Ancak; uygulama alanları gitgide artan grafik sanatımızın hızlı gelişmesi içinde getirdiği bir takım sakıncalar da vardır. Batıdan gelen medyaların çoğalması, çeşitlenmesi ölçüsünde bunların etki alanına daha çok ve kolayca kapılan sanatçılarımız, kendi öz kaynaklarından alacağı kimi değerleri özümseyip, yorumlayıp, çağdaşlaştırma gereğinin bilincine yeterli derecede varamamaktadırlar.

Grafik sanatımızın bir başka sorunu ise Fransızca, İngilizce, Almanca karışımı bir grafik terminolojisinin di-

limize hızla yerleşerek, Türkçemizi etkilemesidir. Baş döndürücü bir hızla gelişen bilgisayar teknolojisi ve basım gereçlerindeki yenilikler, dilimizde olumsuz gelişmelere sebep olmaktadır.

B İ B L İ Y O G R A F Y A

Alexsandre 1977 :

ALEXSANDRE, A. , " Mengü Ertel ", Novum 4 , Germany, (1977), s.1-2.

Altıntaş 1981 :

ALTINTAŞ, Y. , " Ustalar Ne Diyor? ", Milliyet Sanat ve Edebiyat Dergisi, Yeni Dizi : 31, s.18-20.

Altıntaş 1991 :

ALTINTAŞ, Y. , 30. Yılında Kent Oyuncuları 30 Yılda Yurdaer'in Tiyatro Afisleri Sergisi Kataloğu, İstanbul : Apa Ofset, (1991), s.1.

Altıntaş 1992 :

ALTINTAŞ, Y. , Türkiye'den Afisler / Posters From Turkey, İstanbul : G.M.K. Yay. - Aksoy Mat., (1992), s.6, 173.

Ardag 1992 :

ARDAĞ, Z. , Türkiye'den Afisler / Posters From Turkey, İstanbul : G.M.K. Yay. - Aksoy Mat., (1992), s.173.

Aslier 1986 :

ASLIER, M. , Resim - I, Temel Sanat Eğitimi, Resim Teknikleri, Grafik Resim, Ankara : Türk Tarih Kurumu Basımevi, (1986), s.132.

Ataoglu 1989 :

ATAOĞLU, U. , Türk Grafik Sanatçıları , İstanbul :
G.M.K. Yay. - Mas Mat. , (1989), s.36-37.

Ataoglu 1992 :

ATAOĞLU, U. , Türkiye'den Afisler / Posters From
Turkey , İstanbul : G.M.K. Yay. - Aksoy Mat., (1992),
s.173.

Bayık 1973 :

BAYIK, N. , " 50 Yılda Grafik Sanatlar ", Akademi Der-
gisi - Sayı : 8, İstanbul : İ.D.G.S.A. Yay., (1973),
s.1-2.

Bayık 1985 :

Bayık, N. , " Grafik Tasarım ve Eğitimi ", Sanat ve
Sanat Eğitimi / Art and Education , İstanbul : M.S.
Ü.G.S.F. Yay., (1985), s.18-19.

Beaeghel 1985 :

BEAEGHEL, J. , " Marka ve Antropomorfik Tasarımı ",
Grafik Sanatı - Plastik Sanatlar Dergisi - 8 ,
İstanbul , (1985) , s. 16.

Betil 1989 :

BETİL, T. , Türk Grafik Sanatçıları , İstanbul : G.M.K. Yay. - Mas Mat. , s.52-53.

Benli 1992 :

BENLİ, S. , Türkiye'den Afisler / Posters From Turkey , İstanbul : G.M.K. Yay. - Aksoy Mat., (1992), s. 173.

Çekiç, Aymergen 1992 :

ÇEKİÇ, S.- AYMERGEN, Ş. , Türkiye'den Afisler / Posters From Turkey , İstanbul : G.M.K. Yay. - Aksoy Mat., (1992), s.173.

Edgü 1985 :

EDGÜ, F. , " Aydın Erkmen İçin " , Grafik Sanatı - Plastik Sanatlar Dergisi - 6 , İstanbul, (1985), s.26.

Erkmen 1985 :

ERKMEN, A. , " Bir Grafik Ustamız - Aydın Erkmen " , Grafik Sanatı - Plastik Sanatlar Dergisi - 6 , (1985), s. 26-28.

Erkmen 1983 :

ERKMEN, B. , "Hazırlanmamış Bir Grafik Sanatlar Sözlüğünden Bazı Alıntılar , Hürriyet-Gösteri Sanat ve Edebiyat Dergisi - 31 , (1983), s. 74-91.

Erkmen 1986 :

ERKMEN, B. , " Logotayp Üzerine Hızlı Yazılmış Notlar " ,
Grafik Sanatı - Plastik Sanatlar Dergisi - 8 , İstan-
bul , (1986) , s. 6-8.

Erkmen 1992 :

ERKMEN, B. , Türkiye'den Afisler / Posters From Turkey ,
İstanbul : G.M.K Yay. - Aksoy Mat. , (1992), s. 174.

Ertel 1973 :

ERTEL, M. , " Türk Grafik Sanatçılarının Tümü Tam
Anlamı ile Cumhuriyet Çocuklarıdır " , Milliyet Sanat
ve Edebiyat Dergisi Yeni Dizi : 52 , , s.5.

Ertel 1978 :

ERTEL, M. , " Leyla Uçansu Almanya'da Çıkan Graphik
Dergisinde " , Milliyet Sanat ve Edebiyat Dergisi - 258 ,
(1978), s. 28.

Ertel 1981 :

ERTEL, M. , " Katı Gerçekçiliğe Tepki : Turgay Betil'in
Grafikleri " , Hürriyet - Gösteri Sanat ve Edebiyat
Dergisi - Sayı : 7 , (1981), s. 32.

Ertel 1985 :

ERTEL, M. , " Afişte İlk İmza - İhap Hulusi Görey " ,
Grafik Sanatı - Plastik Sanatlar Dergisi - 1 , İstan-
bul , (1985) , s.46-49.

Ertel (a) 1985 :

ERTEL, M. , " Bir Grafik Ustamız - Mengü Ertel " ,
Grafik Sanatı - Plastik Sanatlar Dergisi - 3 , İstan-
bul , (1985) , s.18-22.

Gönenç 1985 :

GÖNENÇ, T. , " Münif Fehim " , Grafik Sanatı - Plastik
Sanatlar Dergisi - 3 , İstanbul , (1985), s.51-52.

İyem 1970 :

İYEM, N. , " Mengü Ertel Kitabına Önsöz " , Tiyatro
Afişleri , İstanbul : Gün Mat. , (1970) , s.3-4.

Karamustafa 1981 :

KARAMUSTAFA , S. , " Türk Grafik Sanatında Gençler " ,
Milliyet Sanat ve Edebiyat Dergisi Yeni Dizi Sayı : 31 ,
(1981) , s.8 -17.

Karamustafa 1986 :

KARAMUSTAFA, S. , " Bir Grafik Ustamız - Sadık Karamus-
tafa " , Grafik Sanatı - Plastik Sanatlar Dergisi - 7 ,
İstanbul , (1986), s. 18 - 20.

Karamustafa 1991 :

KARAMUSTAFA, S. , Curriculum Vitae , İstanbul ,(1991).

Kayalar 1989 :

KAYALAR, M. , Türk Grafik Sanatçıları , İstanbul : G.M.K. Yay. - Mas Mat. , (1989) , s.130-131.

Kayalar 1992 :

KAYALAR, M. , Türkiye'den Afişler / Posters From Turkey , İstanbul : G.M.K. Yay. - Aksoy Mat. , (1992), s.174.

Koşan 1980 :

KOŞAN, S. , " İhap Hulusi Görey " , Türkiyemiz Dergisi - Sayı : 32 , (1980), s. 23-29.

Koşan (a) 1980 :

KOŞAN, S. , " Münif Fehim Özarman " , Türkiyemiz Dergisi - Sayı : 30 , (1980), s. 24-33.

Koyuncu 1989 :

Koyuncu , H.G. , Türk Grafik Sanatçıları , İstanbul : G.M.K. Yay. - Mas Mat. , (1989) , s. 144-145.

Köksal 1993 :

KÖKSAL, A. , "Profil ve Söyleşi" , Arredomento Dekorasyon - 1 , (1993) , s. 100-120.

Maden 1981 :

MADEN, S. , " Türk Grafiğinin Dünu Bugünü " , Milliyet Sanat ve Edebiyat ve Edebiyat Dergisi Yeni Dizi : 31 , (1981), s.5-7.

Maden 1985 :

MADEN, S. , " Bir Grafik Ustamız - Sait Maden " , Grafik Sanatı - Plastik Sanatlar Dergisi - 1 , İstanbul , (1985), s. 14-21.

Maden (a) 1985 :

MADEN, S. , "Türk Grafik Sanatı Tarihi" , Grafik Sanatı - Plastik Sanatlar Dergisi - 1 , İstanbul , (1985) , s.59.

Maden (b) 1985 :

MADEN, S. , " Türk Grafik Sanatı Tarihi " , Grafik Sanatı - Plastik Sanatlar Dergisi - 2 , İstanbul, (1985), s.61.

Maden (c) 1985 :

MADEN, S. , "Türk Grafik Sanatı Tarihi" , Grafik Sanatı - Plastik Sanatlar Dergisi - 3 , İstanbul, (1985), s. 55.

Maden (d) 1985 :

MADEN, S. , "Türk Grafik Sanatı Tarihi" , Grafik Sanatı - Plastik Sanatlar Dergisi - 4 , İstanbul ,(1985), s.55-56.

Maden 1989 :

MADEN,S., "Ülkemizde Grafik Sanatının Dünyü Bugünü",
Türk Grafik Sanatçıları , İstanbul: G.M.K. Yay. - Mas
Mat. , (1989), s. 6-16.

Mısırlıoğlu 1989 :

MISIRLIOĞLU, H. , Türk Grafik Sanatçıları , İstanbul:
G.M.K. Yay. - Mas Mat. ,(1989) , s. 150.

Mısırlıoğlu 1992 :

MISIRLIOĞLU, H. , Türkiye'den Afisler , İstanbul :
G.M.K. Yay. - Aksoy Mat. , (1992) , s. 175.

Mutver 1985 :

MUTVER,C. , " Bir Grafik Ustamız - Cemalettin Mutver " ,
Grafik Sanatı - Plastik Sanatlar Dergisi - 4 , İstan-
bul , (1985), s. 22-32.

Nesin 1980 :

NESİN, A. , "Mengü Ertel" , Milliyet Sanat ve Edebiyat
Dergisi - Yeni Dizi : 5 , (1980), s. 64-69.

Özsezgin 1982 :

ÖZSEZGİN, K. , " Türk Grafik Sanatının Gelişme Evreleri " ,
Milliyet Sanat ve Edebiyat Dergisi Yeni Dizi : 41 , (1982)
s. 4-7.

Selçuk 1980 :

SELÇUK, T. , " Resim Sanatımızın İki Ustası Münif Fehim ve İhap Hulusi " , Milliyet Sanat ve Edebiyat Dergisi
Yeni Dizi : 3 , (1980) , s. 29-35.

Senan 1989 :

SENAN, E. , Türk Grafik Sanatçıları , İstanbul : G.M.K.
Yay. - Mas Mat. , (1989), s. 172-173.

Senan 1992 :

SENAN, E. , Türkiye'den Afisler , İstanbul : G.M.K. Yay -
Aksoy Mat., (1992), s. 175.

Sezgin 1990 :

SEZGİN, K. , " İletişim Açısından Grafiğin Anlamlandırma
Boyutu " , (Yayınlanmamış Doktora Tezi) , Eskişehir:
Anadolu Üniversitesi.

Sözen 1986 :

SÖZEN, M. - TANYELİ, U. , Sanat Kavram ve Terimleri
Sözlüğü , İstanbul : Remzi Kitabevi .

Tansuğ 1991 :

TANSUĞ, S. , Çağdas Türk Sanatı , İstanbul : Remzi
Kitabevi.

Taşçı 1981 :

TAŞÇI , A. , " Türk Grafik Sanatında Gençler " , Mil-
liyet Sanat ve Edebiyat Dergisi Yeni Dizi : 31 , (1981),
s. 8 - 17 .

Taşçı 1985 :

TAŞÇI, A. , " Marka ve Ambлемler " , Grafik Sanatı -
Plastik Sanatlar Dergisi - 4 , İstanbul , (1985),
s. 5 - 8.

Tekcan 1984 :

TEKCAN, S.S. , " Bir Suluboya Ustası: Namık Bayık " ,
Sanat Çevresi Dergisi - Sayı : 74, (1984), s. 40-42.

Tuna 1989 :

TUNA, A. , Türk Grafik Sanatçıları , İstanbul : G.M.K.
Yay. - Mas Mat. , (1989) , s. 182-183.

Tuncay 1989 :

TUNCAY ,H. , Türk Grafik Sanatçıları , İstanbul : G.M.K.
Yay. - Mas Mat. ,(1989), s. 184-185.

Tuncay 1992 :

TUNCAY, H. , Türkiye'den Afisler , İstanbul : G.M.K.
Yay. - Aksoy Mat. , (1992), s. 175.

Uçansu 1989 :

UÇANSU, L. , Türk Grafik Sanatçıları , İstanbul :
G.M.K. Yay. - Mas Mat. , (1989), s. 192 -193.

Uçansu 1992 :

UÇANSU, L. , Türkiye'den Afisler/Posters From Turkey ,
İstanbul : G.M.K. Yay. - Aksoy Mat. , (1992), s. 175.

Ünsal 1984 :

ÜNSAL, Y. , Bilimsel Reklam ve Pazarlamadaki Yeri ,
İstanbul : Tivi Reklam .

Yavi 1985 :

YAVI, E. , " Bir Grafik Ustamız - Erkal Yavi " ,
Grafik Sanatı - Plastik Sanatlar Dergisi - 2 , İs-
tanbul , (1985), s. 20 - 26.

Yavi (a) 1985 :

YAVI, E. , " Erkal Yavi'yle Kitap Kapağı Üzerine Söy-
leşti " , Milliyet Sanat ve Edebiyat Dergisi Yeni Di-
zi : 114 , (1985), s. 24 - 28.

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0
+ - x ÷ = > . ! ? → ↑ ○ □ * ⚡

Rakamlar ve matematik simgeleri
Numbers and mathematical

Noktalama
işaretleri
Marks

Yon gösteren
oklar
Direction

Güneş
Sun

Ay
Moon

Yıldız
Star

Elektrik
Electric

Erkek
Man

Kadın
Woman

Yer
Ground

Tekerlek
Wheel

Bagaj
Luggage

Zaman
Time

Çatı
Roof

Ev
House

Merdiven
Stairs

Bayrak
Flag

Kanat (uçak)
Wings

Ağız (konuşma)
Mouth

Kulak
(duyma)
Ear

Göz (görme)
Eye

Burun (koklama)
Nose

El (dokunma)
Hand

Posta
Mail

Güvenlik
Safety

Muzik
Music

İptal
Cross out

Tıp
Medical

Ticaret
Trade

Sandalye
Chair

Masa
Table

Yatak
Bed

Ateş
Fire

Su
Water

Kap
Vessel

Gemi
Ship

Bitki
Plant

Kalem
Pen

Kağıt
Paper

Duygu (kalp)
Emotion

Sebebi
Reason

Vıdan (suur)
Conscience

Çizgi
Line

Yineleme
Repeat

Uzaklık
Limits

Açık
Open

Kapalı
Closed

Oda
Room

Odacı (erkek)
Room waiter

Kadın hizmetçi
Room maid

Asansör
Lift

Bekleme odası
Waiting room

Kapı
Door

Kapıcı
Door man

Giris
Entrance

Çıkış
Exit

Yangın çıkışı
Fire exit

Yazı odası
Writing room

İki yataklı oda
Room with 2 beds

Su
Water

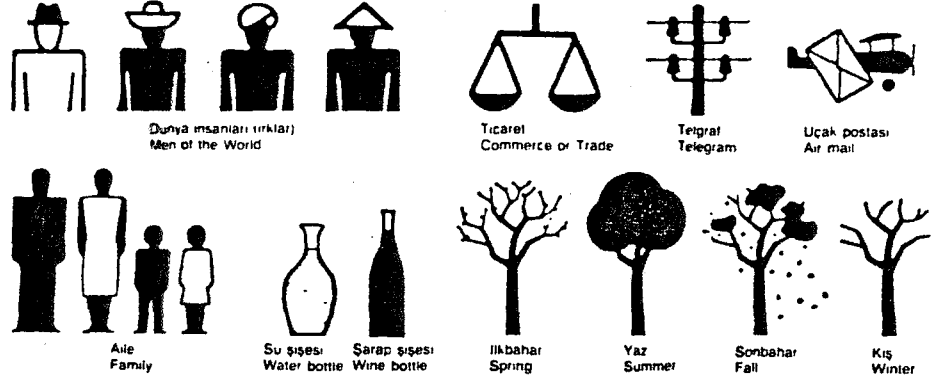
Duş
Shower

Banyo
Bathroom

Resim No : 1a

2 Charles K. Bliss'in SEMANTOGRAPHY adını verdiği
"simgeler dili".

(Grafik Sanatları Dergisi'nden)
Sayı : 4 , sayfa : 7

Resim No : 1b

Avusturyalı sosyoloji bilgini ve öğretmen, Otto Neurath tarafından ortaya atılan ve ISOTYPE (International system of typographic picture education) adı verilen simgesel-resimsel dil sistemi.

(Grafik sanatları dergisi'nden S. 4 , sayfa: 7)

Konu: Gece kulübü
Grafik tasarım: Cemalettin Mutver
Sanat yönetmeni: Cemalettin Mutver
Tipografi: Cemalettin Mutver
İllustrasyon: Cemalettin Mutver
Grafik uygulama: Cemalettin Mutver
İşveren: Net A.Ş.
Ajans: Bürograf

Subject: Pub
Graphic design: Bulent Erkmen
Art direction: Bulent Erkmen
Typography: Bulent Erkmen
Artwork: Umit Genel
Client: Pub Efe
Agency: Reklamevi

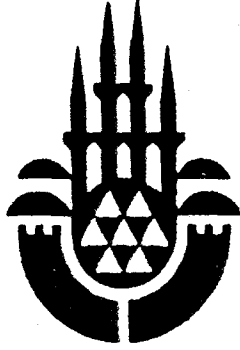
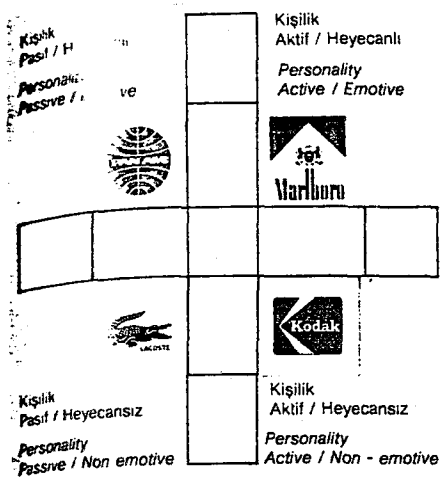
SWIMMING
POOL

Konu: Yüzme havuzu
Grafik tasarım: Hakkı Misirlioğlu
Sanat yönetmeni: Hakkı Misirlioğlu
Grafik uygulama: Emel Eratlı
İşveren: Otel Etap Marmara
Ajans: Ajans Ultra

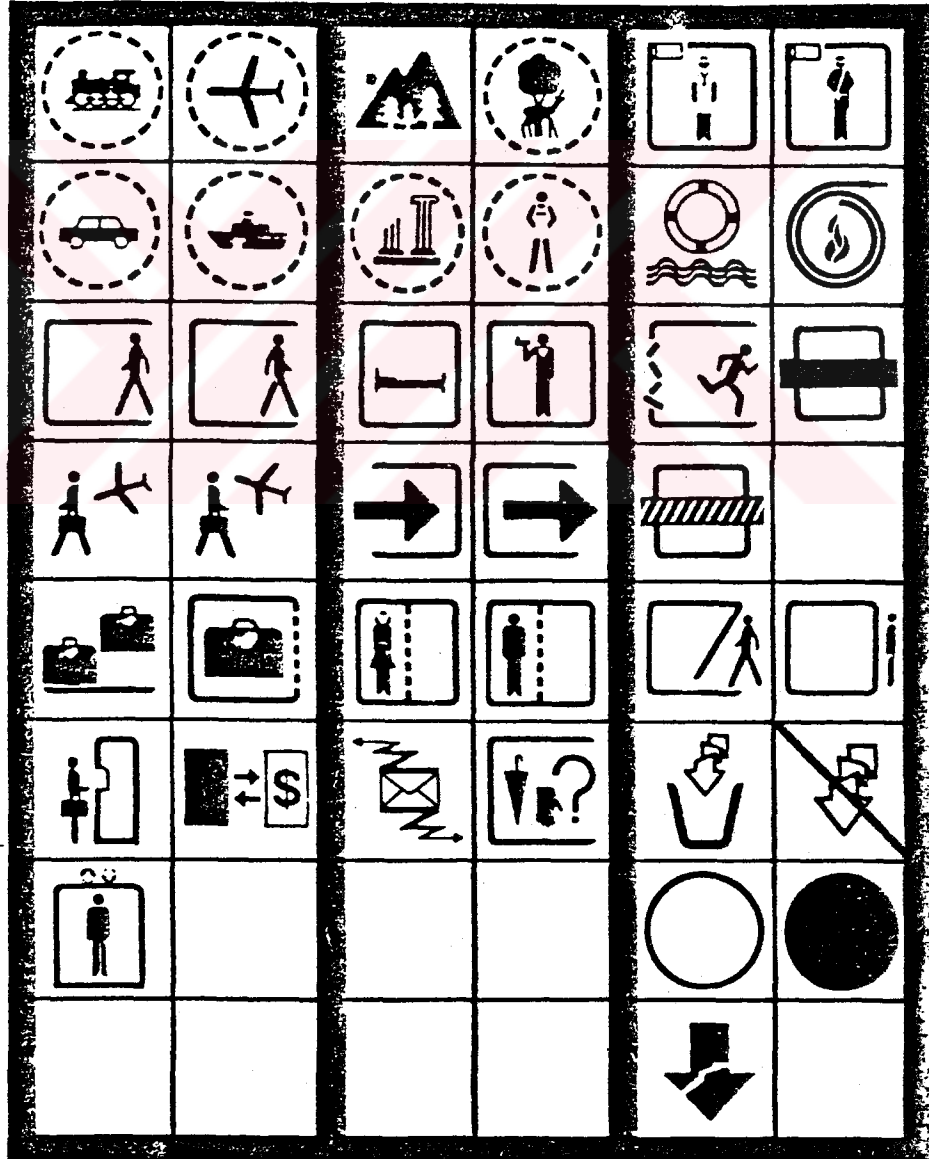
Resim No : 2a

(Grafik Sanatları Dergisi'nden)

Sayı : 8 , sayfa : 16

Resim No : 2b

ULAŞIM
TRANSPORTATION

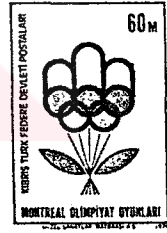
SOSYAL HİZMET
SOCIAL SERVICE

GÜVENLİK VE UYARI
SECURITY AND ATTENTION

Resim No : 3

(Grafik Sanatları Dergisi'nden)

Sayı : 4 , sayfa : 8

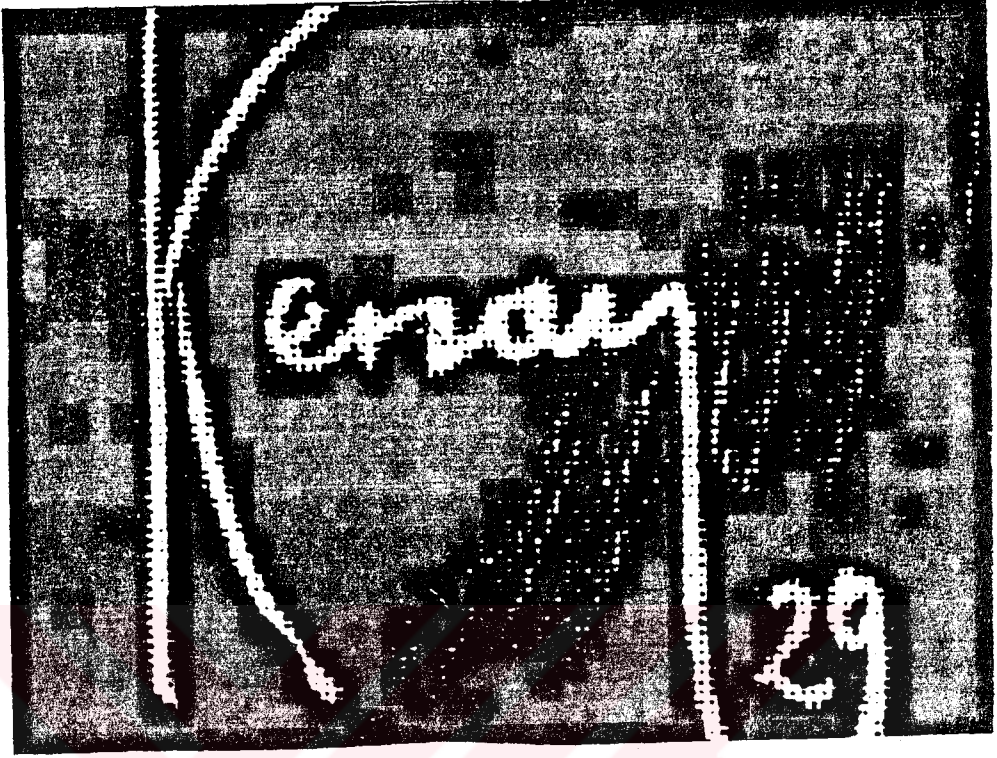
Resim No : 4

Türü : Pul Tasarımları

Tasarımcısı: Cemalettin Mutver

(Grafik Sanatları Dergisi'nden)

Sayı : 4 , sayfa : 30

Resim No : 5
Türü : Afis
İşveren : Jfa Film Şirketi
Tasarımcısı: Kenan Temizan
Konusu : Film

(Akademi dergisi S. 8 - 1973)

Resim No : 6
Tasarımcı: Kenan
Temizan
İsveren : Tobis
Türü : Afiş
Konusu : Film
(Akademi Dergisi
S. 8 - 1973)

Resim No : 7
 Tasarımcı : Kenan
 Temizen
 Türü : Afiş
 Konusu : Film
 (Akademi Dergisi
 S. 8 - 1973)

Resim No : 8
Türü : Afis
İşveren : Ufa Film Şirketi
Tasarımcı : Kenan Temizan
Yapım Yılı : 1929
Konusu : Film

(Neydan Larousse'den)

Cilt : 19

İhap Hulusi: Afiş

Resim No : 9

Resim No : 10

Türü : Afiş

Türü : Afiş

Konusu : Diş Macunu

Konusu : Bankacılık

Tasarımcı : İhap Hulusi

29 Ekim - 1936 - Cumhuriyet

Resim No : 11

Tasarımcı : İhap Hulusi Görey

Türü : İlan

Konusu : Bankacılık

Resim No : 12
Türü : İlan
Tasarımcı : İhap
Hulusi Görey
Yapım Yılı: 1934
Konusu : Banka-
cılık

(Milliyet Sanat
Dergisi'nden)

Y. Dizi : 3
1980

KUPONLU VADELİ MEVDUA

ADAPAZARI

TÜRK TİCARET BANKASI

**KAZANCIYI
BİR KISMINI
KUMBARAN
İÇİN KES AYIR**

1934 - Cumhuriyet

Resim No :13
Türü : İlan
Tasarımcı : İhap
Hulusi Görey
Yapım Yılı: 1934
Konusu : Bankacılık

(Milliyet Sanat
Dergisi'nden)

Y. Dizi : 3
1980

10

KAZANIRSAH

8 HARCA

BİRİKTİR

TÜRKİYE İŞ BANKASI

Resim No : 14

3 Şubat 1935 - Cumhuriyet

1951 İKRAMIYE PLÂNI
BAHÇELİ

EV

VE DOLGUN PARA İKRAMIYELERİ

TÜRKİYE İŞ BANKASI

Resim No : 15

Tasarımcı : İhâp Hulusi Görey

(Çağdaş Türk Sanatı'ndan)

*Bu yarta böyle
GÜLEBİLMEK İÇİN
ŞİMDİDEN BİRİKTİR*

TÜRKİYE İŞ BANKASI

15 Aralık 1936 – Cumhuriyet

Resim No : 16

İNHİSAR LIKÖRLERİ DUVANIN ÇEŞİTLİ
VE TABİ LIKÖRLERİDİR

Les liqueurs du Monopole Jure
sont les plus exquises et les plus naturelles

Resim No : 17

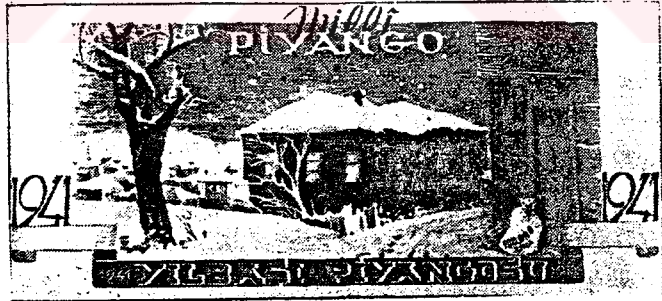

Resim No : 18

Tasarımcı : İhsan Hulusi Görey

(Grafik Sanatları Dergisi'nden)

Sayı : 1 , sayfa : 49

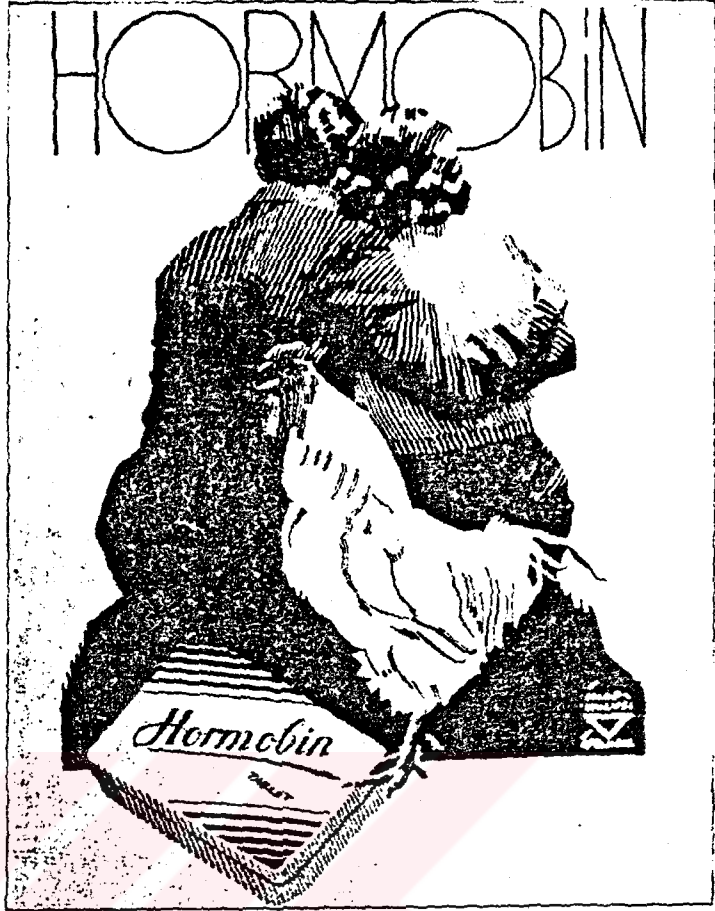
Resim No : 19

İhap Hulusi'nin yıllarca sürdürdüğü "Milli Piyango" çalışmalarından iki örnek

(Milliyet Sanat Dergisi'nden)

Y. Dizi : 3 , sy. 33

Resim No : 21
Türkiyemiz Der. sayı:32, sy. 27

İhan Hulusi'nin "Hormobin" reklâmı

Resim No : 20

Konya-Lezzet Lokantası'nın amblemi
Kuru kahve satan bir firmanın amblemi
(Grafik San. Der.

Sayı : 1, sy. 47)

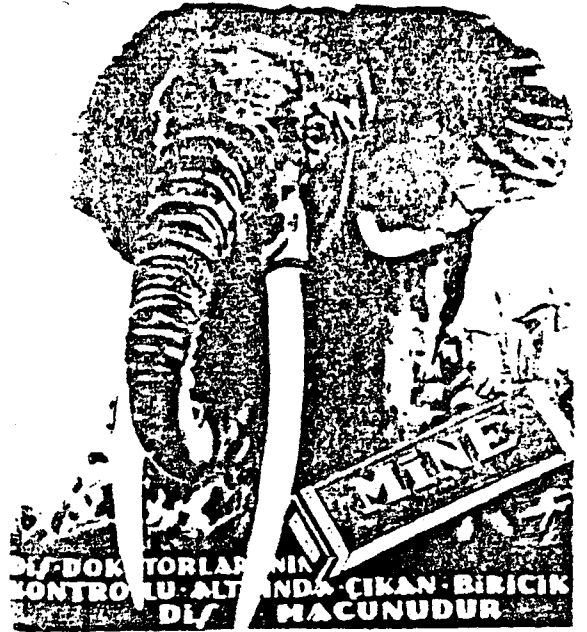

Hazakati dünya
tanınmış muhterem
profesörüm, bana
sıhhatimi iyi gıda
ile kazandırdı.

Çabuk kuvvet-
lenmek için ilaç değil, sana
ÇAPA'nın Ekstra Ekstra MAKARNASINI tavsiye ederim.

Resim No : 22

Tasarımcısı : İhan Hulusi Görev

(Grafik Sanatları Dergisi S. 1, sy. 46)

Resim No : 23

Resimci : Tanrı Hülal Görey

Resim No : 24
Türü : Afis
İsveren : İş Bankası
Tasarımcı : İhâp Hulusi
Konusu : Bankacılık
Yapım Yılı: 1952

Resim No : 25
Türü : Afis
İsveren : Turizm
Bakanlığı
Tasarımcı : İhâp Hulusi
Konusu : Ankara

(Grafik Sanatları Dergisi'nden)

Sayı : 1 , sayfa : 48

Resim No : 26
Türü : Afis
Tasarımcı : İhâp Hulusi
Konusu : Mısır

(Grafik Sanatları
Dergisi'nden)

Sayı : 1 , sy. 48

Resim No : 27
Türü : Afis
İşveren : Milli Piyango
Tasarımcısı: İhsan Hulusi Görey
Yapım Yılı : 1934
Konusu : 30 Ağustos Çekilisi
(Grafik Sanatları Dergisi'nden)
Sayı : 1 , sayfa : 46

Resim No : 28
Türü : Afis
İsveren : Turizm Bakanlığı
Tasarımcı : İhap Hulusi Görey
Konusu : İzmir

(Gösteri Dergisi'nden)

Sayı : 1 , sayfa : 7
1982

Resim No : 29
Türü : Afis
İsveren : Milli Piyango
Tasarımcı : İhsan Hulusi Görey
Konusu : İkramiye

(Milliyet Sanat Dergisi'nden)

Y. Dizi : 3 , sayfa : 31

Resim No : 30
Tasarımcı : İhâp Hulusi
Türü : Afis
Konusu : Yerli Mâllar
Pazarları

Resim No : 31
Tasarımcısı : İhâp Hulusi
Türü : Afis
Konusu : Beykoz
Kunduraları

(Grafik Sanatları Dergisi'nden)

Sayı : 1 , sayfa : 46

Resim No : 32
Türü : Afiş
Tasarımcı : İhap Hulusi Görey
Konusu : Turizm - Mısır

(Milliyet Sanat Dergisi'nden)

Y. Dizi : 31 , sayfa : 5

Resim No : 33
Türü : Afis
İşveren : Tekel İdaresi
Tasarımcı : İhap Hulusi Görey
Konusu : Ankara Birası

(Gelişim Haset Ansiklopedisi'nden)
Cilt : I , sayfa : 27

Resim No : 34

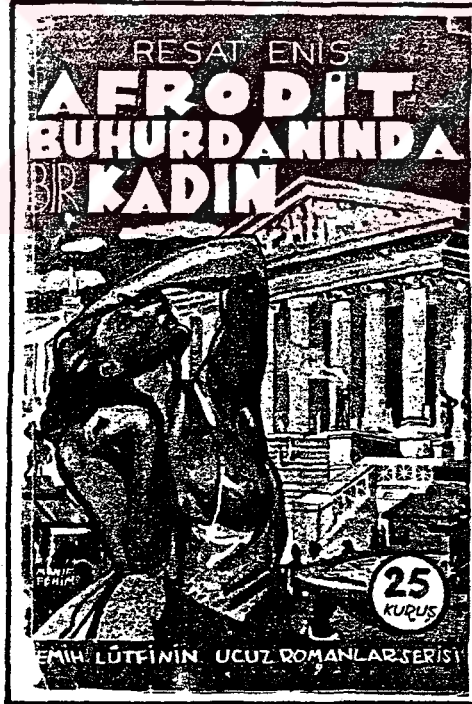
Türü : Tuval Üzerine Yağlıboya

Tasarımcı : Münif Fehim Üzerman

Boyutları : 75 x 100

Konusu : Hayyâmdan Kompozisyon

(Çağdaş Türk Sanatı'ndan , sayfa : 333

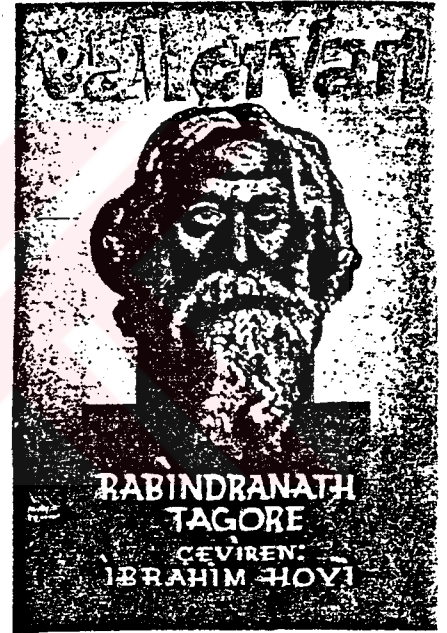
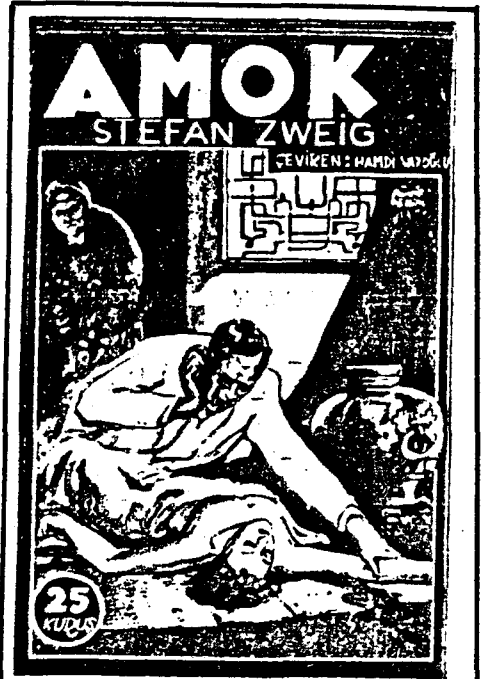
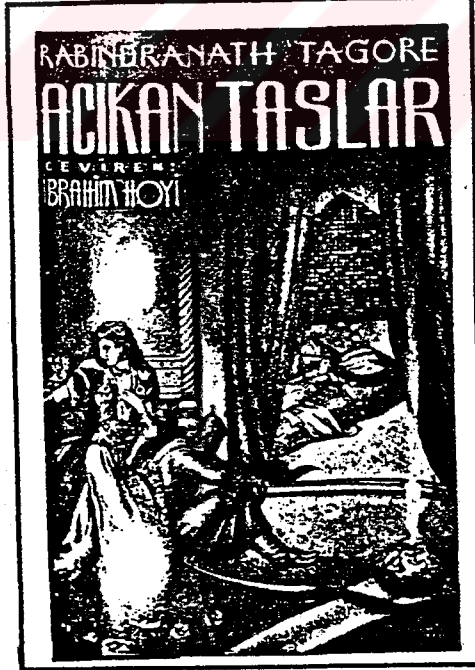
Resim No : 35

Türü : Kitap Kapağı Tasarımı

Tasarımcı : Münif Fehim Üzerman

(Grafik Sanatı Dergisi'nden)

Sayı : 3 , sayfa : 54

Resim No : 36
Türü : Kitap
Kapağı Tasarımları
Tasarımcı : Münif
Fehim
(Grafik Sanatları

Resim No : 37
Türü : Mitop Resimlemeleri
Tasarımcı : Münif Fehim

(Milliyet Sanat Dergisi'nden)

Sayı : 230 , sayfa : 29

Resim No : 58
Türü : Ambalaj - 1968
Brosür - 1948
Sticker - 1950
Etiket - 1952
Etiket - 1955
Pavyon - 1965

Tasarımcı : Atıf Tuna

(Türk Grafik Sanatçıları'ndan)

Sayfa : 182 , 183

RİZE

Çayı

BUĞAIZ ÇAY MUTLAKAŞIĞININ RAPORLARINDA EN İYİ VE SEYİLEN
ÇAYLARIN DANA TATILI VE DANA LAYI OLARAK YALPANDIRILAN
RİZE ÇAYINI HERHALDE DENEYİNİZ

1960

Resim No : 39
Türü : Afis
İsveren : Tekel İdaresi
Tasarımcı : Atif Tuna
Yapım Yılı : 1960
Konusu : Rize Çayı
(Türk Grafik Sanatçıları'ndan)
Sayfa : 182

Resim No : 40
Türü : Afis
İsveren : T.C. Tekel İdaresi
Tasarımcısı : Atıf Tuna
Yapım Yılı : 1949
Konusu : Likör

(Türk Grafik Sanatçıları'ndan)

Sayfa : 183

AKBANK

**LİRALIK
BİR HESAPLA
EV SAHİBİ OLUNUZ.**

Resim No : 41

Türü : İlan

İçeren : Akbank

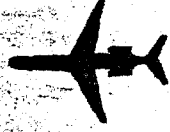
Tasarımcı : Atıf Tuna

Yapım Yılı : 1965

Konusu : Bankacılık

(Türk Grafik Sanatçıları'ndan)

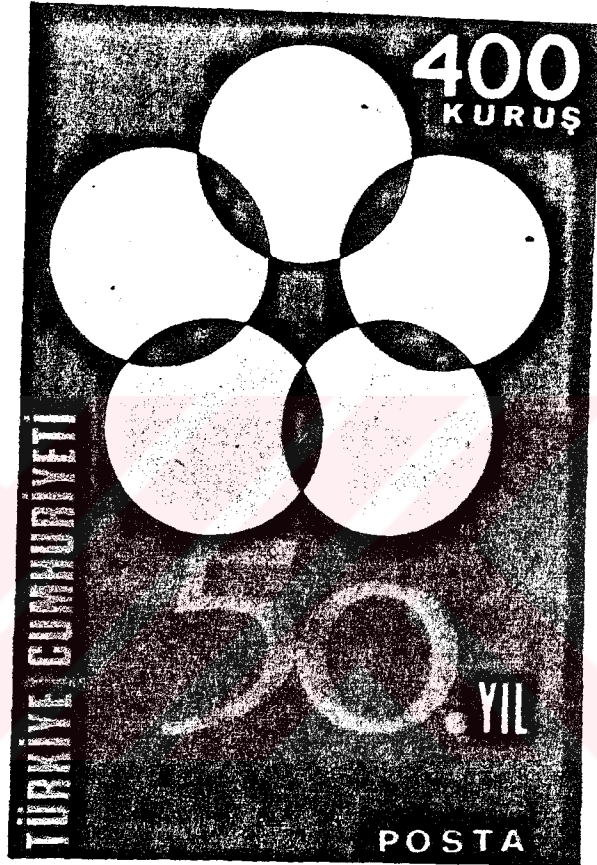
Sayfa : 182

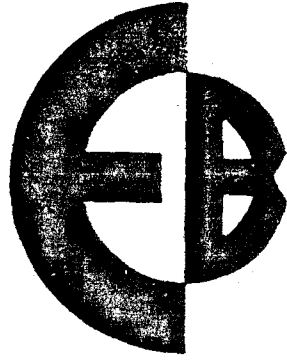
TÜRK HAVA YOLLARI

Resim No : 42
Türü : Afis
İşveren : THY
Tasarımcı : Nemiç Bayık
Konusu : Ulaşım

(Akademi Dergisi S. 8 - 1973)

Resim No : 43 a
Türü : Pul Tasarımı
İşveren : P.T.T.
Tasarımcısı: Namiik Bayık
Yapım Yılı : 1973
Konusu : 50. Yıl
(Çağdas Türk Sanatı'ndan)
Sayfa : 396

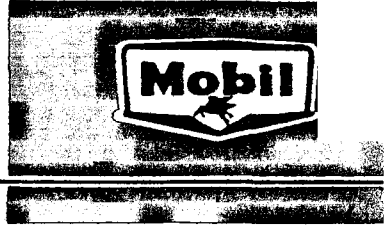
Resim Ko : 43b
Türü : Amblem , ilan
Tasarımcı : Namık Bayık
Konusu : İlaç
Fuar

(Akademi Dergisi S. 8 - 1973)

**DAHA
FAZLA
KİLOMETRE**

Mobil Benzin

**3-17 KASIM 1969
TAKSİM SANAT GALERİSİ**

**SADI
DİREN**

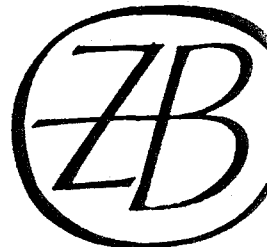
SERAMİK SERGİSİ

MOTO

**Mobiloil
Special**

Pankart, Namık Bayık
— Amblem, Namık Bayık
Afiş, Namık Bayık

Resim No : 44

Çizimci : Namık Bayık

(...)

Resim No : 45
Türü : Afis
İşveren : Mimar Sinan Üniversitesi
Tasarımcısı : Mesut Manioğlu
Yapım Yılı : 1990
Boyutları : 70 x 100
Konusu : Öğretim Kadrosu Sergisi

(Sanatçının Kendisinden)

Resim No :46

Türü : Afiş

İşveren : Türkiye Ulusal Verem Savaşı
Derneği

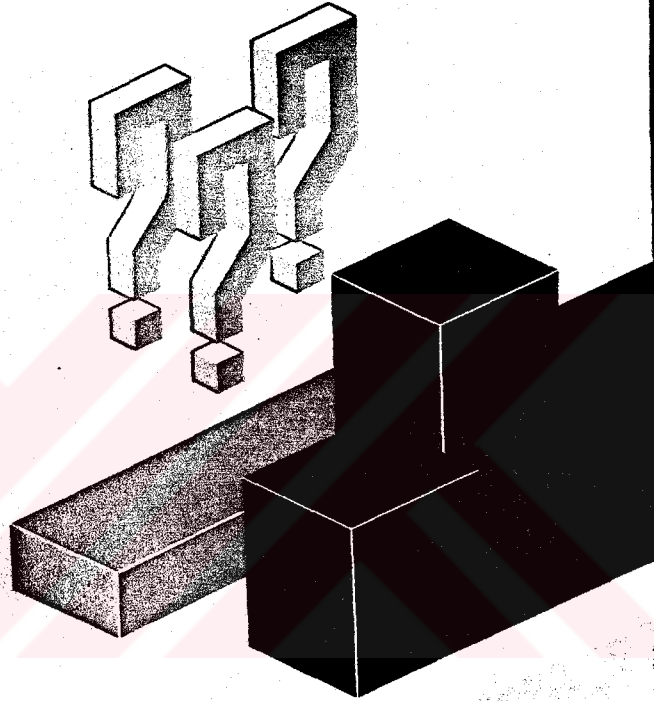
Tasarımcısı: Mesut Manioğlu

Boyutları : 70 x 100

Konusu : Verem Aşısı

(Sanatçının Kendisinden)

Şehircilik, Hukuk ve Yönetim İlişkileri
TÜRKİYE 12. DÜNYA ŞEHİRCİLİK GÜNÜ KOLOKYUMU 16-17-18 Kasım 1988 ANKARA

Ankara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Siyasal Bilimler Fakültesi Salonları

Tarih: 16-17-18 Kasım 1988. Ankara'da yapılacak olan 12. Dünya Şehircilik Günü Koşullarını ve Mimar Sinan Üniversitesi
Şehircilik ve Şehircilik Politikaları Konferansı ile Ankara Şehircilik ve Şehircilik Politikaları Konferansı
Organizasyonu düzenlemektedir.

Resim No : 47

Türü : Afis

İsveren : Ankara Üniversitesi Siyasal
Bilimler Fakültesi

Tasarımcısı : Mesut Manioğlu

Yapım Yılı : 1988

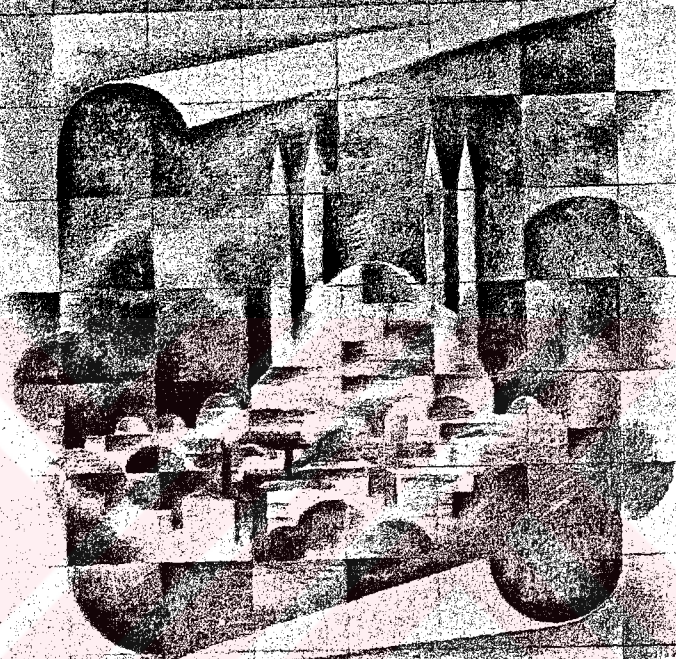
Boyutları : 70 x 100

Konusu : Şehircilik, Hukuk ve Yönetim
İlişkileri

(Sanatçının Kendisinden)

**TARİHİ KENTLERDE
PLANLAMA - DÜZENLEME SORUNLARI
KOLOKYUMU**

6-7-8 Kasım 1987 - EDİRNE

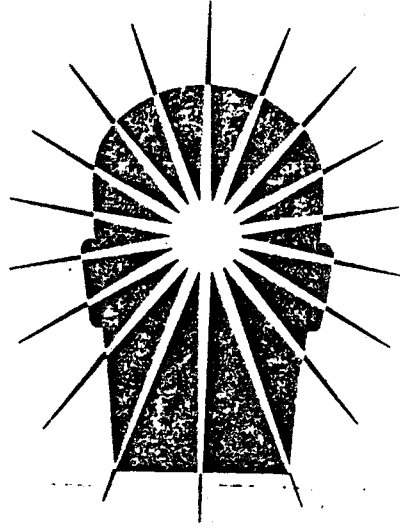
TÜRKİYE 11. DÜNYA ŞEHİRCİLİK GÜNÜ

BAYINDIRLIK VE İSKAN BAKANLIĞI, EDİRNE BELEDİYESİ,

MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ DÜNYA ŞEHİRCİLİK GÜNÜ TÜRKİYE DAIMİ KOMİTESİ
VE TRAKYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ TARAFINDAN DÜZENLENMİŞTİR.

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ KARAĞAÇ EĞİTİM YERLERİ BAĞIYI - EDİRNE

Resim No : 48
Türü : Afis
İsveren : Edirne Belediyesi
Tasarımcısı : Mesut Manioğlu
Yapım Yılı : 1987
Boyutları : 70 x 100
Konusu : Tarihi Kentlerde Planlama,
Düzenleme Sorunları
(Sanatçının Kendisinden)

Amblem / Mesut Manioğlu'ndan

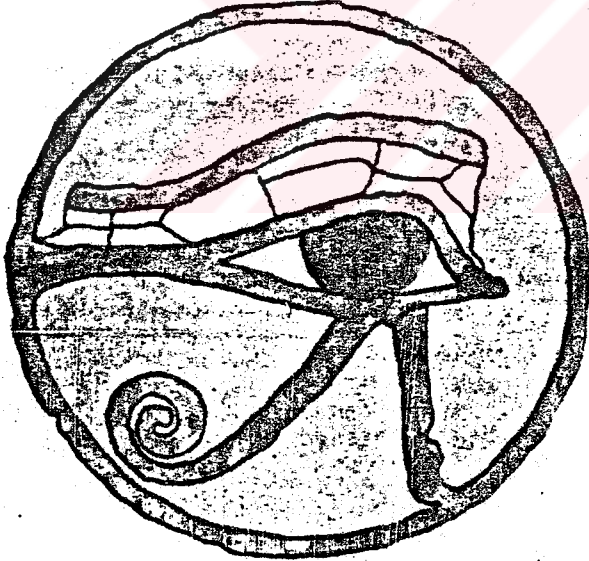

Resim No : 49

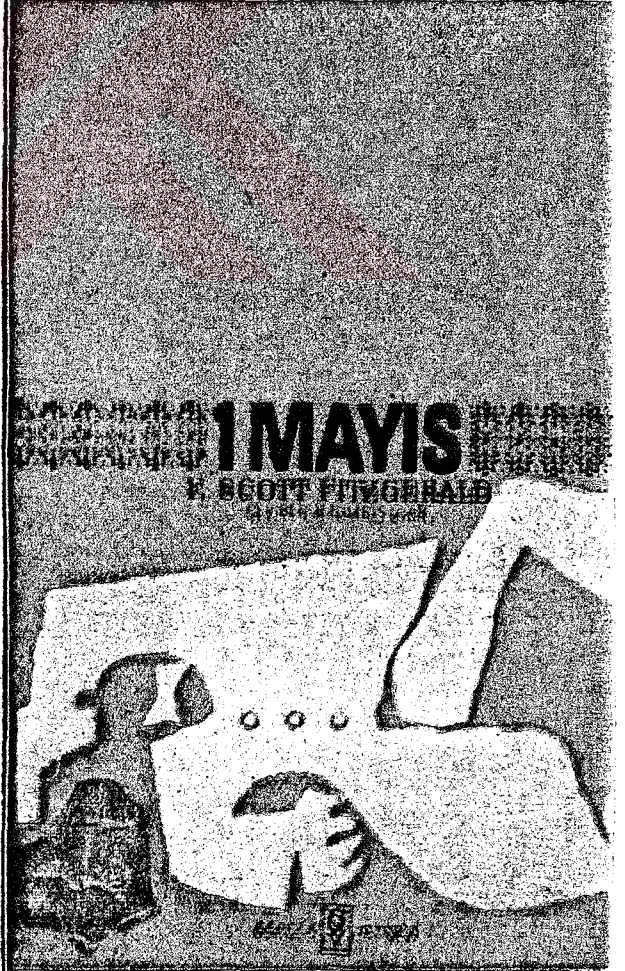
Tasarımcı : Mesut Manioğlu
(Akademi Dergisi S. 8 - 1973)

Kapak düzeni: Sait Maden

TALAT SAİT HALMAN
İSTİ UYGARLIKLARIN
SİİRLERİ

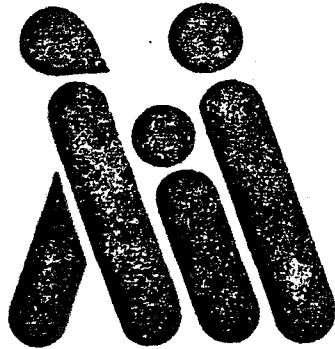
Resim No : 50

Tasarımcı : Sait Maden

Türü : Kitap Kapağı Tasarımı
(Milliyet Sanat Dergisi'nden)

Lorca
DÜŞÜNÜŞLERİ

Sappho
ŞİİRLER

ANNEM
VE BEN

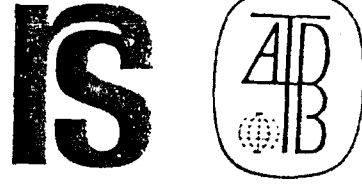
Amblem
Kitap kapağı yazı düzenlemesi

Resim No : 51

Tasarımcı : Sait Maden

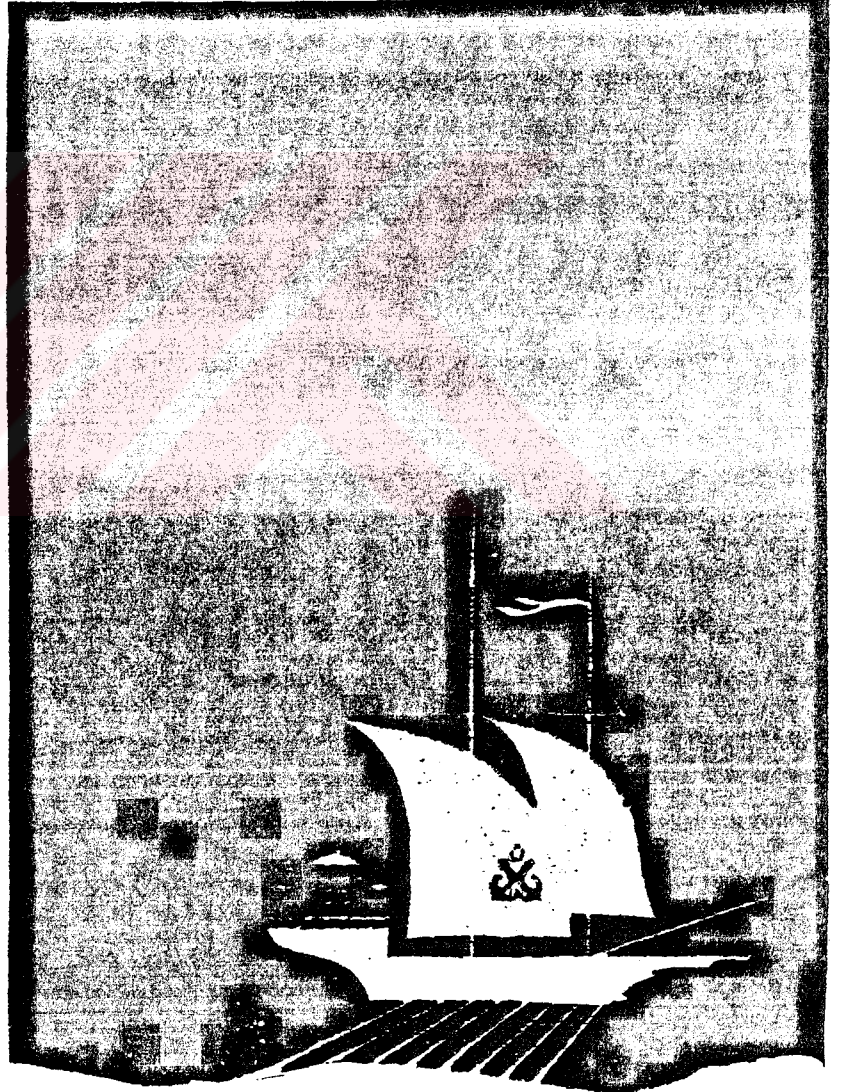
(Grafik Sanatları Dergisi'nden)

Sayı : 1 , sayfa : 20

Ambiem, Sait Maden

Sait Maden'den ağış

DENİZYOLLARI

Resim No : 52

Tasarımcı : Sait Maden

(Milliyet Sanat Dergisi'nden)

v nııı 41 7

JAROSLAV HASEK ASLAN ASKER ŞVAYK

ROMAN / ÇEVİREN: AYŞEGÜL GÜNGÖR / ATAÇ KİTAPLARI

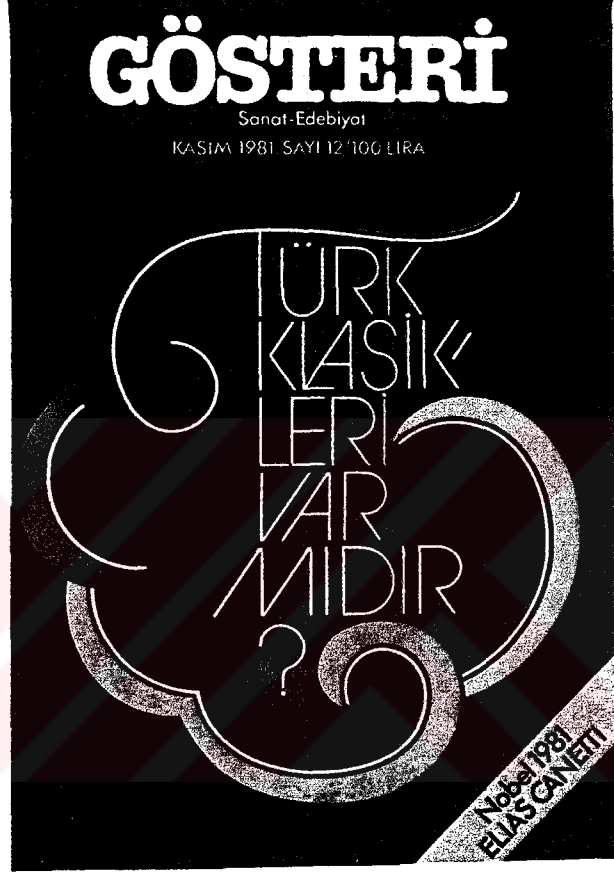
Resim No : 53

Türü : Kitap Kapağı Tasarımı

Tasarımcısı: Sait Maden

Konusu : Kitap

(Akademi Dergisi S. 8 - 1973)

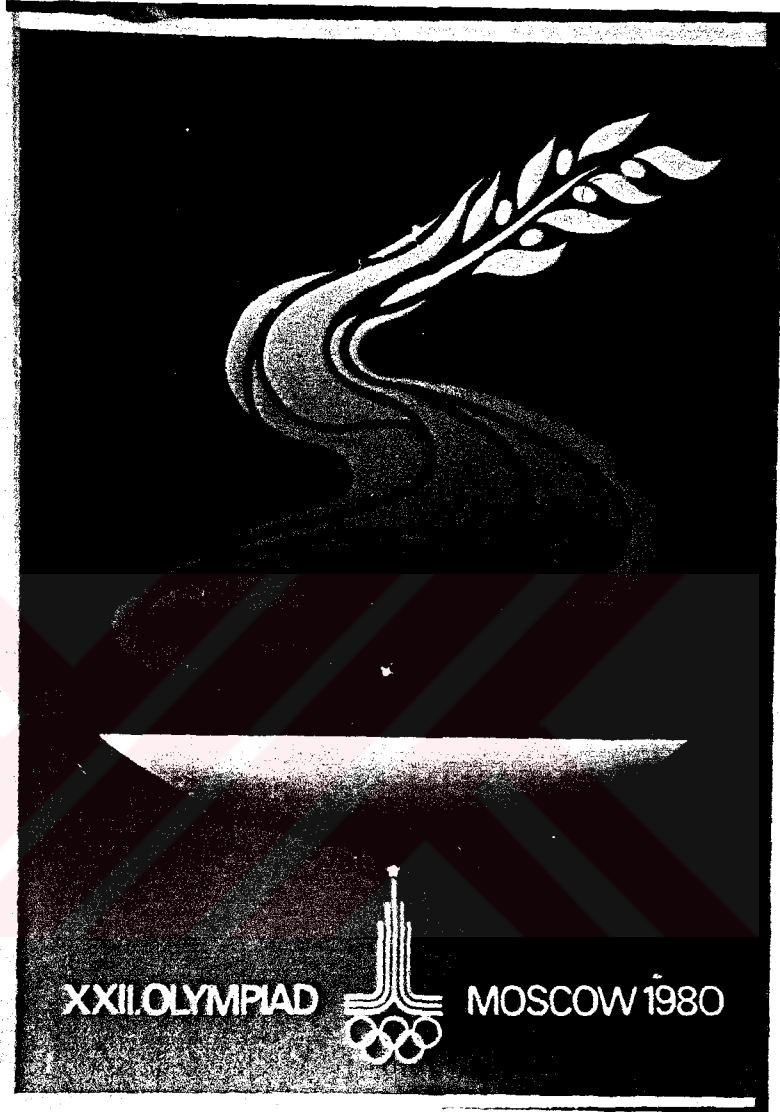
Resim No : 54
Türü : Dergi Kapağı Tasarımı
Tasarımcı : Sait Maden
İsveren : Hürriyet - Gösteri Dergisi
Boyutları : 20 x 25
Yapım Yılı : 1981
(Aslından)

Resim No : 55
Türü : Afis
İsveren : Devlet Tiyatroları
Tasarımcı : Mengü Ertel
Yapım Yılı : 1983 (1972)
Konusu : Kechanlı Ali Destanı
Tasarımcı Kuruluş: San Reklam
(Sanatçının özel kataloglarından)

Resim No : 56
Türü : Afis
Tasarımcısı : Mem. V. Artel
Yapım Yılı : 1973
İşveren : İstanbul Kültür ve Sanat
Vakfı
Konusu : İstanbul Festivali
Tasarımcı Kuruluş : San Reklam
(Sanatçının özel kataloglarından)

Resim No : 57

Türü : Afiş

Tasarıncısı: Mengü Ertel

Yapım Yılı: 1980

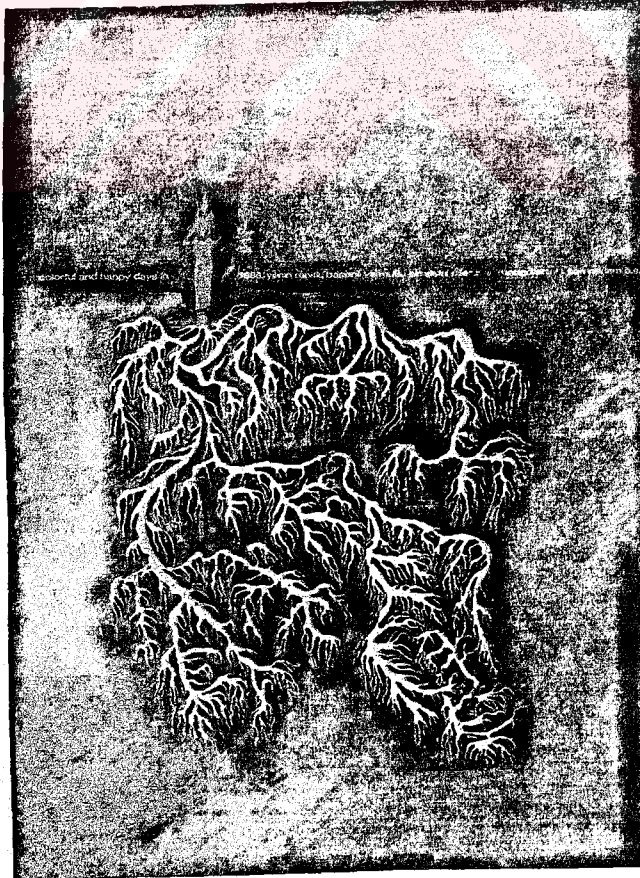
Konusu : XXII.Olimpiyatlar - Moskova

Ulusal Jürisi Yüksek Jüri'nin Değerlendirdiği
yarışmada III. olup, Bronz Madalya Kazanmıştır.

(Sanatçının özel kataloglarından)

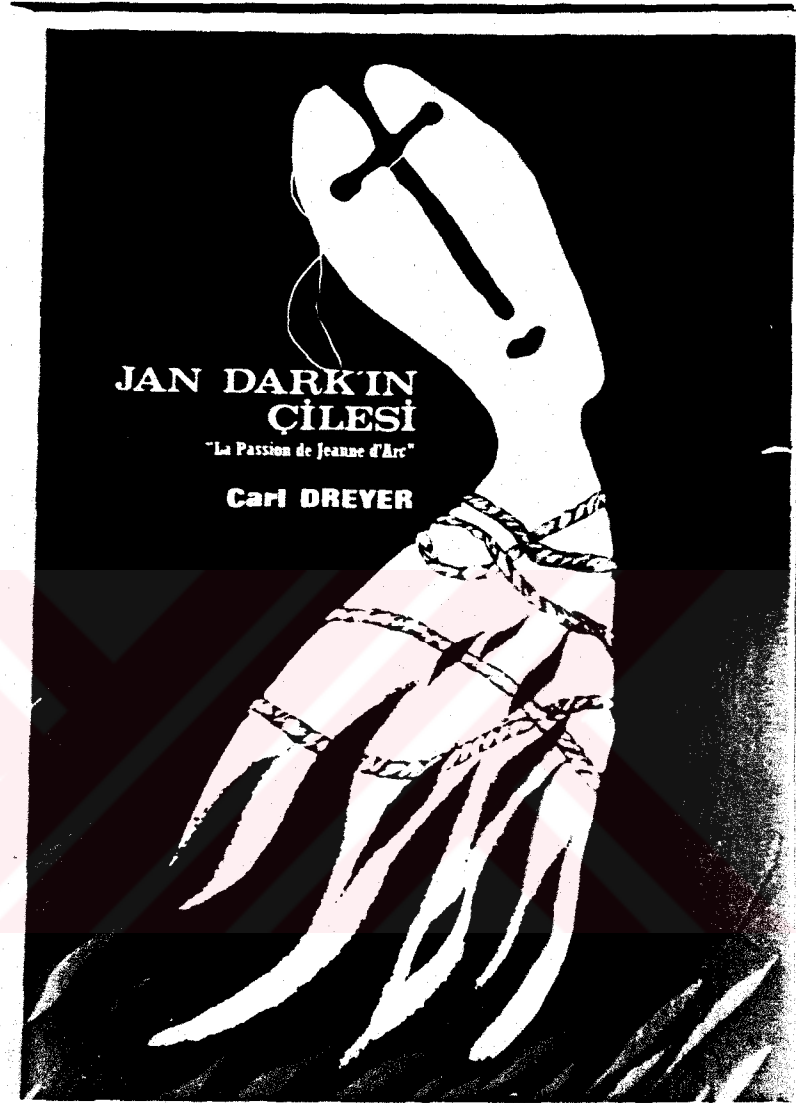
Resim No: 58

Tasarımcı : Mengü Ertel
(Sanatçının özel kataloglarından)

Resim No : 59a
Türü : Afiş
Tasarımcısı : Mengü Ertel
Konusu : Tiyatro - Carrar Ananın
Silahları
(Sanatçının özel kataloglarından)

Resim No : 59b

Türü : Afis

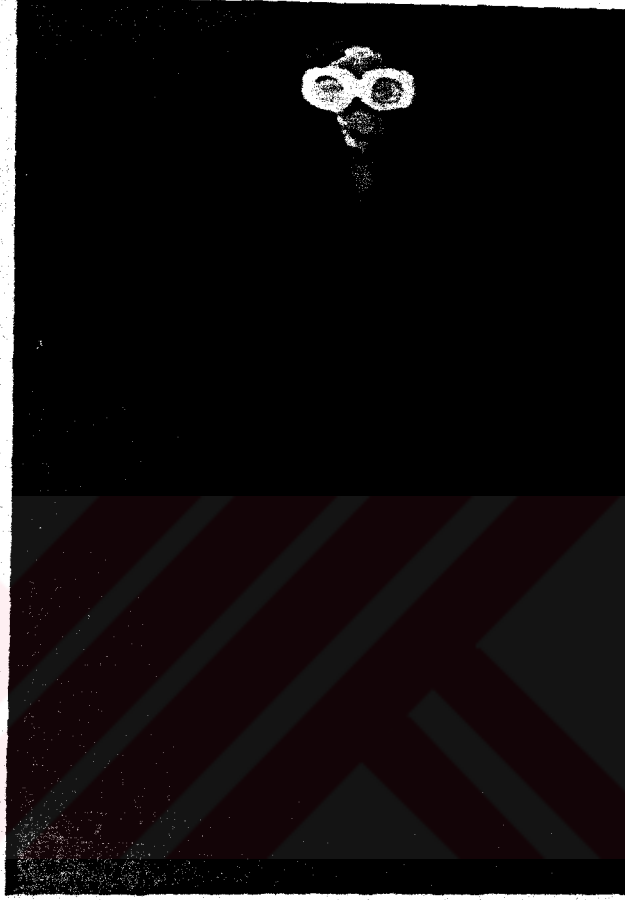
Tasarımcısı : Mengü Ertel

Konusu : Jan Dark'ın Çilesi - Tiyatro

(Sanatçının özel kataloglarından)

Resim No : 60a
Türü : Afis
Tasarımcısı: Mengü Ertel
Konusu : Tiyatro - Palyaço
(Sanatçının özel kataloglarından)

Resim No : 60b
Türü : Afis
Tasarımcı : Mengü Ertel
Yapım Yılı: 1969
Konusu : Tiyatro
(Sanatçının özel kataloglarından)

FIDELIO

Resim No : 61
Türü : Afis
İşveren : Devlet Opera ve Balesi
Tasarımcısı : Mengü Ertel
Yapım Yılı : 1973
Konusu : Opera - Fidelio
(Sanatçının özel kataloglarından)

Resim No : 62

Türü : Afiş

Tasarımcı : Mengü Ertel

Yapım Yılı: 1968

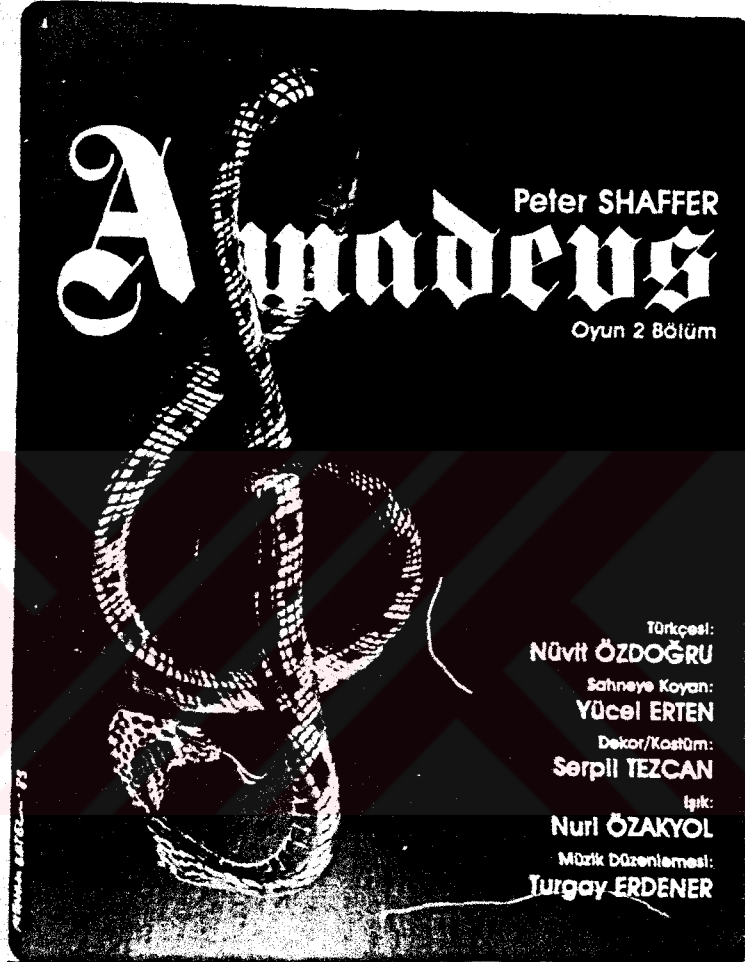
Konusu : Tiyatro - Romeo ve Juliet

(Sanatçının özel kataloglarından)

Mengü

Resim No : 63
Türü : Afis
İzveren : Arena Tiyatrosu
Tasarımcısı : Mengü Ertel
Yapım Yılı : 1969
Konusu : Tiyatro - Aslan Asker Şvayk
(Sanatçının özel kataloglarından)

Resim No : 64
Türü : Afis
İsveren : Devlet Tiyatroları
Tasarımcısı : Mengü Ertel
Yapım Yılı : 1983
Konusu : Tiyatro - Amadeus
(Sanatçının özel kataloglarından)

Resim No : 65
Türü : Afis
İşveren : İstanbul Kültür ve Sanat
Vakfı
Tasarımcısı : Mengü Ertel
Yapım Yılı : 1989
Konusu : Tiyatro Festivali
(Sanatçının özel kataloglarından)

Resim No : 65
Türü : Afis
İşveren : Kent Oyuncuları
Tasarımcısı : Yurdaer Altıntaş
Yapım Yılı : 1985
Konusu : Tiyatro - Beş Yol

(Sanatçının 1991 Afis Sergisi Katalogundan)

Resim No : 67

Türü : Afis

İsveren : Kent Oyuncuları

Tasarımcısı: Yurdaser Altıntaş

Yapım Yılı : 1961

Konusu : Tiyatro - Aptal Kız

(Sanatçının 1991 Afis Sergisi Kataloğundan)

Resim No : 53
Türü : Afis
İçveren : Kent Oyuncuları
Tasarımcı : Yurdaer Altıntaş
Yapım Yılı : 1965
Konusu : Tiyatro - Pembe Kadın
(Sanatçının 1991 Afis Sergisi Katoloğundan)

Resim No : 60
Türü : Afis
İsveren : Dormen Tiyatrosu
Tasarımcısı : Yurdaer Altıntaş
Yapım Yılı : 1987
Konusu : Tiyatro - Bit Yeniği

(Sanatçının 1991 Afis Sergisi Kataloğundan)

Resim No : 70
Türü : Afis
İsveren : Kent Oyuncuları
Tasarımcısı : Yurdaer Altıntaş
Yapım Yılı : 1984
Konusu : Tiyatro - Ben Anadolu

(Sanatçının 1991 Afis Sergisi Kataloğundan)

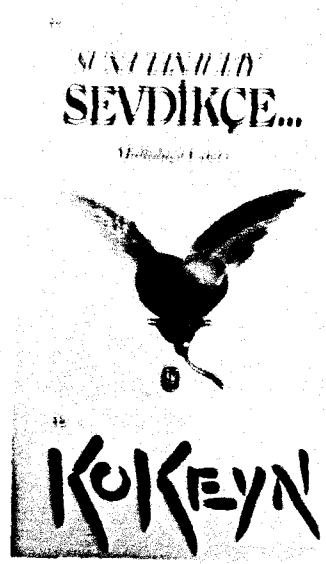
Resim No : 71
Türü : Afis
İsveren : Dormen Tiyatrosu
Tasarımcısı : Yurdaer Altıntaş
Yapım Yılı : 1990
Konusu : Tiyatro - Karmakarışık
(Türkiye'den Afisler'den)
Sayfa : 129

ALİ H. NEYZİ
*Uzatmalı Sevgiliye
Mektuplar*

Resim No : 72
Türü : İllüstrasyon
Tasarımcı : Erkal Yavi
Yapın Yılı: 1985
Konusu : Kitap Kapağı
(Türk Grafik Sanatçıları'ndan)
Sayfa : 202 , 203

Resim No : 73

Türü : Kitap Kapağı Çalışması

Yaratıcısı: Murat Yavi

(Türk Grafik Sanatçıları'ndan)

Sayfa : 202

Resim No : 74
Türü : Kitap Kapağı Çalışması
İşveren : Adam Yayıncılık
Tasarımcı : Erkel Yavi
Konusu : Kitap

(Milliyet Sanat Dergisi'nden)

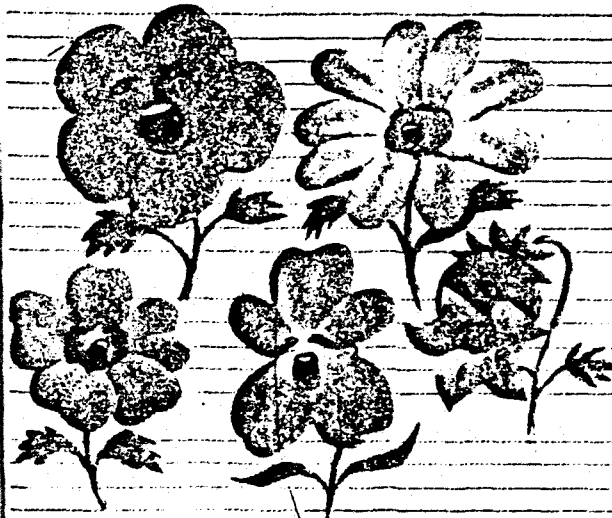
Y. Dizi : 114 , sayfa : 27

aziz nesin BİR SÜRGÜNÜN ANILARI

KIR ÇİÇEKLERİ

100 TÜRKÜ
MUAMMER SUN

Resim No : 75

Tasarımcı: Erkal Yavi

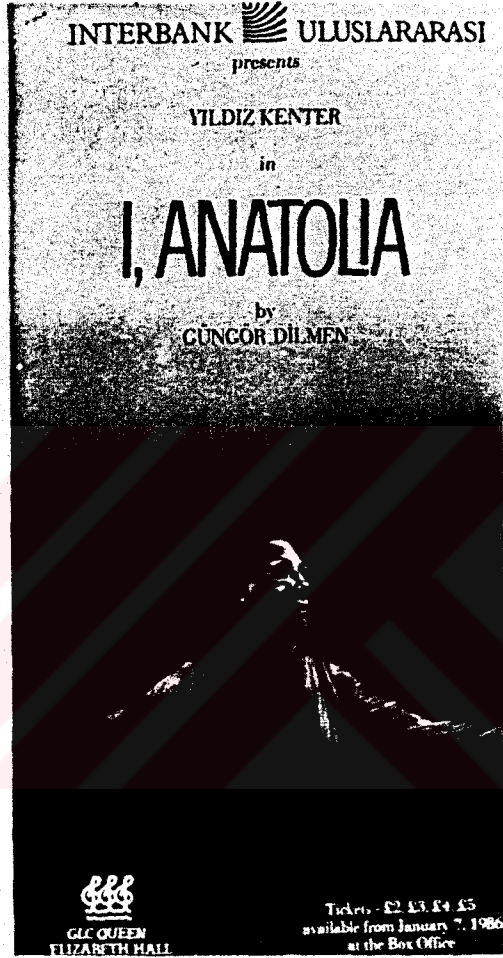
(Milliyet Sanat Dergisi'nden)

Y. dizi : 114 . sv. 24

Resim No : 76
Türü : Afis
İsveren : İstanbul Devlet Opera ve
Balesi
Tasarımcısı : Erkal Yavi
Yapım Yılı : 1970
Konusu : Opera - Rigoletto

(Türkiye'den Afisler)
Sayfa : 20

Resim No : 77
Türü : Afis
İsveren : Inter Bank
Tasarımcısı : Erkel Yavi
Yapım Yılı : 1986
Konusu : Tiyatro

(Türk Grafik Sanatçıları)

Sayfa : 203

Pul Tasarımları

UNITED NATIONS COMMEMORATIVE
FIRST DAY COVER COLLECTION

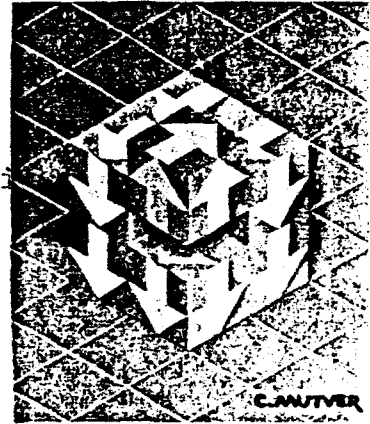

UNITED NATIONS COMMEMORATIVE
FIRST DAY COVER COLLECTION

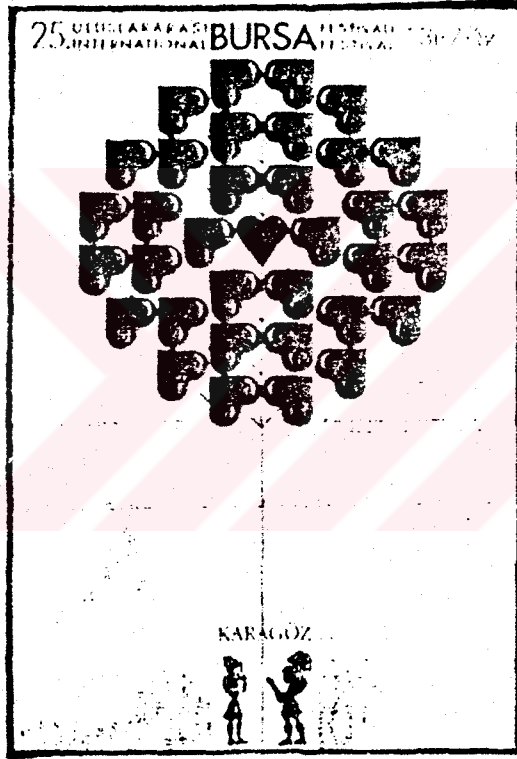

INTERNATIONAL CIVIL AVIATION ORGANIZATION

DIE SAMMLUNG DER
GEDENKMAREN-ERSTTAGSBRIEFE
DER VEREINTEN NATIONEN

(Grafik San. Der.'den)
S. 4 , sy. 23

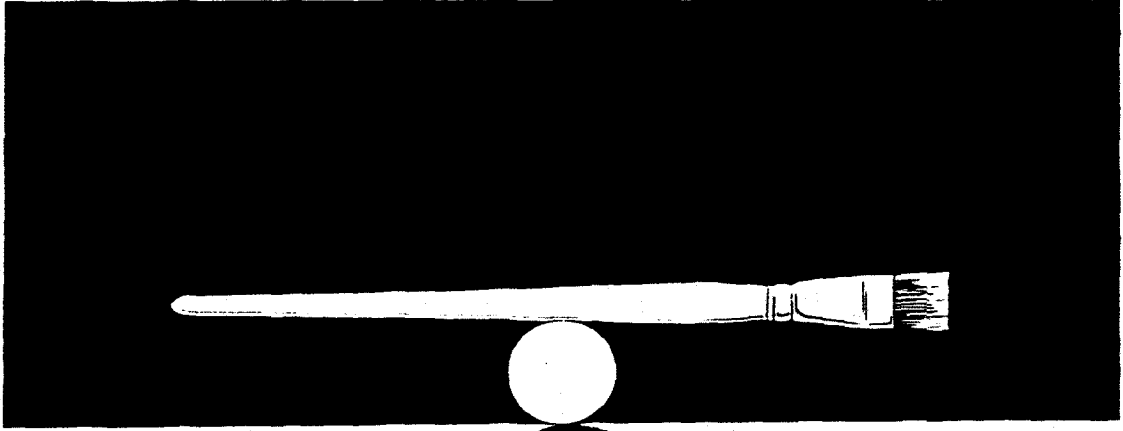

Resim No : 78
Türü : Afis
İsveren : Bursa Belediyesi
Tasarımcı : Cemalettin
Mutver
Yapım Yılı : 1986
Konusu : Festival
(Gösteri'den
1986 - S. 67)

Resim No : 79
Türü : Afis
İsveren : Bursa Belediyesi
Tasarımcısı : Cemalettin Mutver
Yapım Yılı : 1987
Konusu : Festival
Tasarımcı Kuruluş : Bürograf

(Türkiye'den Afisler)
Sayfa : 62

ALTAN ADALI

(1939 - 1988)

1939 yılında Zonguldak'ta doğdu. Ankara Atatürk Lisesi'ni bitirdikten sonra, 1961 yılında İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, Resim Bölümü "Zeki Türk İleri" Atölyesi'nde öğrenime başladı. 1966-67 yılında öğrenimini tamamladı. Resim Bölümü'nde assistant oldu. 1968 yılında Devlet Yürütlü İhtisas Bursu'nu kazanarak Paris'e gitti. Orada Derr - Sept, S. William Haver Atölyesi'nde resim ve gravür çalışmaları yaptı. Ulusal Sanatlar Yüksek Okulu'ndan başarıyla mezun oldu. 1973 yılında, yeniden İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nde ki assistantlık görevine döndü. 1974 yılında 15. Devlet Resim Heykelt Serisi Başarı Ödülünü kazanan sanatçı, 1976 Devlet Güzel Sanatlar Galerisi (Ankara) Kurma Serisi, 1977 1. Kişisel Sergi (Etiler) Ankara Sanat Galerisi, 1977 Güzel Sanatlar Derrin Sergisi, 1978 Güzel Sanatlar Derrin Sergisi, 1979 Devlet Sanat Galerisi, Kişisel Sergi, 1980 Saliha Turgutlu ile Özgün Sergi (Galeri Baraj), 1980 "Paralel" Kurma Sanat Galerisi, Kurma Sergi, 1980 Tem Sanat Galerisi, Kurma Sergi, 1980 Özgün Sanat Galerisi Kurma Sergisi, 1982 Özgün Sanat Galerisi, Kişisel Sergi, 1988 Devlet Resim Heykelt Müzesi retrospektif Sergi.

17 ARALIK 1988 - 7 OCAK 1989

TEŞVİKİYE
SANAT
GALERİSİ

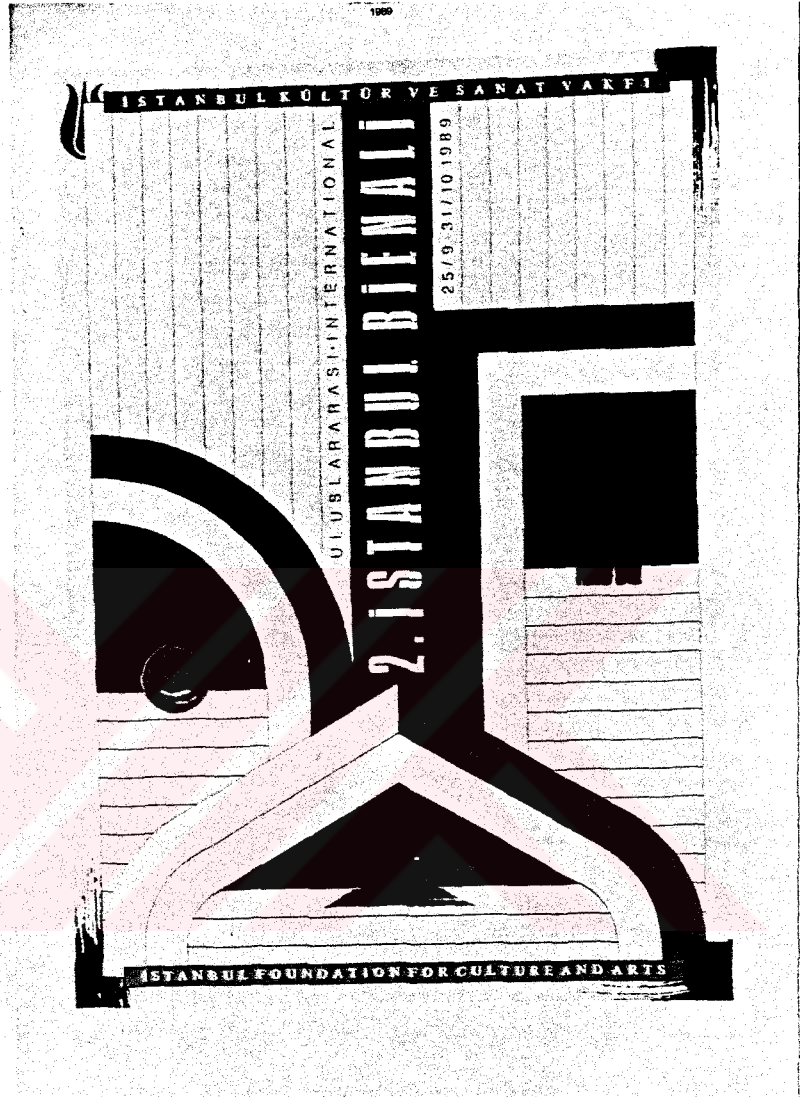
YAPIM YILI/YEAR

Resim No : 80
Tasarımcı : Cemalettin Mutver
(Türkiye'den Afisler'den)
Sayfa : 76

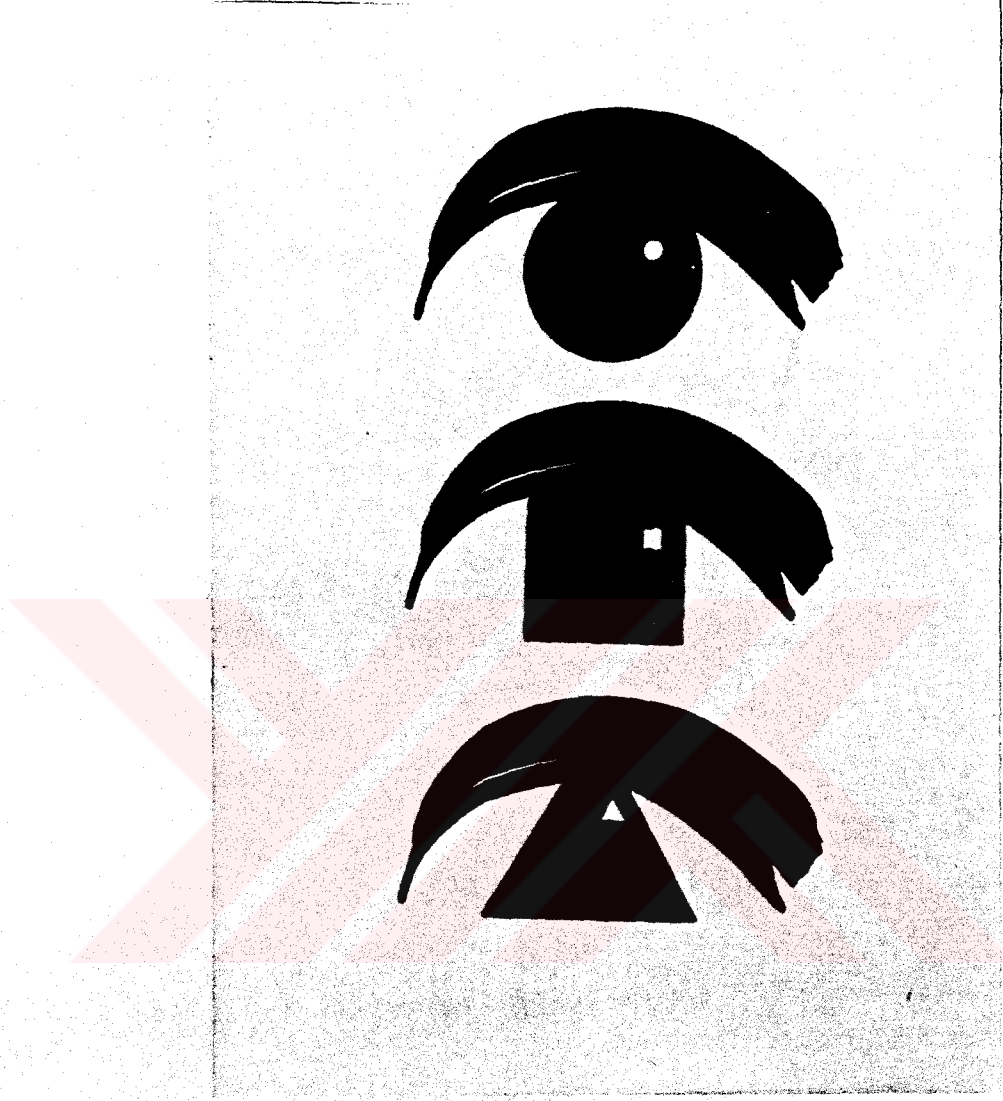

Resim No : 81
Türü : Afis
İsveren : İstanbul Devlet Tiyatroları
Tasarımcısı : Cemalettin Mutver
Yapım Yılı : 1989
Konusu : Çocuk Oyunu

(Türkiye'den Afisler)
Sayfa : 85

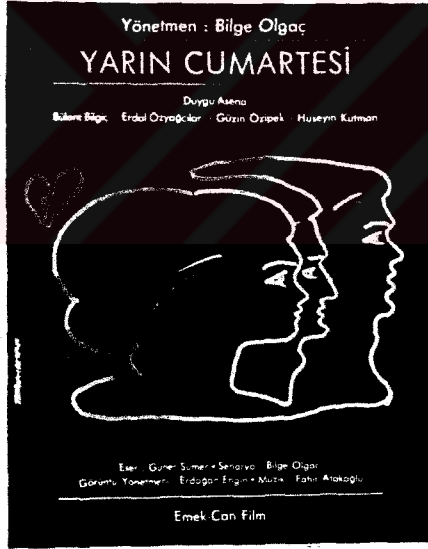
Resim No : 82
Türü : Afis
İsveren : İstanbul Kültür ve Sanat
Vakfı
Tasarımcısı : Cemalettin Matver
Yapım Yılı : 1989
Konusu : II. İstanbul Bienali
(Türkiye'den Afisler)
Sayfa : 99

Resim No : 83
Türü : Amblem
İsveren : Grafikerler Meslek
Kurulu
Tasarımcısı: Cemalettin Mutver
Yapım Yılı : 1989
Konusu : Kitap Kapağı Tasarımı

(Türk Grafik Sanatçıları)

Sayfa : 154

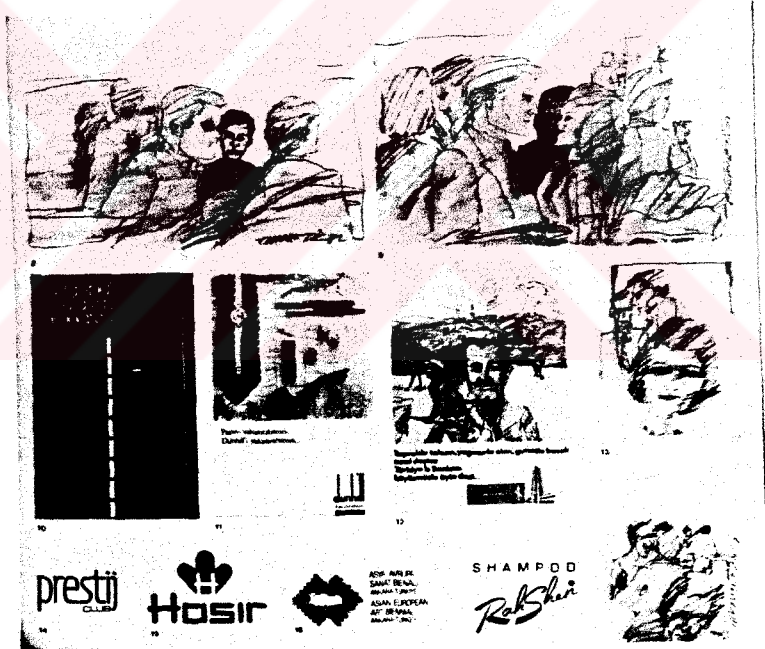
Resim No : 84

Türü : Afis

Tasarımcı : Turgay Betil

(Türk Grafik Sanatçıları'ndan)

Sayfa : 52

Resim No : 85

Tiyatro Afisi :(Milano Müzesi'nde)

Çocuk Oyunu Afisi

İllüstrasyon; Afis ; Dergi Kampanyası;

Afis; İllüstrasyon; Amblemler ve Logolar.

Tasarımcı : Turgay Betil

(Türk Grafik Sanatçıları'ndan)

Sayfa : 53

Resim No : 86

Türü : Afis

İsveren : Devlet Tiyatroları

Tasarımcı: Turgay Betil

Yapım Yılı: 1979

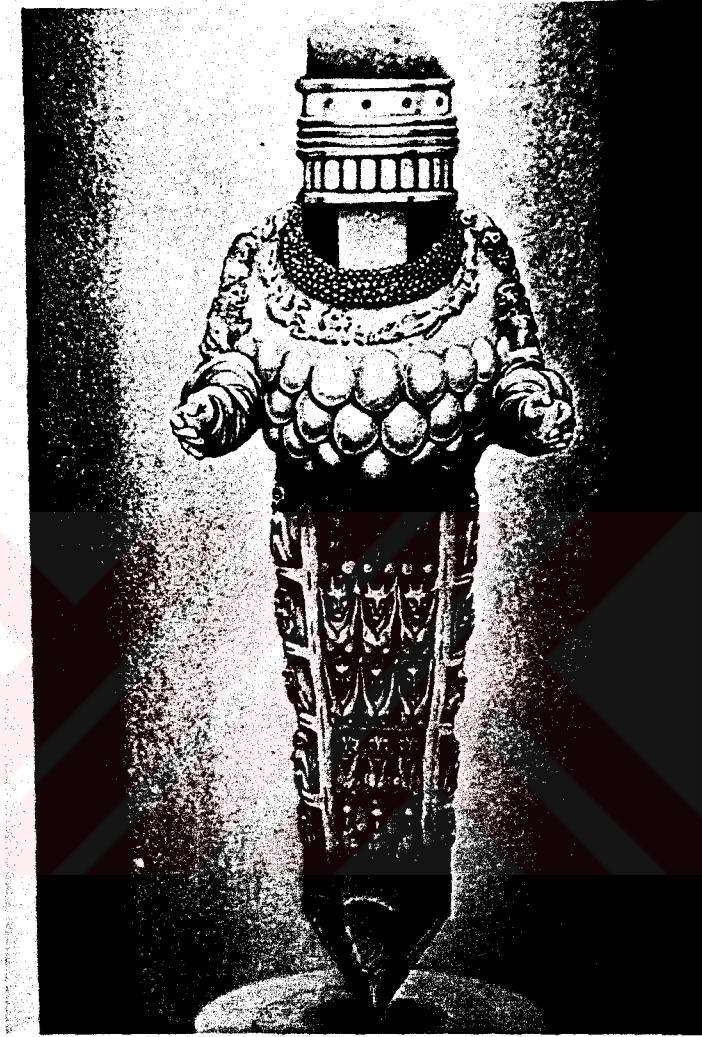
Konusu : Tiyatro

(Gösteri Dergisi'nden)

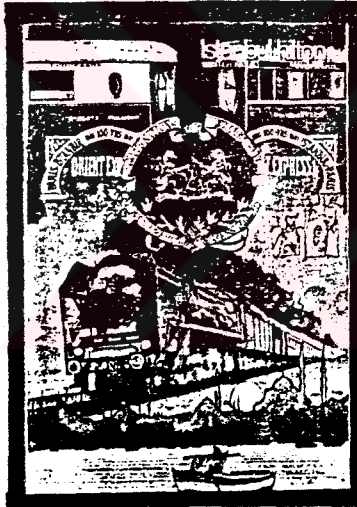
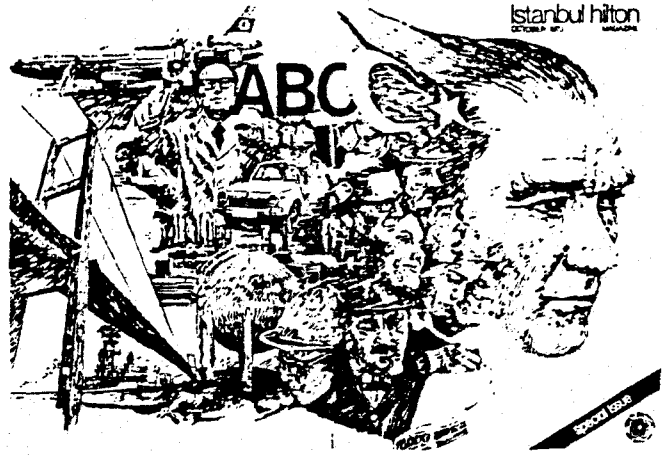
1981 - S. 7, sy.32

Resim No : 87
Türü : Turistik Harita
İşveren : Hilton Otel İstanbul
Tasarımcısı : Aydın Erkmen
Yapım Yılı : 1986
Konusu : Boğaziçi - İstanbul
(Türk Grafik Sanatçıları'ndan)
Sayfa : 106

Resim No : 88
Türü : Dergi Kapağı İllüstrasyonu
İsveren : Grafik Sanatı
Plastik Sanatlar Dergisi
Tasarımcısı : Aydın Erkmn
Yapım Yılı : 1986
(Türk Grafik Sanatçıları'ndan)
Sayfa : 106

Konu: İstanbul Hilton Magazin.
peşışık konulu kapak illüstrasyonları
Firma: İstanbul Hilton Magazin
Baskı: Aksoy Matbaacılık, Apa Ofset Basımevi

Konu: Türkiye ve Türkiye'nin Hazineleri I,II
Firma: İstanbul Hilton Magazin
Baskı: Apa Ofset Basımevi

Resim No : 89

Tasarımcı : Aydın Erkmen

(Grafik Sanatları Dergisi'nden)

Sayı : 6 , sayfa : 22

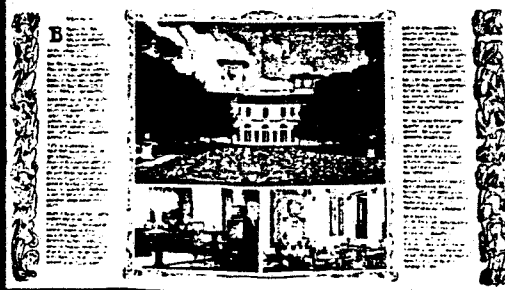
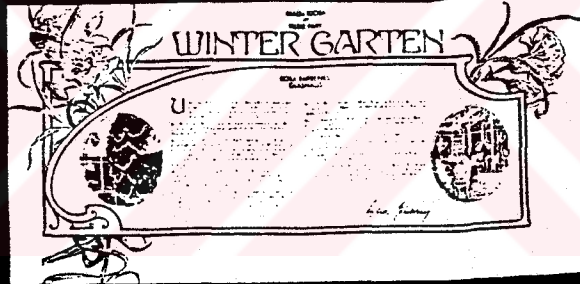
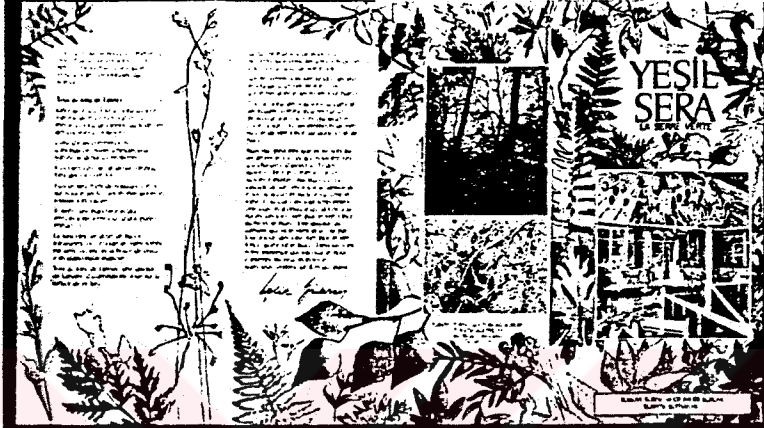

Resim No : 90a
Türü : Dergi Kapak İllüstrasyonu
İşveren : Hilton Magazin
Tasarımcısı : Aydın Erkmén
Yapım Yılı : 1986
Konusu : Türkiye'nin Hazineleeri
(Türk Grafik Sanetçıları'ndan)
Sayfa : 106

Resim No : 90b
Türü : Dergi Kapağı illüstrasyonu
İçeren : Hilton Magazin
Tasarımcısı : Aydın Erkmen
Yapım Yılı : 1986
Konusu : Türkiye'nin Hazineleeri
(Türk Grafik Sanatçıları'ndan)
Sayfa : 106

Konu: Broşur Dizaynı
Firma: TTOK Turistik İşletmeler
Fotoğraf: Çelik Gülersoy
Baskı: Güzel Sanatlar Matbaası

Konu: Broşur Kapağı dizaynı
Firma: Vakko
Fotoğraf: Ara Güler
Ajans: Data İletim Tanıtım Yayıncılık
Baskı: Aksoy Matbaacılık
Konu: TC Kültür ve Turizm Bakanlığı
Sergi: Broşurleri
Fotoğraf: Ara Güler
Ajans: Data İletim Tanıtım Yayıncılık
Baskı: Güzel Sanatlar Matbaası

Resim No : 91

Tasarımcı : Aydın Erkmén

(Grafik Sanatları Dergisi'nden)

MODERN FOLK ÜÇLÜSÜ

Yönetici: İsmail Kültür
 Gitar: Bayram Murat
 Bas: Niyazi M. Öner

Yönetici: İsmail Kültür
 Gitar: Bayram Murat
 Bas: Niyazi M. Öner

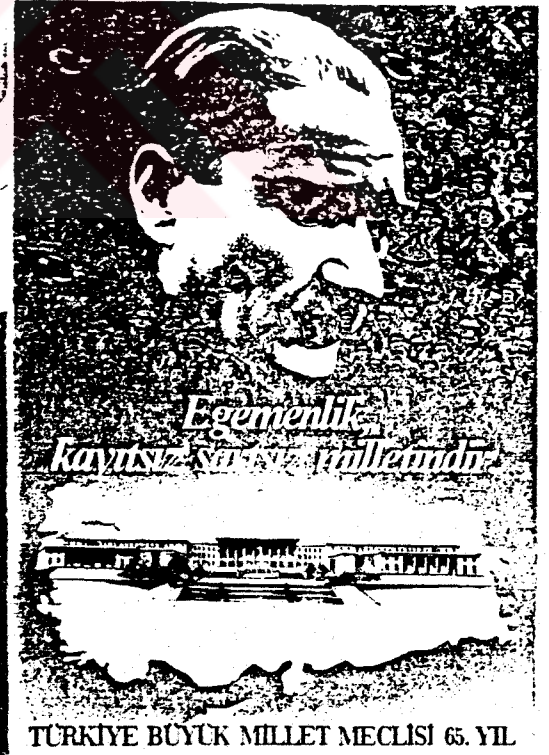
DANDAKİ KEMANCI

RAYMOND LEEFVRE NO.5 et son grand orchestre

Konu: Akbank 25. yıl
 Firma: Akbank
 Baskı: Apa Ofset Basımevi

Konu: TBMM Kuruluşunun 65. Yılı
 Baskı: Aksoy Matbaacılık

Resim No : 92

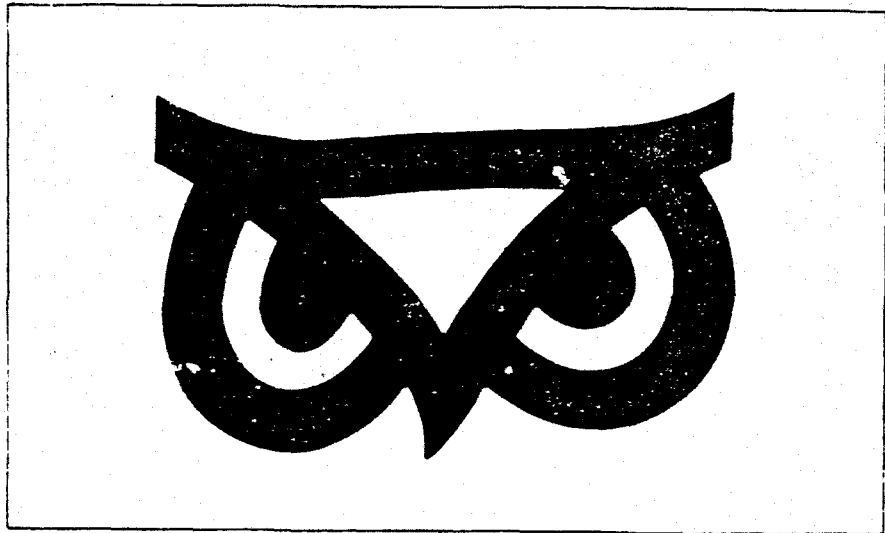
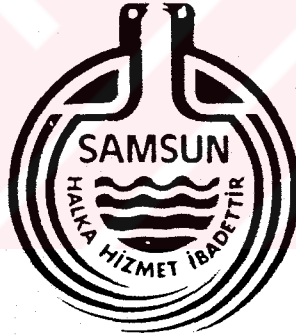
Tasarımcı : Aydın Erkmen

(Grafik Sanatları Dergisi'nden)

Sayı : 6 , sayfa : 28

— Amblem, Abdullah Taşçı
Afiş, Abdullah Taşçı

Abdullah Taşçı: İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi amblemi

Resim No : 93

Tasarımcı : Abdullah Taşçı

(Milliyet Sanat Dergisi'nden)

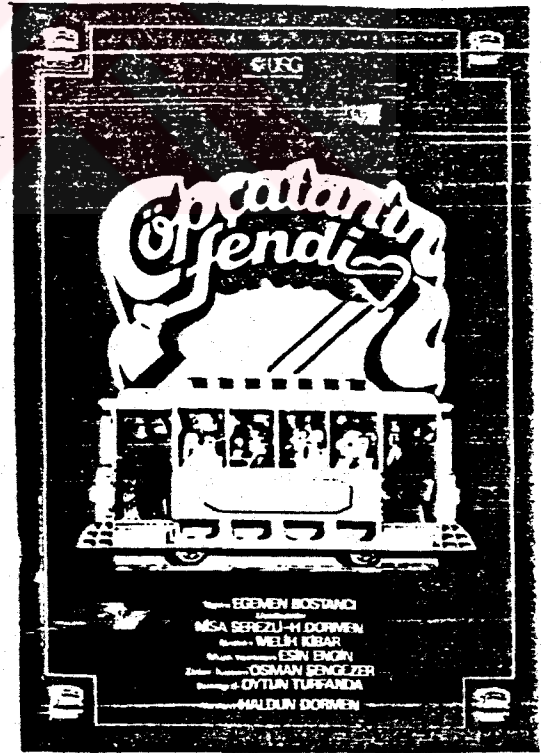
Y. Dizi : 31 , sayfa : 16

Plak kapağı, Abdullah Taşçı
Afiş, Abdullah Taşçı

Resim No : 94
Tasarımcı : Abdullah Taşçı
(Akademi Dergisi S. 8 - 1973)

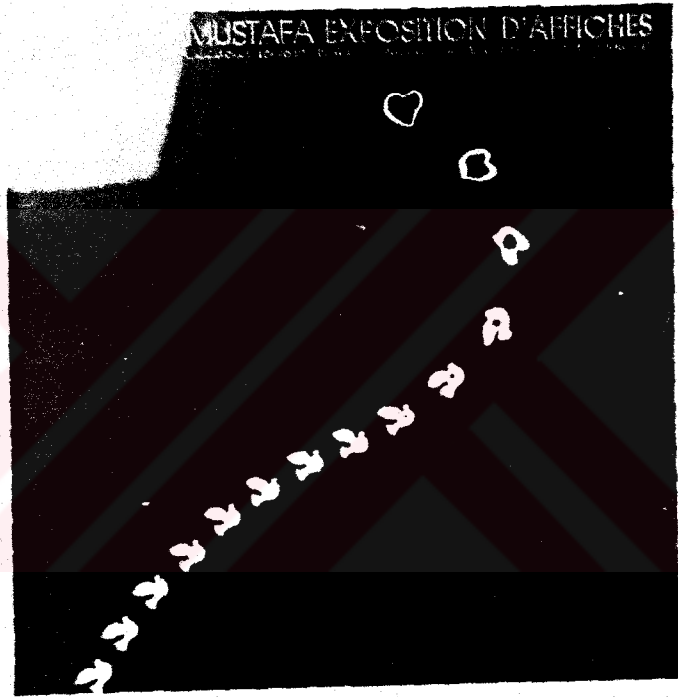
Resim No : 95
Tasarımcı : Sadık Karamustafa
(Akademi Dergisi S. 8 - 1973)

Resim No : 96
Türü : Afis
İsveren : Yüzme Federasyonu
Tasarımcısı : Sadık Karamustafa
Yapım Yılı : 1988
Konusu : Su Topu
(Türk Grafik Sanatçıları'ndan)
Sayfa : 104

Hesim No : 27a
 Türü : Afis
 İrveren : Rüzne Federeasyonu
 Tasarımcısı : Sadık Karamustafa
 Yapım Yılı : 1989
 Konusu : Bu Topu
 (Türk Grafik Sanatçıları'ndan)
 Sayfa : 80

Resim No : 97b
Türü : Afis
İşveren : A.D.A.T.E.
Tasarımcısı : Sadık Karamustafa
Yapım Yılı : 1938
Konusu : Afis Sergisi
(Türkiye'den Afisler'den)
Sayfa : 75

Resim No : 98
Türü : Afis
İsveren : Dormen Tiyatrosu
Tasarımcı : Sadık Karamustafa
Yapım Yılı : 1989
Konusu : Tiyatro
(Türkiye'den Afisler'den)
Sayfa : 100

Resim No : 99
Türü : Afis
İsveren : İstanbul Kültür ve Sanat
Vakfı
Tasarımcı : Sadık Karamustafa
Yapım Yılı : 1989
Konusu : VIII. İstanbul Film Festivali
(Türkiye'den Afisler'den)
Sayfa : 93

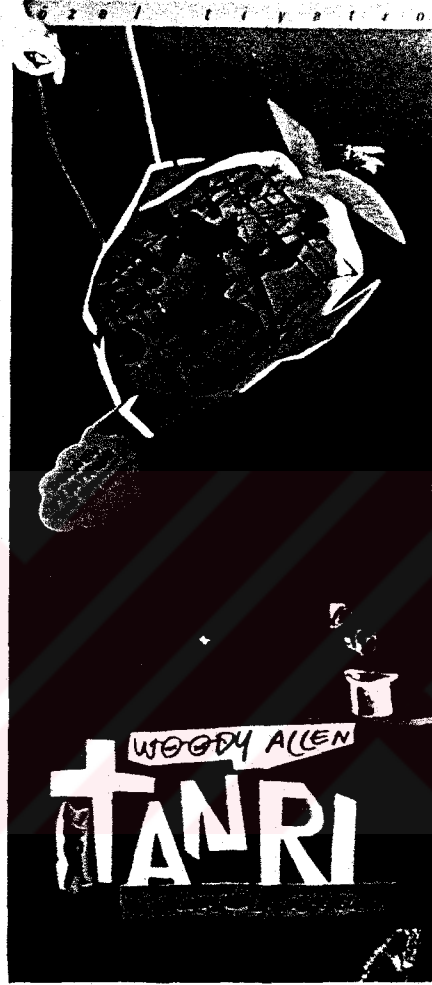
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI - İSTANBUL KÜLTÜR VE SANAT YAKU
10. ULUSLARARASI İSTANBUL FESTİVALI - 17 HAZİRAN - 21 TEMMUZ 1988

Resim No : 100
Türü : Afiş
İsveren : Bankers Trust Company
Tasarımcı : Sadık Karamustafa
Yapım Yılı : 1988
Konusu : Konser

(Türkiye'den Afisler'den)

Sayfa : 83

Resim No : 101 a
Türü : Afis
İsveren : Dormen Tiyatrosu
Tasarımcısı: Sadık Karamustafa
Yapım Yılı : 1987
Konusu : Tiyatro
(Türk Grafik Sanatçıları'ndan)
Sayfa : 81

No Nostalgia

22 Nisan
Uluslararası Dünya Günü
Eskiye özlem duymak
çözüm değil.
Çevre ve kültür değerlerimiz
hızla yok ediliyor.
Dünyamıza sahip çıkalım.

RAM asir

Resim No : 101 b

Türü : Afis

İşveren : Çekül

Tasarımcısı : Sadık Karamustafa

Yapım Yılı : 1992

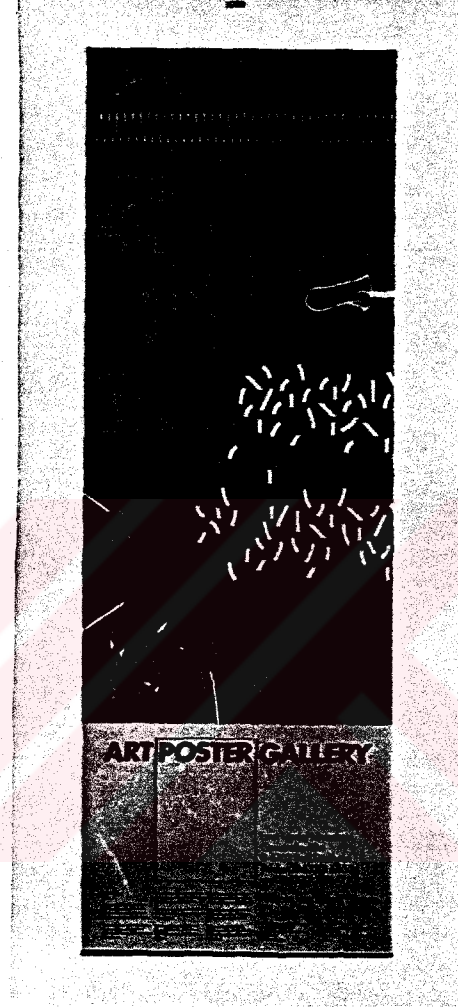
Konusu : Dünya Günü

(Türkiye'den Afisler'den)

Sayfa : 170

Resim No : 102
Türü : Afis
İşveren : Vakko Sanat Galerileri
Yapım Yılı : 1984
Tasarımcı : Bülent Erkmén
Tasarımcı Kuruluş : Reklamévi
Konusu : Sergi
(Türkiye'den Afisler'den)
Sayfa : 49

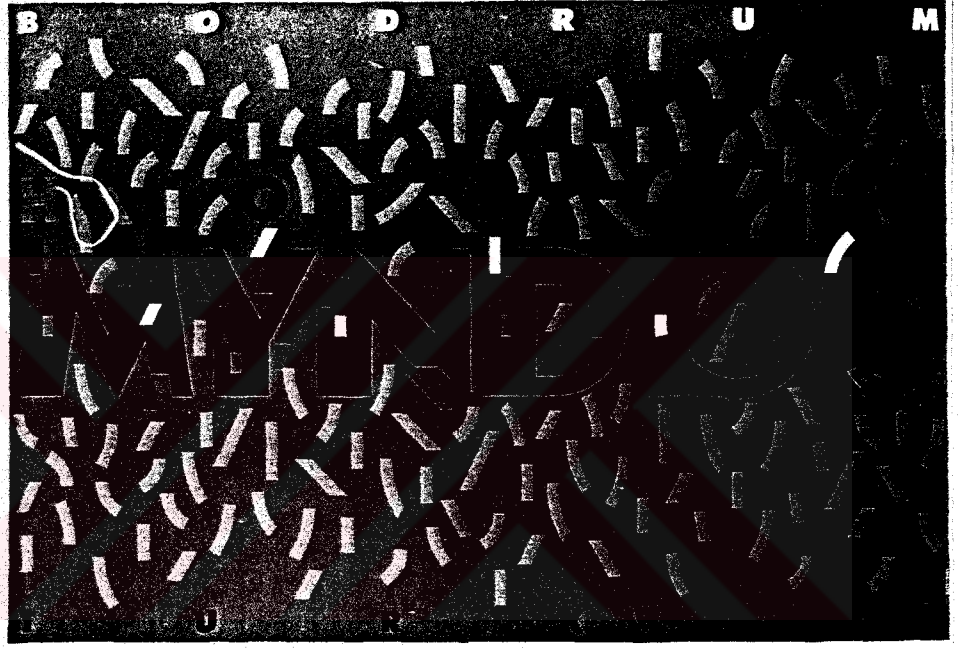

Resim No : 103
Türü : Afiş
İsveren : Art Afis Galerisi
Tasarımcı : Bülent Erkmen
Yapım Yılı : 1989
Konusu : Sergi

(Türkiye'den Afisler'den)
Sayfa : 90

Resim No : 104
Türü : Afis
İşveren : Mimar Sinan Üniversitesi
Tasarımcı : Bülent Erkmen
Yapım Yılı : 1987
Konusu : Sergi
(Türkiye'den Afisler'den)
Sayfa : 67

Resim No : 105
Türü : Afis
İsveren : Hotel Myndos
Tasarımcı : Bülent Erkmen
Tasarımcı Kurulus : Reklamevi
Yapım Yılı : 1985
Konusu : Turizm
(Türkiye'den Afisler'den)
Sayfa : 54

ARREDAMENTO

PROFİL:
VENTURI
VE ŞÜHRASI

YAŞAYAN ANTIKALARLA
YAŞAYAN BİR DÜNYA

MEKÂNDÂ ZAMANI
YAKALAMAK

DOSYA: ORTAÇAĞDA
İKİNCİ ALEYLERİ
TASARIMI

HUNDERTWASSER'İN
"MİMARISI" VE RESMİ

GENİŞ:
SALZBURG VE MOZART

ORTAÇAĞ
İTALYASI'NDA
MODERN BİR YAPI

SANAT:
MELEK ÇULAL'IN
DEFTERLERİ

OFİS:
RPM/BAĞAR/CDD EUROPE

ARREDAMENTO DEKORASYON

PROFİL VE SÖYLEŞİ:
BÜLENT ERKMEK

3+1-1

SESSİZLİĞİN İÇİNDE
BİR VİLLA

KORUTÖRK'LERİN EVİ

DOSYA: ART DÉCO

BİR İSTANBUL
SPENDİSİ:
MEHMET ALİ NİNDAN

TASARIM: PİPOLAR

BÜYÜK OTELLER
VE Dİ LEONARDO

LOX AROUND THE CLOCK

ÇAĞDAŞ SOVYET SANATI

KORUMACILIK
ÜZERİNE
ATKINI NOTLAR

ARREDAMENTO DEKORASYON

PROFİL VE SÖYLEŞİ:
NEZİN ELDEN

OSMANLI MİMARISI
MODERN YORUMLARI
DRAGOS'TA BİR

"ŞİŞLİ'DE
BİR APARTIMAN"

DOSYA:
KİLİTLER

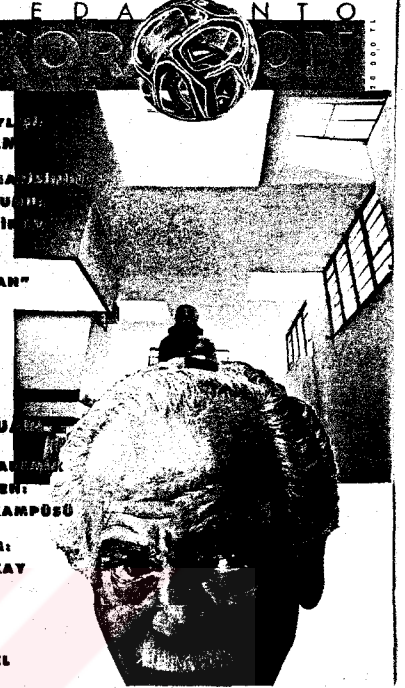
ÖZEL BÖLÜM:
MILANO'91
MOBİLYA FUARI

A.B.D.'DE AKADEMİK
BİR MİNİ-EVREN:
ANN ARBOR KAMPÜSÜ

İN MEMORIAM:
VEDAT DALOKAT

HOME STORE

ANTALYA
MARINA HOTEL

ARREDAMENTO DEKORASYON

PROFİL VE ÖZEL SÖYLEŞİ:
BRUNO MUNARI

ESKİ EVLER,
YENİ İNSANLAR,
HER ZAMANKİ
SOKAKLAR

LIKE A "VİRJİN"

DOSYA: ALOİ

SİNEMA: TATİ
VE MEKÂNLARI

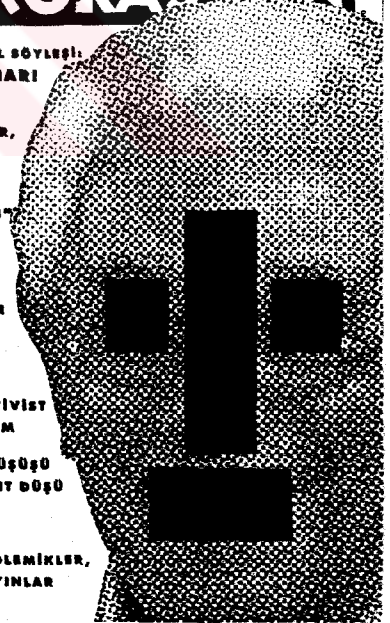
ANKARA GOLF
KULÜBÜ

DEKONSTRÜKTİVİST
BİR SHOWROOM

BEYAZIT'IN DÜŞÜŞÜ
VE BİR BEYAZIT DÜŞÜŞÜ

OFİS: T.E.B.

YANKILAR, POLEMİKLER,
FUARLAR, YATINLAR

Resim No : 106

Türü : Dergi Kapağı Tasarımı

Tasarımcı : Bülent Erkmen

Yapım Yılı : 1991

(Özel Katalog / Works from '91-'92)

ARREDAMENTO DEKORASYON

PROFİL:
ZANA HABIB
SIENA'DA BİR EV
KORUDA BİR VİLLA
SÖYLEŞİ: DEFNE KOZ
DOSTYA:
KİTAP TASARIMI
TASARIM:
"KONUŞAN KAPALAR"
SEMERKANT
KENTSEL YENİLEME
YARIŞMASI
NATIONAL GALLERY
BAHİMARE'DA
BİR TÜRK MİMAR:
SUNDAY SÖYME
FRANKFURT
TÜKETİM FURARI

ARREDAMENTO DEKORASYON

PROFİL:
NORMAN FOSTER
POSTER=FOSTER
SÖYLEŞİ:
O.TOSCANI
DOSTYA:
BİRİ AÖZA YENİ TAAM
"MÜZE":
S.BERKSOY EVİ
DEROL:
COLORS
İN MEMORIAM:
S.ÇETİNTAŞ
SANATÇI:
A. GIACOMETTI
TASARIMCI:
FRICKER

ARREDAMENTO DEKORASYON

ÖZEL:
FRANK O. GEHRY
SADULLAH PAŞA YALISI
FİLOZOFUN MİMARLIĞI:
WITTGENSTEIN EVİ
DOSTYA:
EVİNİN ÇAMURUYLA...
STON:
TENT:
TASARIM:
KÖLN MUSEUMS
TASARIM:
SAĞLAKLARI
DÜNYASINDA
SOL OLMAK
TORRETTA TRATTORIA

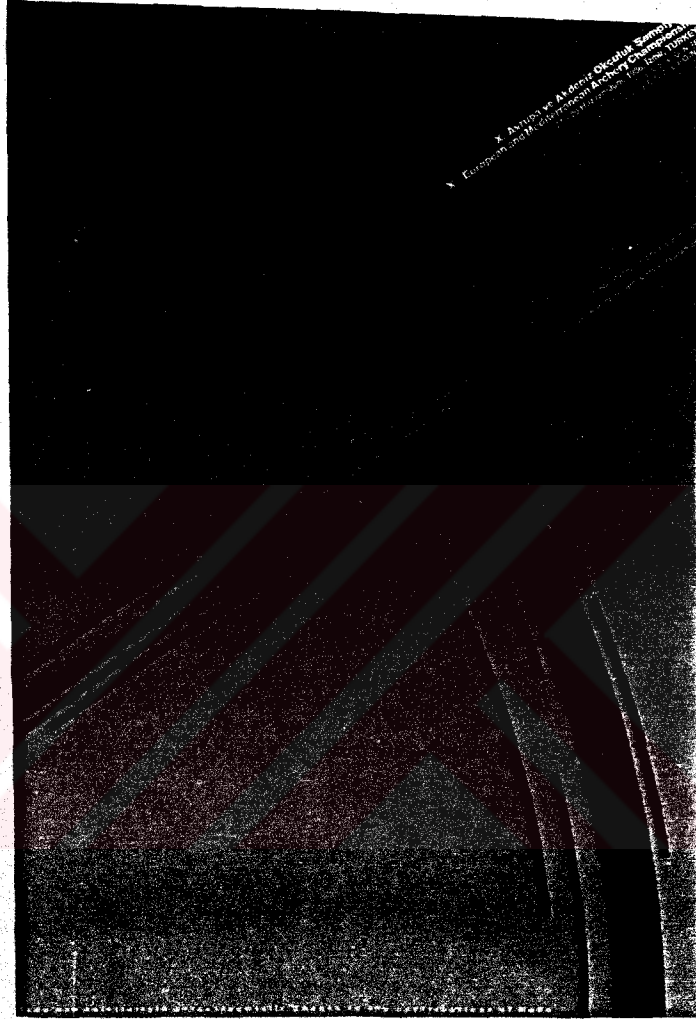
ARREDAMENTO DEKORASYON

PROFİL:
JAMES STIRLING
SÖYLEŞİ:
STEVEN HOLL
CANNES'DA
"VİLLA PLAIN CIEL"
DOSTYA:
ORYANTALİZM
FORMA FİNLANDE
DÜŞÜN GRAY
BRÜKSEL'DE
ÇİZGİ ROMAN MÜZESİ
TOPKAPI SARAYI HAYATI
MUTFAK-SANTİ-MALZEME

Resim No : 107
Türü : Dergi Kapağı Tasarımı
Tasarımcısı : Bülent Erkmən
Yapım Yılı : 1991 - 1992

Sayfa : (Özel Katalog / Works from '91-'92)

Resim No : 108
Türü : Afis
İsveren : Türkiye Okçuluk Federasyonu
Tasarımcı : Bülent Erkmen
Yapım Yılı : 1986
Konusu : Okçuluk

(Türkiye'den Afisler'den)

Sayfa : 57

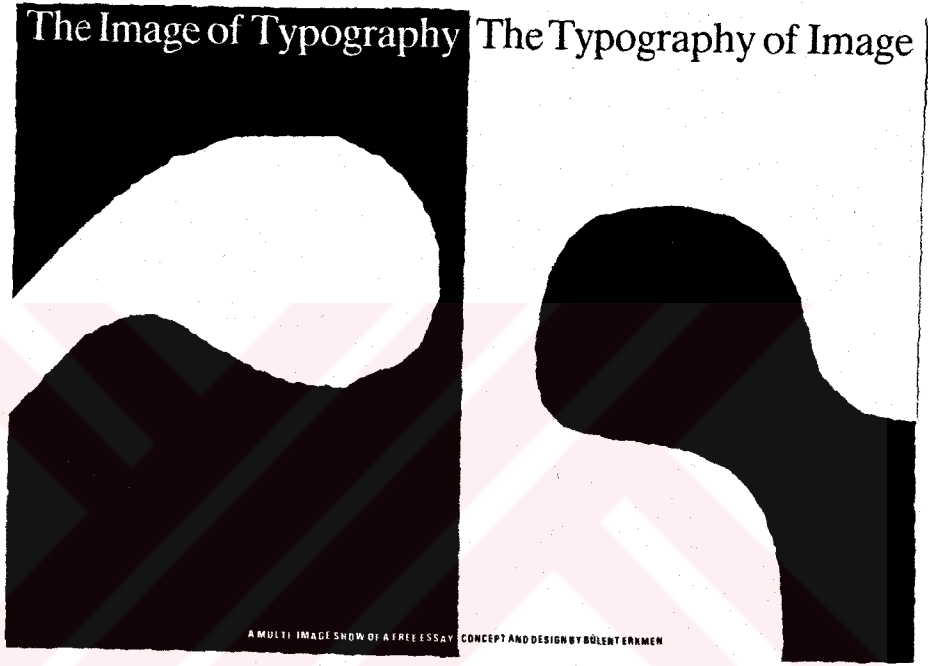
Resim No : 109
Türü : Afis
İşveren : Aksay
Tasarımcı : Bülent Erkmen
Yapım Yılı : 1986
Konusu : Müzik Festivali
(Türkiye'den Afisler'den)
Sayfa : 58

16. Uluslararası İstanbul Festivali
Jan Gajhrek Dörtlüşü Konserleri
23 ve 24 Haziran 1988 Açık hava Tiyatrosu 21.30

Cumhuriyet

(Türkiye'den Afisler'den)

Sayfa : 79

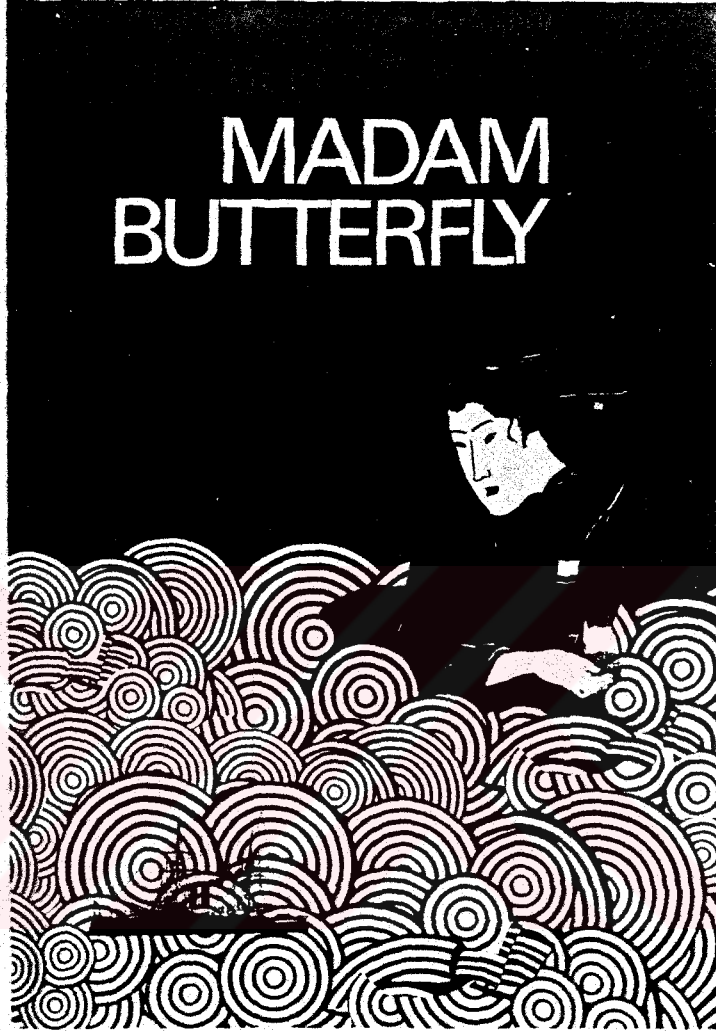
Resim No : 111
Türü : Afiş
Tasarımcı : Bülent Erkmen
Yapım Yılı : 1991
Konusu : "Tipografi'nin Resmi,
Resmin Tipografisi"
Multivizyon Gösterisi

(Türkiye'den Afişler'den)

Sayfa : 156

Resim No : 112
Türü : Afis
İsveren : Unesco
Tasarımcı : Leyla Uçansu
Tasarımcı Kurulus : San Reklam
Yapım Yılı : 1975
Konusu : Baris
(Türkiye'den Afisler'den)
Sayfa : 34

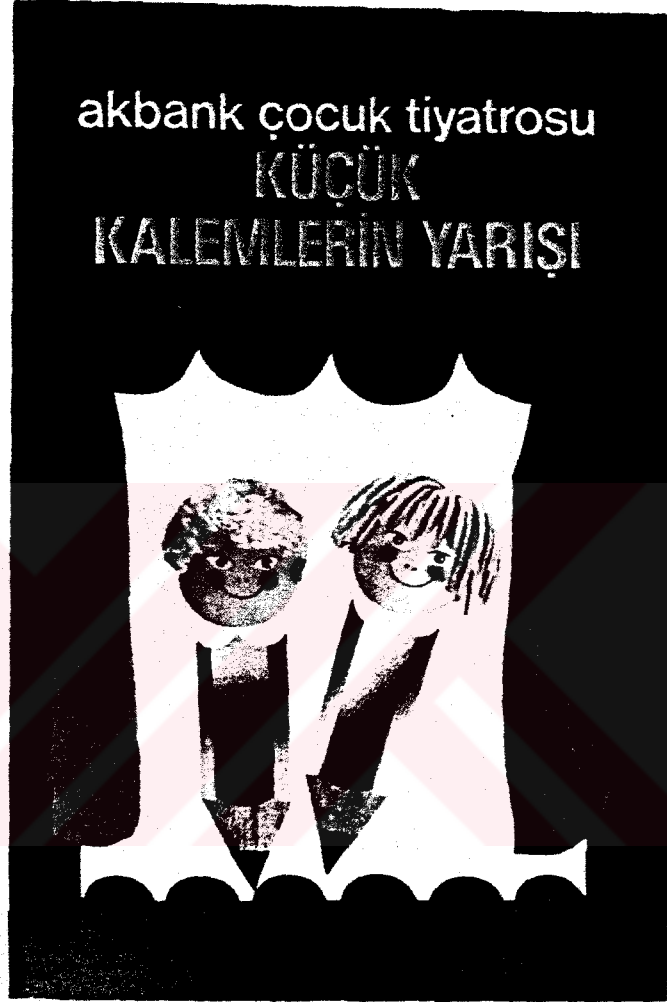
Resim No : 113
Türü : Afis
İşveren : İstanbul Devlet Opera ve
Balesi
Tasarımcı : Leyla Uçansu
Yapım Yılı : 1979

(Türkiye'den Afisler'den)

Sayfa : 35

Resim No : 114
Türü : Çocuk Kitabı İllüstrasyonu
Tasarımcısı : Leyla Uçansu
Yapım Yılı : 1973
Konusu : Ağlayan Bebek
Ada'nın Kusu
(Türk Grafik Sanatçıları 'ndan)
Sayfa : 192

Resim No : 115
Türü : Afis
İzveren : Akbank Çocuk Tiyatrosu
Tasarımcı : Leyla Uçansu
Tasarımcı Kuruluş : San Reklam
Yapım Yılı : 1976
Konusu : Çocuk Oyunu
(Türk Grafik Sanatçıları'ndan)
Sayfa : 193

Resim No : 116
Türü :  ocuk Kitabı illüstrasyonu
İsveren : Milli Eğitim Bakanlığı
Tasarımcı : Leyla Uçansu
Konusu : Balıkçı Güzel
Kerem Kerem
Yapım Yılı : 1973

(Türk Grafik Sanatçıları'ndan)

Sayfa : 193

Resim No : 117
Türü : Kitap Kapağı Tasarımı
İsveren : Yazko Yayıncılık
Tasarıncı : Leyla Uçensu
Konusu : Kitap
(Türk Grafik Sanatçıları'ndan)
Sayfa : 193

İSTANBUL
Devlet Opera ve Balesi

**KUL
KEDİSİ**

(ÇOCUK MÜZİKALİ 4 PERDE)

Genel Yönetmen: Mustafa Kemal
Sanat Yönetmeni: Mustafa Kemal
Kostüm Tasarımcısı: Mustafa Kemal
Müzik Yazarı: Mustafa Kemal
Yönetmen: Mustafa Kemal
Yönetmen: Mustafa Kemal
Yönetmen: Mustafa Kemal

Resim No : 118
Türü : Afis
İsveren : İstanbul Devlet Opera ve
Balesi
Tasarımcı : Leyla Uçansu
Yapım Yılı : 1972
Konusu : Çocuk Oyunu

(Türkiye'den Afisler'den)

Sayfa : 27

Resim No : 119
Türü : Afis
İsveren : Garanti Bankası
Tasarımcı : Zeynep Ardağ
Tasarımcı Kuruluş : Ajans Ada
Yapım Yılı : 1988
Konusu : Bankacılık
(Türkiye'den Afisler'den)
Sayfa : 82

Resim No : 120

Türü : Afis

Tasarımcı : Hamdi Giray Koyuncu

Yapın Yılı : 1978

Demokratik Alman Cumhuriyeti Bertolt Brecht

DDR Tiyatrolar Birliği Ödülü

(Türkiye'den Afisler'den)

Sayfa : 6

Besim No : 121
Türü : Afis
İsveren : Güneş Gazetesi
Tasarımcı : Hamdi Cıray Koyuncu
Yapım Yılı : 1982
Konusu : Avrupa Güzellik Yarışması
(Türk Grafik Sanatçıları'ndan)
Sayfa : 144

Resim No : 122

Tasarımcı : Emre Senan

Basın İlanı, Ambalaj Tasarımları : 1988

Dosya, Moda Dergisi : 1986

Amblem ; Ahşap Atelyesi : 1984

Amblem ; TUSIAD : 1985

Amblem ; Yayınevi : 1985

Logotayp; Otel : 1984

Amblemler : 1985

Logotayplar : 1986

Basın İlanı; Kumar : 1983

Ambalaj ; Bisküvi : 1986

Amblem ; Film Yapım Şirketi : 1987

Brosür ; Moda : 1986

(Türk Grafik Sanatçıları'ndan)

Sayfa : 173

Resim No : 123

Tasarımcı: Emre Senan

Bilboard, Bilgisayar :1987

Dergi İlanı; Basın İlanı; İllüstrasyon;

Brosür, Bilgisayar : 1987

Satır Yerı Reklam Malzemesi; Deterjan: 1985

Dergi İllüstrasyonu : 1986

(Türk Grafik Sanatçıları'ndan)

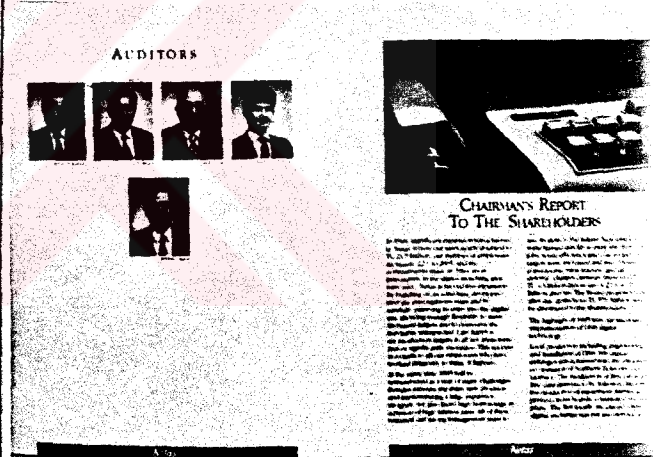
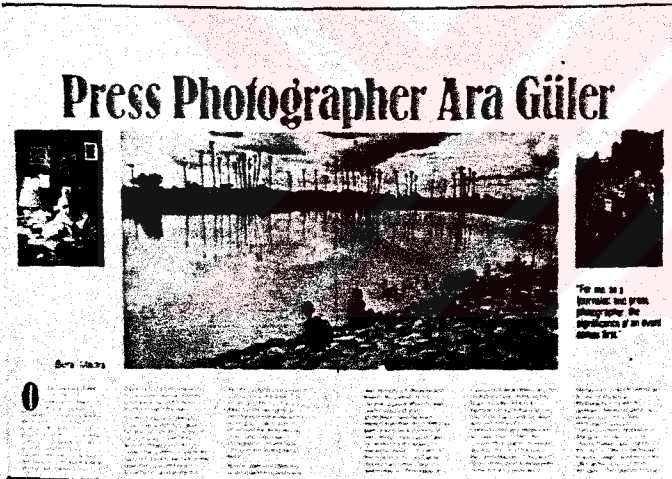
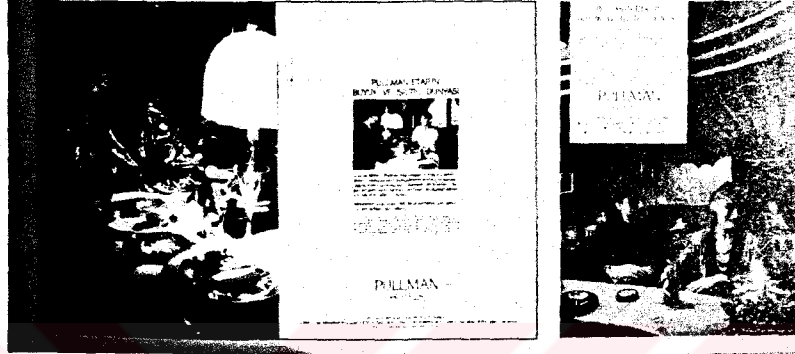
Sayfa : 172

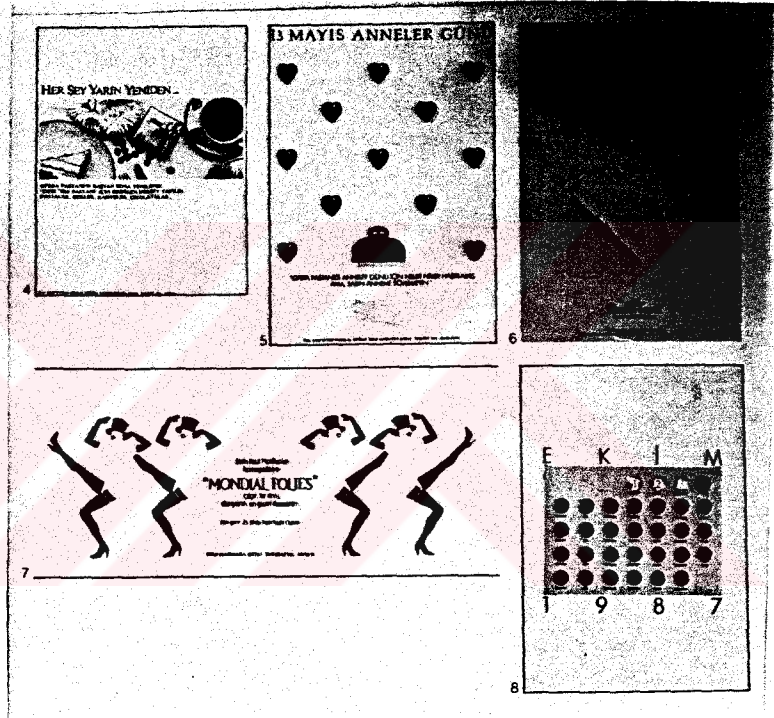
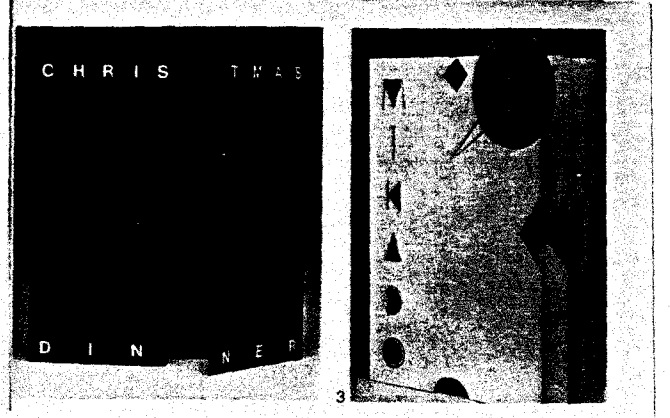
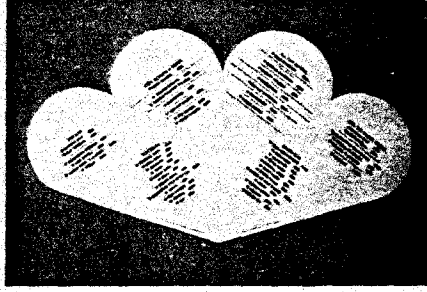
Resim No : 124
Türü : Brosür İllüstrasyonu
Tasarımcı : Emre Senan
Yapım Yılı : 1988
İsveren : Pasin-Benice Film Şirketi
(Türk Grafik Sanatçıları'ndan)
Sayfa : 172

Resim No : 125
Türü : Afis
İveren : Alfa Film
Tasarımcısı : Hakkı Hırsırlıoğlu
Yapım Yılı : 1991
Konusu : Film
(Türkiye'den Afisler'den)
Sayfa : 149

Resim No : 126
Tasarımcı : Hakkı Mısırlıoğlu
Kampanya : Diyet Yiyeceği
Basın ve Dergi İlanı : Otel Tanıtımı
Menü : Yüzme Lavuzu
Sayfa Düzenlemesi : Otel Magazine
Faaliyet Raporu : Telekomünikasyon Şirketi
(Türk Grafik Sanatçıları'ndan)
Sayfa : 151

Resim No : 127

Tasarımcısı : Hakkı Mısırlıoğlu

Menü : Mesit Club, Noel, Japon Lokantası

İlan : Opera Pastanesi

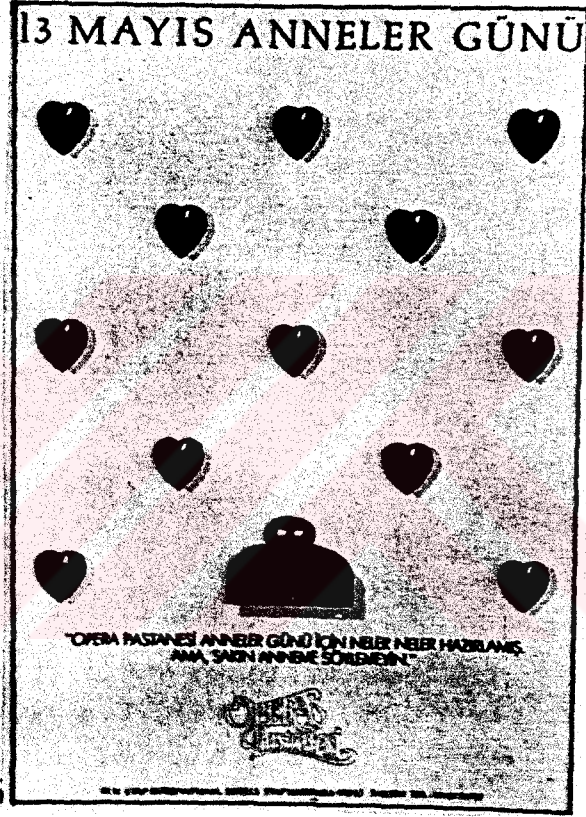
İlan : Sanat Mücevheret

İlan : Gece Klubü

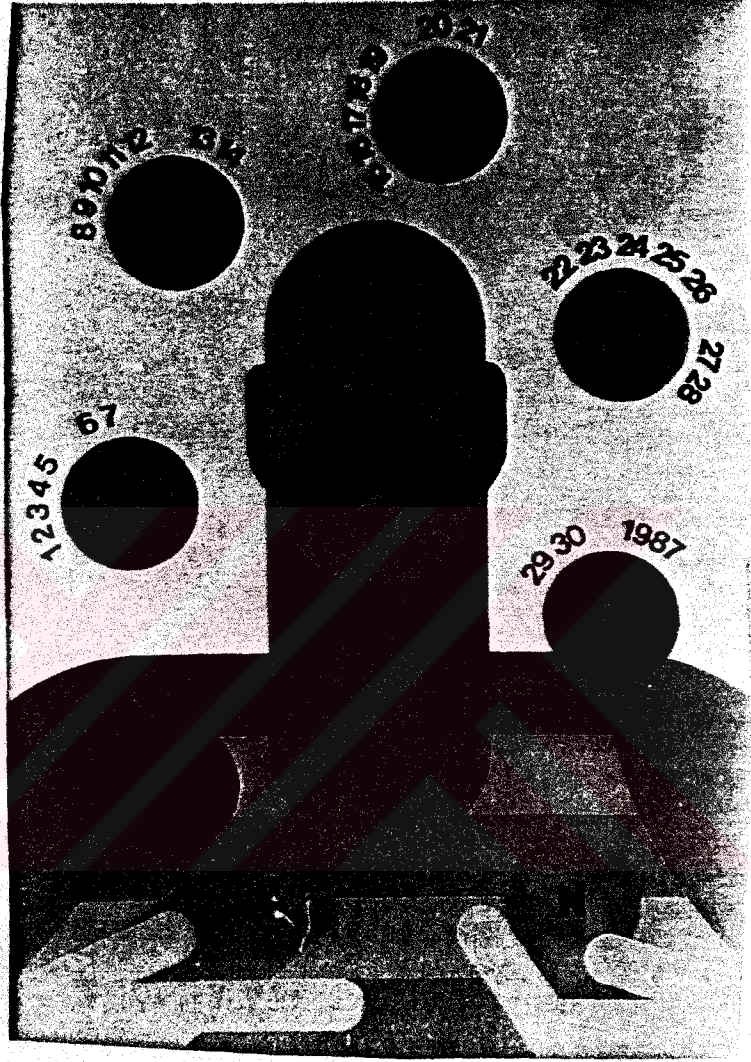
Takvim Sayfası : Ekim Ayı 1987

(Türk Grafik Sanatçıları'ndan)

Sayfa : 150

Resim No : 128
Türü : Afis
Tasarımcı : Hakkı Kısırlıoğlu
İsveren : Opera Fistanesi
Yapım Yılı : 1987
Konusu : Anneler Günü
(Türk Grafik Sanatçıları'ndan)
Sayfa : 150

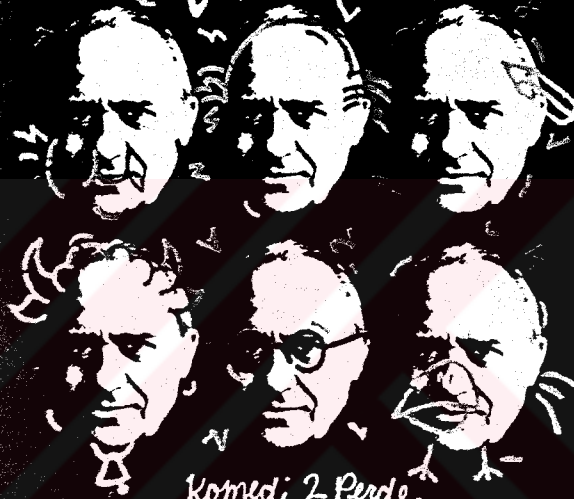

Resim No : 129
Türü : Takvim Tasarımı
Tasarımcı : Uğurcan Ataoğlu
Konusu : Haziran Ayı
Yapım Yılı : 1987

(Türk Grafik Sanatçıları'ndan)
Sayfa : 37

RIFAT ILGAZ'IN 75. DOĞUM YILINA ARMAĞAN 1987

Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı

Komedi 2 Perde

Yöneten
SADIK ALANKARA

Müzik
DÜZ ÖZ

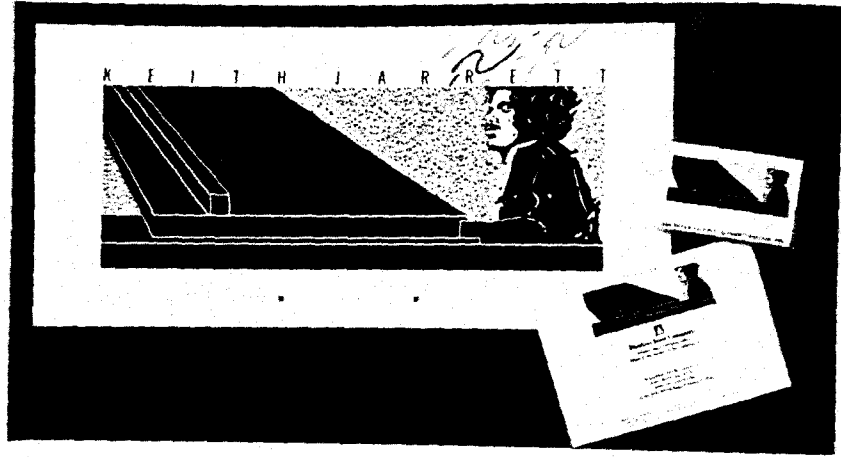

DENİZLİ TİYATROSU

Resim No : 131
Türü : Afis
İçeren : Denizli Tiyatrosu
Tasarımcı : Uğurcan Ataoğlu
Yapım Yılı : 1987
Konusu : Tiyatro

(Türkiye'den Afisler'den)

Sayfa : 63

Resim No : 132

Türü : Afis, kaset kapağı, davetiye, 1986.
Antetli; 1987. Logotayp, 1985.
Logotayp; 1987. Tanıtım Matzemeleri:
(İzmir - Hilton) Dosya, antetli,
kartvizit.

Tasarımcı: Haluk Tuncay

(Türk Grafik Sanatçıları'ndan)

Sayfa : 184

Resim No : 133

Türü : Afis ,davetiye, antetli
Takvim sayfası

İşveren : Grafikerler Meslek Kurulusu

Tasarımcısı: Haluk Tuncay

Yapım Yılı: 1988

1986

Konusu : Sergi

(Türk Grafik Sanatçıları'ndan)

Sayfa : 185

Resim No : 134
Türü : Takvim sayfası
Tasarımcı : Haluk Tuncay
Yapım Yılı : 1986

(Türk Grafik Sanatçıları'ndan)
Sayfa : 185

Resim No : 135
Türü : Afis
Tasarımcı : Haluk Tuncay
Tasarımcı Kuruluş : Valör
İşveren : EKS Yapım
Yapım Yılı : 1989
Konusu : Film
(Türkiye'den Afisler'den)
Sayfa : 88

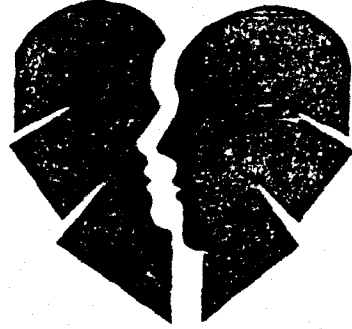
Resim No : 136
Tasarımcısı : Mesut Kayalar
Broşür; Deri Giyim : 1986
Logotayp; Menken Ajansı : 1987
Dergi Kapağı; Grafik : 1986
Davetiye; Hazır Giyim : 1985
Broşür; Deri Giyim: 1987
Broşür; Hazır Giyim: 1985
Broşür; Cam : 1986
Ambalaj ve Broşür: 1988
Logotayp; Modaevi: 1988
Logotayp; Department Store: 1985
Afis; Danışmanlık Şirketi: 1988
Amblem; Atletizm Klubü
(Türk Grafik Sanatçıları'ndan)
Sayfa : 131

Resim No : 157
Tasarımcı : Mesut Kayalar
Türü : Serbest İllüstrasyon
Yapım Yılı : 1985 - 1988

(Türk Grafik Sanatçıları'ndan)

Sayfa : 130

Amblem - Tasarımcısı : Serdar Benli

Resim No : 138
Türü : Afis
İçeren : İstanbul Belediyesi Şehir
Tiyatroları
Tasarımcı : Serdar Benli
Yapım Yılı : 1987
Konusu : Tiyatro
(Türk Grafik Sanatçıları'ndan)
Sayfa : 50

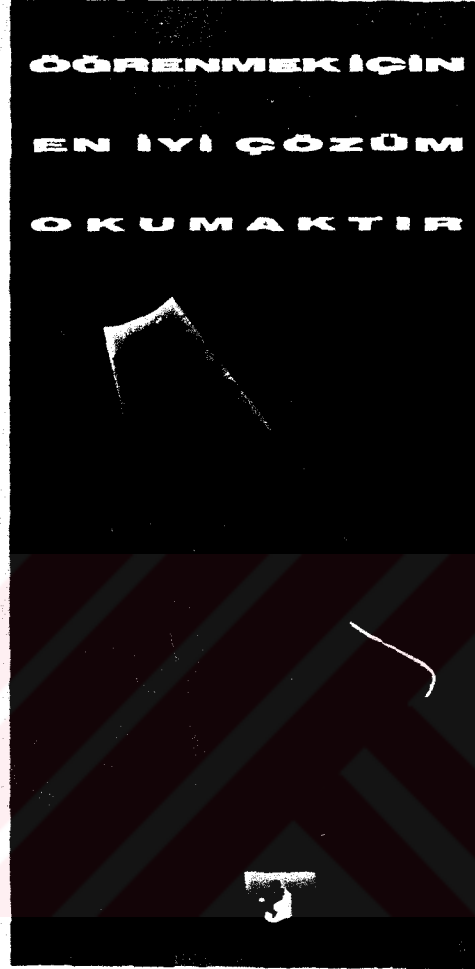
Resim No : 139

Singe, GME, 1987. Logotayp, Ses kaset firması, 1987. Logotayp, Belediyeler Bülteni, 1988. Dergi ilanı, limuzun kiralama servisi, 1987. Logo, restoran, 1984. Broşür, telekomünikasyon, 1985. Takvim, deri giyim, 1986. Bülten, bilgisayar, 1987. Kitap kapağı Ayasofya, 1988. Takvim, matbaa, 1987.

Tasarımcı : Serdar Benli

(Türk Grafik Sanatçıları'ndan)

Sayfa : 50, 51

Resim No : 140
Türü : Afis
İsveren : Bos Gölge Yayınları
Tasarımcı : Savaş Çekiç - Şahin Aymergen
Tasarımcı Kuruluş : Valör
Yapım Yılı : 1969
Konu : Kitap
(Türkiye'den Afisler'den)
Sayfa : 103

Resim No : 141
Türü : Afis
İşveren : Yapı ve Kredi Bankası
Tasarımcı : Savaş Çekiç - Şahin Aymergen
Yapım Yılı : 1989
Konusu : Sergi

(Türkiye'den Afisler'den)

Sayfa : 101

Resim No : 142
Türü : Afiş
İşveren : Çağdas Yaşamı Destekleme
Derneği
Tasarımcı : Savaş Çekic - Şahin Aymergen
Yapım Yılı : 1991
Konusu : Sergi
(Türkiye'den Afişler'den)
Sayfa : 161

Resim No : 143

Türü : Afis

İsveren : Töbank

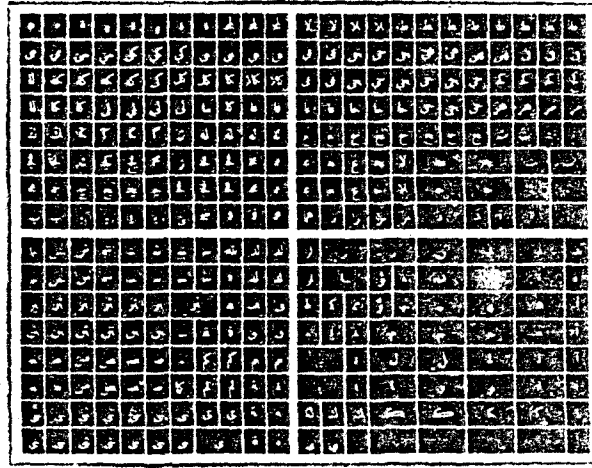
Tasarımcısı: Savaş Çekiç - Şahin Aymergen

Yapım Yılı : 1990 /1990 /1991

Konusu : Sergi

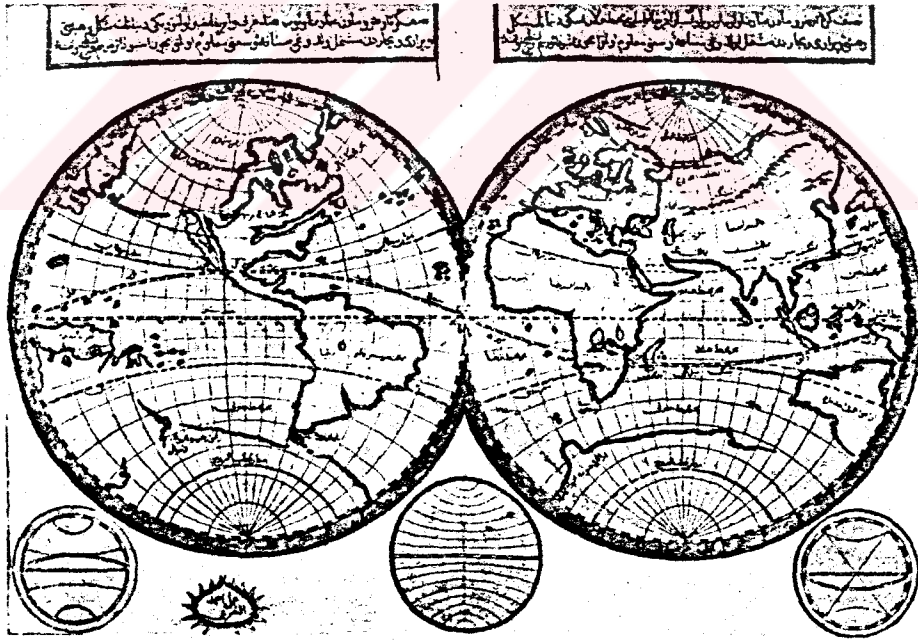
(Türkiye'den Afisler'den)

Sayfa : 155, 140, 141

(Resim 144)

İbrahim Müteferrikanın 16-18 punto
arasında kullandığı kalıplardan bir
örnek

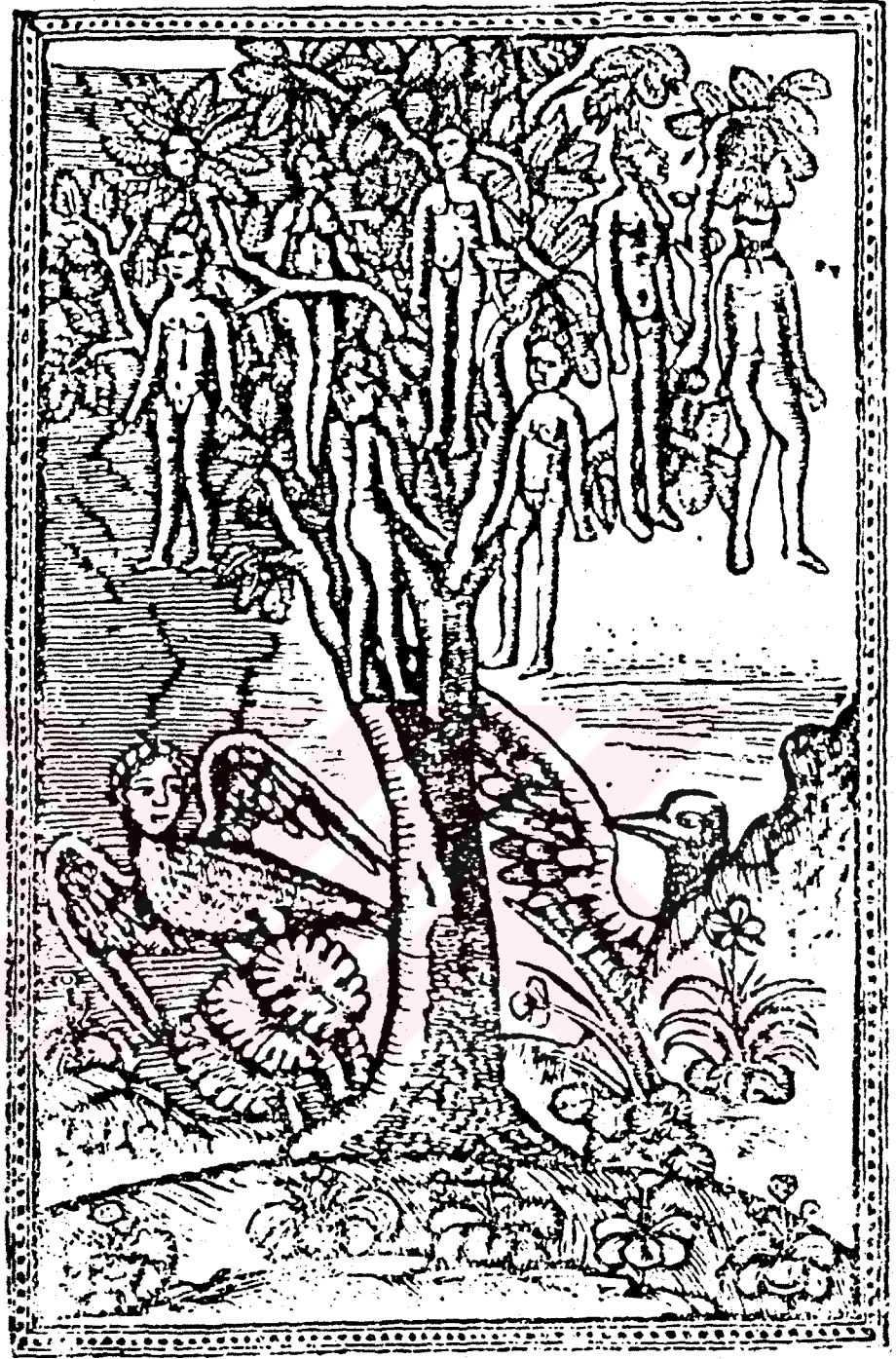

(Resim 145)

Cihannüme'den bir harita

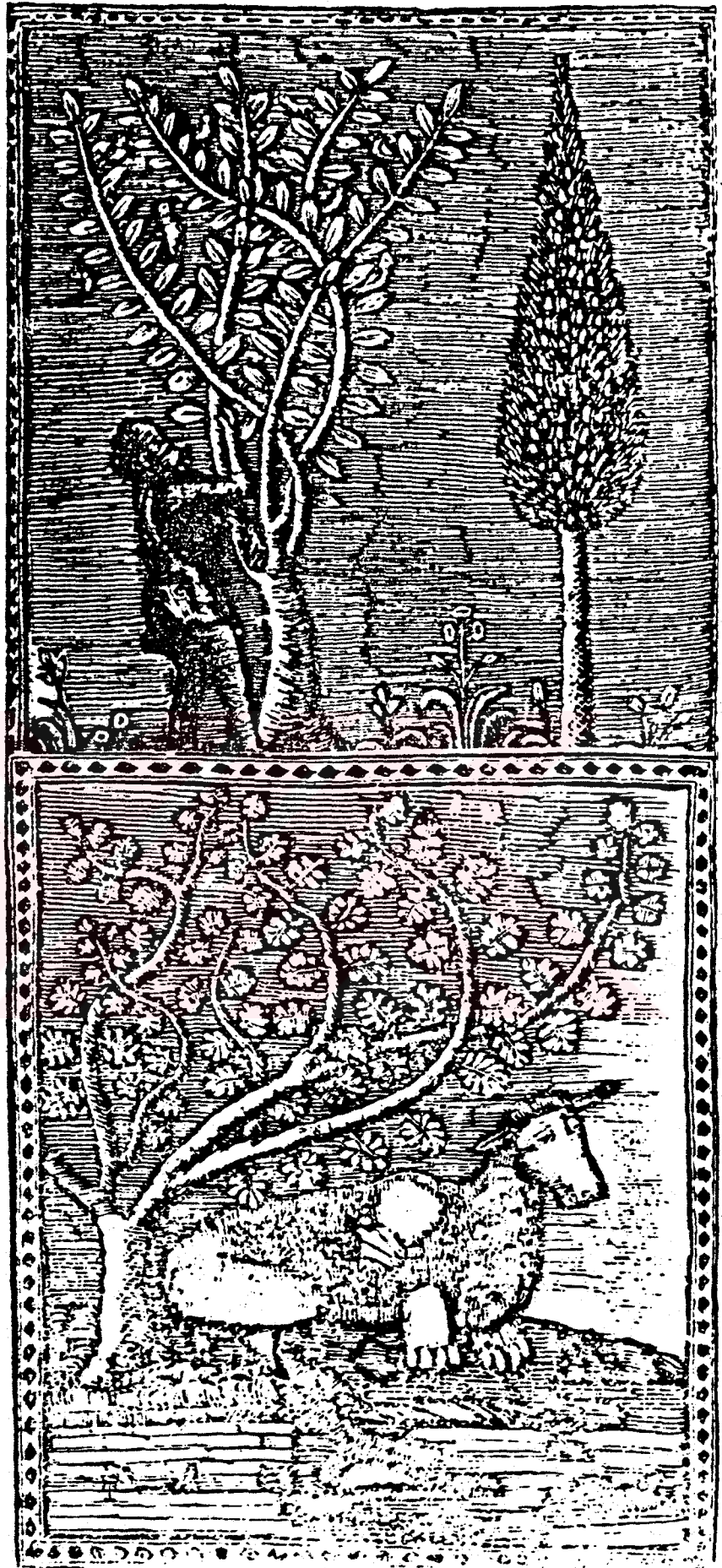
(Grafik Sanatları Dergisi'nden)

Sayı :1 , sayfa : 59

Resim No : 146

Tarih-i Hind-i Garbi'den bir gravür
(Grafik Sanatları Dergisi'nden)
Sayı : 2 , sayfa : 61

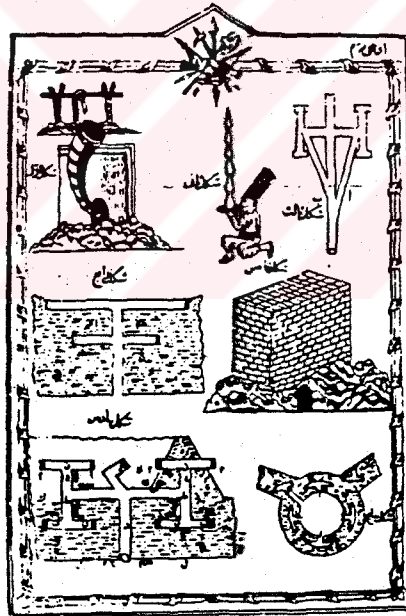

Tarih-i Hind-i Garbi'den iki gravür

Resim No : 147

(Milliyet Sânet Dergisi'nden)

Y.dizi : 31 , sayfa 5

اصول المعارف ترتیب الاوردو وخصیصہ موقت

بسم الله
الحمد لله

من سجدہ برعسل محمد رابی ملاحظہ الملاحظہ تاملہو مرتبہ
بسم الله حركة من سجدہ برعسل محمد رابی ملاحظہ الملاحظہ تاملہو مرتبہ
بسم الله حركة من سجدہ برعسل محمد رابی ملاحظہ الملاحظہ تاملہو مرتبہ
بسم الله حركة من سجدہ برعسل محمد رابی ملاحظہ الملاحظہ تاملہو مرتبہ
بسم الله حركة من سجدہ برعسل محمد رابی ملاحظہ الملاحظہ تاملہو مرتبہ
بسم الله حركة من سجدہ برعسل محمد رابی ملاحظہ الملاحظہ تاملہو مرتبہ
بسم الله حركة من سجدہ برعسل محمد رابی ملاحظہ الملاحظہ تاملہو مرتبہ
بسم الله حركة من سجدہ برعسل محمد رابی ملاحظہ الملاحظہ تاملہو مرتبہ
بسم الله حركة من سجدہ برعسل محمد رابی ملاحظہ الملاحظہ تاملہو مرتبہ
بسم الله حركة من سجدہ برعسل محمد رابی ملاحظہ الملاحظہ تاملہو مرتبہ

المخلص لبرہ

بسم الله حركة من سجدہ برعسل محمد رابی ملاحظہ الملاحظہ تاملہو مرتبہ

Resim No : 148

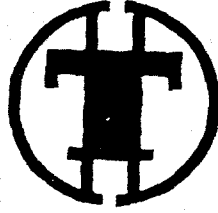
(Grafik Sanatları Dergisi'nden)

Sayı : 3 , sayfa : 55

Resim No : 149
Türü : Afiş
Tasarımcı : Mithat Özar
Konusu : Balıkçılar

(Akademi Dergisi S. 8 - 1973)

Resim No : 150
Türü : Afiş
Amblem
Tasarımcı : Selçuk Ünal

(Akademi Dergisi S. 8 - 1973)

SAYIN DOKTOR VE ECZACILARA

MACRODEX

% 6 Dextran solüsyonu

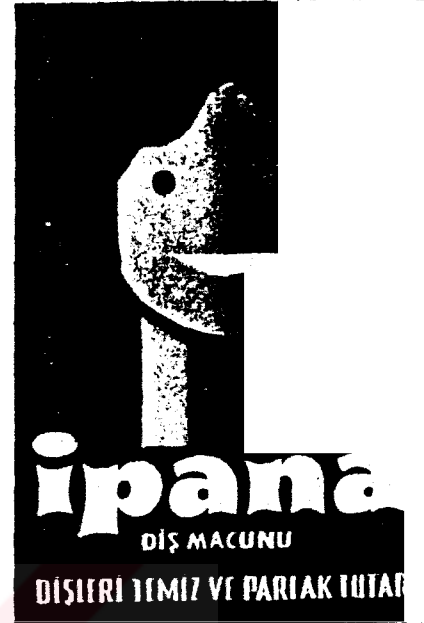
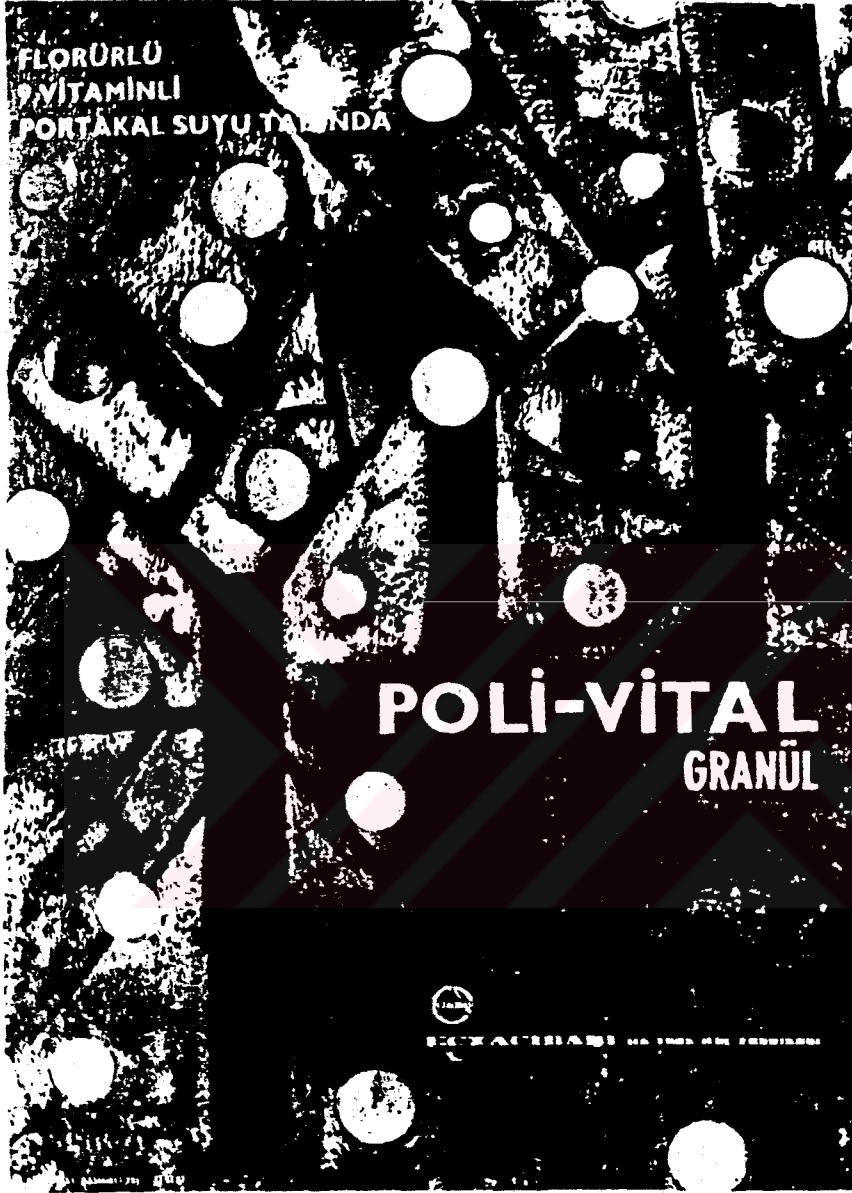
VÜCUTTA METABOLIZE EDİLEBİLEN PLAZMA HACMI GENİŞLETİCİSİ
PIYASAYA VERİLMİŞTİR

BAXTER

Lisans: ile ECZACIBAŞI İLAÇ FABRİKASI tarafından imal edilmiştir

Resim No : 151
Türü : Prospektüs Çalışması
İşveren : Eczacıbaşı İlaç Fabrikası
Tasarımcı : Selçuk Ünal

(Akademi Dergisi S. 8 - 1973)

Resim No : 152
Türü : Afiş
İşveren : Eczacıbaşı, İpana, Türkiye
Emlak Bankası.
Tasarımcı : Fikret Akgün
(Akademi Dergisi S. 8 - 1973)

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MÜDÜRLÜĞÜ